

Gemeenteraad van Hengelo
Postbus 18
7550AA Hengelo

Gemeente Hengelo

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Onderwerp	Zaaknummer	Uw kenmerk	Datum
Bespreking aangepaste kunst- en cultuurnota 2021-2024	3232096		30 april 2021

Geachte raadsleden,

Bij deze brief ontvangt u de aangepaste concept kunst- en cultuurnota 2021-2024 inclusief bijlagen. Wij willen deze graag beeldvormend met u bespreken en uw mening ophalen voordat wij deze definitief ter besluitvorming aan uw raad willen aanbieden.

Na de evaluatie van de huidige kunst- en cultuurnota (2014-2020) is de bestuurlijke opdracht 'actualisering cultuurvisie' (bijlage 1) geformuleerd. Hierin is de insteek van de nieuwe kunst- en cultuurnota vastgesteld en zijn de aanbevelingen uit de evaluatie en van de raad opgenomen. In 2020 hebben wij met u in twee Politieke Markten de kunst- en cultuurvisie in het algemeen en het beleid beeldende kunst besproken. Hierna hebben wij u op 16 december 2020 laten weten dat wij voor het voorgestelde kunst- en cultuurbeleid onvoldoende draagvlak constateerden en met u afgesproken om de kunst- en cultuurnota aan te passen.

Totstandkoming kunst- en cultuurnota

De totstandkoming van de kunst- en cultuurnota is een participatief proces geweest. Vanuit de bestuurlijke opdracht voor actualisering van de beleidsnota zijn de aandachtspunten voor de nieuwe beleidsnota geformuleerd. In verschillende ontwikkelfases is samen met andere partijen aan de nota gewerkt.

De ophaalfase is aangevangen op 4 maart 2020 door een cultuurbijeenkomst te organiseren. Hierin is met het culturele veld en andere geïnteresseerden gesproken over de visie, missie en kernwaarden van het gemeentelijk kunst- en cultuurbeleid en zijn ideeën vanuit de praktijk voor de nieuwe beleidsperiode opgehaald. Voor de cultuurbijeenkomst zijn culturele instellingen, verenigingen, koepelorganisaties van amateurkunstverenigingen, de adviescommissie Beeldende Kunst en Vormgeving, de adviescommissie Erfgoed, beeldend kunstenaars, raadsleden en inwoners uitgenodigd. De opbrengst van de cultuurbijeenkomst is samengebracht met het onderzoek van de gebruikers (raadpleging van het HengeloPanel in maart 2020) en hebben geleid tot de keuzes voor de programmalijnen en de uitwerking in activiteiten in deze nota.

Ten aanzien van beeldende kunst was een van de aanbevelingen uit de evaluatie om '(de uitvoering van) het gemeentelijk beeldende kunstbeleid opnieuw te bezien'. Parallel aan het gesprek over de actualisering van de kunst- en cultuurvisie heeft een onafhankelijke partij de gemeente geadviseerd over wat voor beeldend kunstbeleid passend is voor een gemeente als Hengelo. De externe adviseur heeft door middel van een deskresearch, benchmark met vergelijkbare gemeenten en gesprekken met beeldend kunstenaars een adviesrapport uitgebracht. De conclusies en aanbevelingen van dit rapport (bijlage 2) vormen de basis het voorstel voor beeldende kunstactiviteiten in de komende beleidsperiode. Het herzien van het beleid beeldende kunst heeft in de zomer van 2020 geleid tot een uitwerking in drie scenario's. Deze zijn op 5 juni

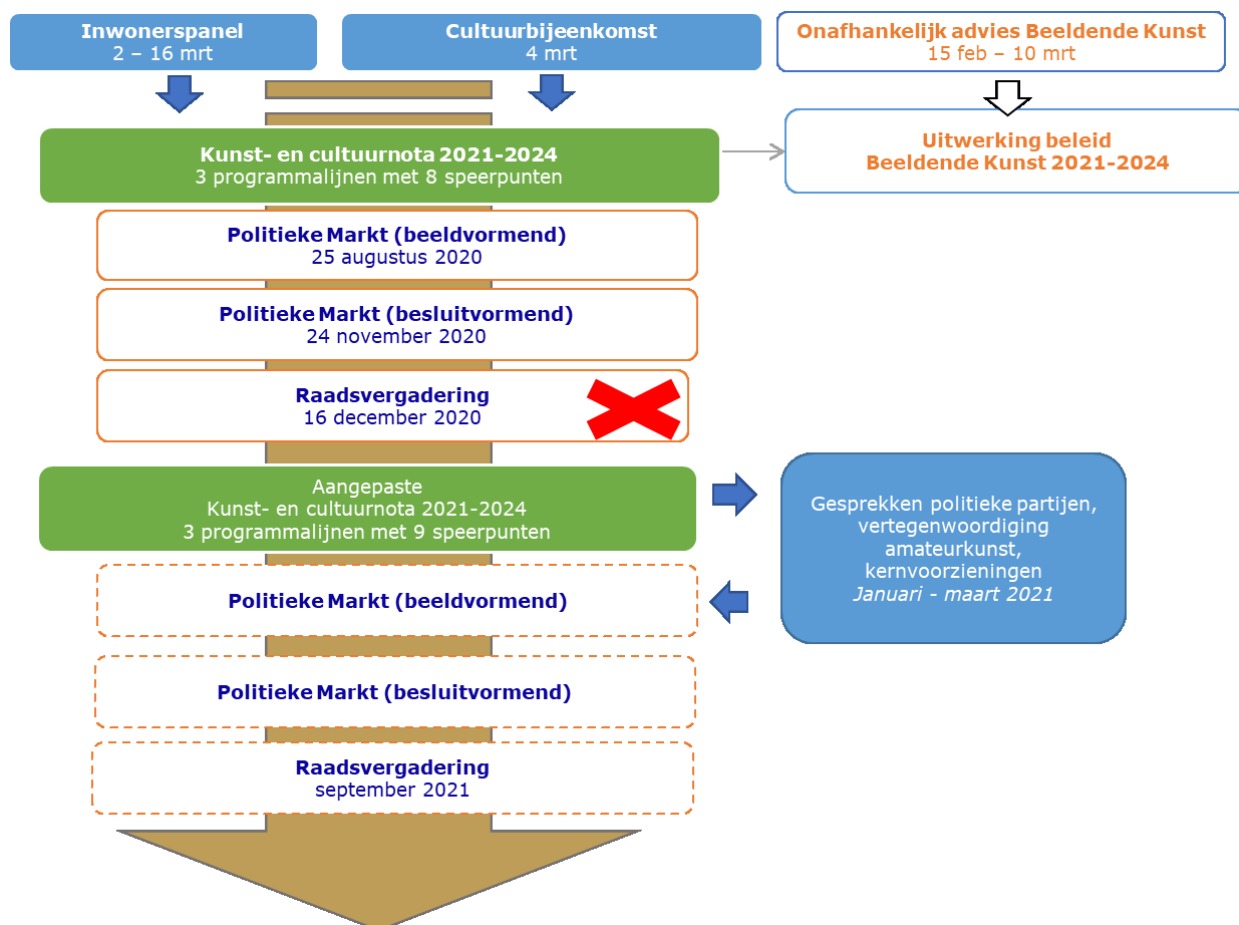
Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres
Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres
gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer
14-074

2020 ambtelijk besproken met adviescommissie Beeldende kunst en vormgeving (BKV). De bespreking in de beeldvormende Politieke Markt en de bespreking met de adviescommissie BKV heeft geleid tot aanpassingen in het voor te stellen beeldende kunstbeleid. Op 18 september 2020 is het voorgenomen beeldende kunstbeleid bestuurlijk besproken met de adviescommissie BKV. In de aangepaste kunst- en cultuurnota 2021-2024 is het scenario opgenomen wat in de versie van december 2020 opgenomen was en aan de raad te vaststelling was aangeboden.

Met de raad is in 2020 twee keer de kunst- en cultuurnota besproken (Politieke Markten 25 augustus en 24 november 2020). Nadat in de raadsvergadering van 16 december 2020 het college de raad had voorgesteld om vaststelling van de kunst- en cultuurnota uit te stellen en de nota aan te passen, zijn er begin 2021 gesprekken gevoerd met politieke partijen, culturele kernvoorzieningen en een vertegenwoordiging van het amateurveld. In de volgende figuur wordt dit schematisch weergegeven.

Figuur: Proces in beeld

Inhoudelijke ontwikkeling na 16 december 2020

In de raadsbesprekingen kwam naar voren dat op hoofdlijnen de kunst- en cultuurnota geen vraagstukken opleverde: men staat achter de geformuleerde visie, missie en kernwaarden, maar ten aanzien van de uitwerking van de programmalijn en activiteiten waren er veel vragen. Het bleek op 24 november 2020 dat er onvoldoende draagvlak was voor de nota zoals deze nu ter

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

besluitvorming voor lag. De volgende aandachtspunten kwamen daarbij naar voren: meer inzicht in hoe de beoogde resultaten getoetst worden, grotere aandacht voor amateurkunst en behoefte aan overzicht van huidig niveau van culturele voorzieningen in Hengelo en opbouw van de infrastructuur. Er is vervolgens met u afgesproken om in gesprek te gaan met de politieke partijen en het amateurveld. In de periode tussen 15 januari en 1 maart 2021 hebben deze gesprekken plaatsgevonden. Het doel van deze gesprekken was om meer inzicht te krijgen in de inhoudelijke standpunten en wensen van de verschillende fracties en concreet voorstellen tot aanvullingen of wijzigingen voor de nota op te halen.

Conclusies

Zo divers als de disciplines in het culturele veld zijn, zo divers zijn ook de inhoudelijke standpunten over kunst en cultuur in de stad en de wensen ten aanzien van de aangepaste kunst- en cultuurnota. In de gesprekken droegen meerdere partijen ook vergelijkbare suggesties aan en op basis van de gevoerde gesprekken concluderen wij het volgende:

1. De nota zit in een te hoog abstractieniveau en moet concreter worden geformuleerd. Er is behoefte aan een kunst- en cultuurnota waarin zowel huidig als nieuw beleid in worden toegelicht. Dat betekent dat er meer toegelicht moet worden wat er al is en wat er al wordt gedaan.
2. De rol van het amateurveld moet duidelijker worden. De verbinding van de kernvoorzieningen met het amateurveld moet beter inzichtelijk gemaakt worden en aangevuld worden met praktijkvoorbeelden uit het heden en een visie en perspectief voor de toekomst.
3. Men vraagt om een nota waarin concreter de uitvoering van de speerpunten als doel en resultaat beschreven worden. Monitoring en indicatoren moeten worden benoemd en concreet aangeven waarop wordt gemonitord: waardering, zichtbaarheid en gebruik.
4. Het verdient aanbeveling om het proces van inspraak uit te breiden door een conceptversie van de nota nog één keer ter inzage voor te leggen aan het veld.
5. Het aanbod van kunst en cultuur in Hengelo is breed en divers, maar de promotie vraagt aandacht: als inwoner moet je gewoon makkelijk te weten kunnen komen waar je voor cultuur terecht kunt.
6. Cultuureducatie moet meer aandacht krijgen. Het is een groot programma en moet beter toegelicht worden: het draagt bij aan cultuurdeelname en is een samenwerking van de sector met amateurveld en onderwijs.
7. De impact van corona op de culturele sector is groot en heeft naar verwachting een lange nasleep. Er is anno 2021 visie nodig op de aanpak van het herstel van de sector. Dit kan onderdeel worden van programmalijn 1 'Versterken basisinfrastructuur'.

Aangepaste versie Kunst- en cultuurnota 2021-2024

De voorliggende versie van de Kunst- en cultuurnota 2021-2024 is een aangepaste versie die de raad ter bespreking wordt aangeboden. Ten opzichte van de versie die de raad in december 2020 te vaststelling aangeboden was, zijn een aantal punten verwerkt op het gebied van visie, ambitie en strategie, samenwerking, impact corona, beeldende kunst en overig. In bijlage 3 wordt dit toegelicht.

Samenvatting van de kunst- en cultuurnota

De kunst- en cultuurnota 2021-2024 'Samen meer voor kunst en cultuur' werkt vanuit de volgende visie, missie en kernwaarden:

Visie en missie: Kunst en cultuur versterken de culturele identiteit van Hengelo en maken het aantrekkelijk om hier te wonen en te verblijven. Het faciliteren van een divers, toekomstbestendig en kwalitatief hoogstaand kunst- en cultuuraanbod, het stimuleren van deelname aan culturele activiteiten van de Hengeloërs en verbinden van culturele organisaties binnen en buiten de culturele sector om het cultuurklimaat over de volle breedte te verbeteren.

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres

Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres

gemeente@hengelo.nl

Telefoonnummer

14-074

Kernwaarden: toetsen op artistiek inhoudelijke én maatschappelijk kwaliteit, aansluiten op vraag van inwoners, stimuleren en versterken van lokaal en regionale verbinding en DNA van Hengelo is herkenbaar.

Dit wordt gerealiseerd vanuit drie programmalijnen met in totaal 9 speerpunten:

1. Versterken van culturele infrastructuur
<i>Doelstelling</i> De culturele organisaties en instellingen zijn in staat om vanuit een eigen, uniek profiel een waardevolle bijdrage te leveren aan de kunst- en cultuursector van Hengelo.
<i>Speerpunten</i> 1. Doorontwikkeling culturele kernvoorzieningen. 2. Versterken van aanvullende culturele voorzieningen 3. Ondersteunen culturele sector tijdens en na de coronacrisis 4. Realiseren van samenwerking met evenementen in de stad en verbinding met Bruisende Binnenstad.
<i>Effecten</i> De toekomstbestendigheid van de culturele voorzieningen wordt verzekerd, de regionale samenwerking binnen het cultuurprofiel van Twente wordt bevorderd en de verbinding van de kunst- en cultuursector met evenementenbeleid en Bruisende Binnenstad leidt zichtbaar tot structurele samenwerkingen die de sector overstijgen.
2. Bevorderen deelname aan kunst en cultuur
<i>Doelstelling</i> Meer inwoners van Hengelo gaan actief deelnemen aan kunst- en cultuuractiviteiten.
<i>Speerpunten</i> 5. Versterken programma cultuureducatie 6. Kunst en cultuur als middel voor sociale cohesie 7. Kunst en cultuur voor iedereen toegankelijk en zichtbaar
<i>Effecten</i> Het cultuuronderwijs in het basisonderwijs wordt voortgezet, het cultuuronderwijs wordt uitgebreid in het voorschools en voortgezet onderwijs, het cultuuronderwijs wordt verbonden met een kennismakingsprogramma voor in de vrije tijd. De verbinding van kunst- en cultuuractiviteiten met beleidsterreinen van het sociaal domein wordt versterkt met zichtbare resultaten. De bekendheid van, waardering voor en deelname aan kunst en cultuur door de Hengeloërs gaat omhoog.
3. Ruimte voor vernieuwing en ontwikkeling
<i>Doelstelling</i> Hengelo stimuleert (jonge) makers en kunstenaars om zich te vernieuwen en te ontwikkelen. De gemeente verbindt de netwerken van creatieve ondernemers en kunstenaars met elkaar en faciliteert ruimte en activiteiten in de (binnen)stad voor beeldend kunstenaars om zich te presenteren.
<i>Speerpunten</i> 8. Vernieuwen en verjongen 9. Beeldende kunst
<i>Effecten</i> Jonge makers en kunstenaars krijgen ruimte in de stad om zich te ontwikkelen. Vanuit praktijkervaringen en het perspectief van de nieuwe generatie makers komt zicht op ontwikkelingen en uitdagingen in de sector en de toekomstige behoeften. Professionele beeldende kunstenaars krijgen verschillende podia om te presenteren en dat vergroot de aandacht en de toegankelijkheid voor deze kunstvorm. Professionele beeldend kunstenaars stimuleren we om (innovatief) te produceren.

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Financiën

Voor een groot deel wordt het huidige kunst- en cultuurbeleid voortgezet en wordt de taakstelling van de ambtelijke inzet bijgesteld. Bij voortzetting van huidige beleidsactiviteiten zijn geen extra financiële middelen benodigd zijn. Een aantal beleidsactiviteiten zijn nieuw en vragen om (aanvullende) financiële investeringen, met name op het gebied van beeldende kunst. In de aangepaste kunst- en cultuurnota is dat in beeld gebracht door de volledige meerjarenbegroting conform de beleidsbegroting 2021-2025 te presenteren.

Voor de nieuwe beleidsactiviteiten is er jaarlijkse een structureel bedrag van €75.000,- beschikbaar, maar vanaf 2022, 2023 en 2024 is structureel een bedrag van €115.000,- benodigd. De benodigde €40.000,- vanaf 2022 wordt met een voorstel via de Kadernota 2022 voorbereid.

In onderstaande tabel krijgt u inzicht in de financiering van de nieuwe beleidsactiviteiten en waar deze zijn verwerkt in de meerjarenbegroting.

#	omschrijving activiteit	2021	2022	2023	2024	Taakveld
3	Organiseren van halfjaarlijks overleg met culturele kernvoorzieningen en amateurverenigingen om samenwerking actief te stimuleren	€ -	€ -	€ -	€ -	-
4	Uitvoeren van het regionaal cultuurbeleid zoals is vastgesteld door 14 Twente gemeenten in het Cultuurprofiel van de regio Twente	€ -	€ -	€ -	€ -	-
8	Herijken profielen, formuleren prestatie indicatoren en/of stimulering samenwerking met kernvoorzieningen en versterken onderling relatie.	€ -	€ -	€ -	€ -	-
9	Formuleren maatschappelijke waarde Museum Hengelo en toekomstprofiel (eenmalig).	€ 5.000	€ -	€ -	€ -	5.4
16	Netwerkbijeenkomst organiseren om kunst- en cultuursector te verbinden met partijen die evenementen organiseren.	€ -	€ -	€ -	€ -	-
18	Verbeden programma Cultuureducatie met Kwaliteit door verbinding te zoeken met voortgezet onderwijs en voorschoolse opvang.	€ -	€ -	€ -	€ -	-
19	Ontwikkelen van laagdrempelig kennismakingsaanbod in vrije tijd voor kinderen tot 18 jaar	€ -	€ -	€ -	€ -	-
21	Door middel van de stadsdichter poëzie als kunstvorm promoten	€ 750	€ 750	€ 750	€ 750	5.6
23	Creatieve ondernemers boeien en binden aan de stad Hengelo	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500	5.3
29	Realiseren van activiteiten om professioneel beeldende kunstenaars op wisselende podia te laten exposeren*	€ 17.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	5.3

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres

Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres

gemeente@hengelo.nl

Telefoonnummer

14-074

30	Realiseren (museale) podia voor Beeldende Kunst bij bestaande culturele voorzieningen	€ -	€ -	€ -	€ -	5.3
	Extra personeelslasten ambtelijk beleidsmedewerker (0,4 FTE) t.b.v. verruiming beleid beeldende kunst	€ 8.655	€ 34.622	€ 34.622	€ 34.622	5.3
	Monitoringsbudget	€ 3.500	€ 3.500	€ 3.500	€ 3.500	5.3
TOTAAL		€35.405	€114.372	€114.372	€114.372	

* De kosten voor het realiseren van activiteiten om professioneel beeldende kunstenaars te laten exposeren is opgebouwd uit personeelslasten (projectleider beeldende kunst voor 0,6 FTE), huisvestingslasten (naar verwachting 200m2 in de binnenstad) en activiteitenbudget. Het jaar 2021 wijkt af van de andere jaren, omdat in verband met het moment van de besluitvorming niet eerder dan het vierde kwartaal met deze activiteit aangevangen kan worden. Ten behoeve van het opstarten van deze activiteit zijn er naar rato kosten voor de projectleider beeldende kunst en activiteiten als ook budget voor opstartkosten begroot.

De activiteiten behorende bij het ondersteunen van de culturele sector tijdens en na de coronacrisis zijn niet opgenomen in dit overzicht. De activiteiten vinden plaats in 2021 en duren voort zolang corona gevolgen heeft voor de instellingen en verenigingen in de sector. De financiering van de ondersteuning vindt voornamelijk plaats door middel van de steunpakketten van het Rijk. Het Rijk heeft in 2020 en in 2021 financiële middelen ter ondersteuning van de lokale culturele voorzieningen beschikbaar gesteld. In 2020 was dit een bedrag van €584.000 en in 2021 €768.000. In deze jaren is er voor gekozen om de middelen volledig beschikbaar te stellen aan de gevolgen van corona in de Hengelose culturele sector. Deze middelen maken geen onderdeel uit van het voorstel van de kadernota en zijn niet verwerkt in de meerjarenbegroting.

Planning

Alle activiteiten worden gefaseerd uitgevoerd, het merendeel betreft voortzetting van huidig beleid en vangt aan in 2021. Het start van de nieuwe beleidsactiviteiten beeldende kunst hangt samen met de realisering van extra ambtelijke inzet. Deze persoon zal uitvoering geven aan de opdrachten die samenhangen met de activiteiten van speerpunt 9. De ambtenaar functioneert als ambtelijk aanspreekpunt beeldende kunst (conform advies adviescommissie BKV).

Monitoring

In de periode 2022-2024 wordt jaarlijks gepeild wat de voortgang van het ingezette beleid is. Er wordt hierbij gekeken vanuit zowel kwalitatief als kwantitatief perspectief. In de beginjaren worden programmalijnen (deels) opgestart en zal er voornamelijk aandacht zijn voor processen en organisatie. Er zijn voor de beleidsactiviteiten prestatie indicatoren opgesteld die in afstemming met Kennispunt Twente worden verwerkt in de monitoring.

Door de coronacrisis zijn de instellingen en verenigingen volledig of gedeeltelijk gesloten geweest en het is onzeker in hoeverre ze weer volledig open zijn en hun activiteiten 'normaal' op kunnen pakken. Dat betekent dat de monitoring van de indicatoren die betrekking hebben op bekendheid van, waardering van en deelname aan kunst- en cultuuractiviteiten hierdoor sterk beïnvloed worden.

Beleid Beeldende Kunst

Ten aanzien van Beeldende kunst wordt zowel inhoudelijk als financieel een ruimhartiger beleid in de aangepaste versie van de Kunst- en cultuurnota 2021-2024 voorgesteld. Zoals aangegeven zijn in 2020 drie scenario's beschreven en besproken. In de besprekingen met de raad is naar voren gekomen dat vanuit inhoudelijk en financieel perspectief het beleid waarbij wordt ingezet op innoveren en verschillende podia om te presenteren het meest realistisch is en het meeste draagvlak heeft. De activiteiten voor beeldende kunst staan in de nota beschreven onder speerpunt

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

9, waarbij het uitgangspunt is dat de komende jaren het fundament wordt gelegd voor de herpositionering van beeldende kunst in de culturele infrastructuur van Hengelo. Het doel is om het klimaat voor produceren en presenteren voor (professioneel) beeldend kunstenaars te versterken en dit vraagt letterlijk en figuurlijk om ruimte.

Een van de meest in het oog springende activiteiten (zowel inhoudelijk als qua financiële omvang) is de wens om zo snel mogelijk te starten met het subsidiëren van de presentatie van professioneel beeldende kunst in Hengelo (activiteit 29 in de kunst- en cultuurnota). Het beoogde resultaat is het realiseren van exposities en tentoonstellingen van professioneel beeldend kunstenaars die het wonen en verblijven in de stad Hengelo zichtbaar verrijken. Hierin worden vijf kritische succesfactoren onderscheiden, te weten:

1. Er moet een betrouwbare partner gevonden worden die de activiteiten om beeldende kunstenaars te laten exposeren wil en kan uitvoeren en de projectleider in dienst wil en kan nemen.
2. De projectleider Beeldende Kunst is cruciaal.
3. De investeringen in activiteiten, huisvesting en personeel moeten in balans zijn.
4. De bijdrage van betrokken vrijwilligers is noodzakelijk.
5. De vorm van uitvoering van de activiteiten om op (wisselende) podia te exposeren dient goed uitgewerkt te worden (relatie met activiteit 30).

Deze activiteit moet vanuit het niets worden opgebouwd. Dat betekent dat het noodzakelijk is om de verwachtingen van zowel de gemeente als het culturele veld goed te managen. Voordat daadwerkelijk begonnen kan worden met het organiseren van activiteiten ten behoeve van presentatie van beeldende kunst, dient de opdracht verder vormgegeven te worden. Dit houdt het volgende in:

- Het is nog niet bekend aan wie de opdracht voor presentatie verstrekt kan worden. Er dient een partner gezocht te worden die uitvoering kan geven aan de activiteit. Vanuit de visie van de kunst- en cultuurnota wordt een helder profiel van de instelling die de activiteit 'realiseren van activiteiten om professioneel beeldend kunstenaars te laten exposeren' opgesteld. Er worden met behulp van het Culturele Waardemodel prestatie-indicatoren aan activiteiten verbonden. Tevens dient bekeken te worden welke organisaties in aanmerking willen komen om de activiteit om beeldend kunstenaars te laten exposeren te exploiteren uit te voeren..
- De locatie van presentatie is nog niet bekend. Er dient geïnventariseerd te worden wat de huisvestingsmogelijkheden in de binnenstad zijn en hoeverre zich dit verhoudt tot de expositiemogelijkheden die bij Oyfo in het Hazermeijercomplex worden gerealiseerd. Dit moet passen binnen het beschikbare budget voor activiteit 29).
- De functie van de projectleider Beeldende Kunst en de werving en selectie hiervan dient uitgewerkt te worden. Het vertrekpunt hierbij is dat deze persoon de activiteit op wisselende podia realiseert en een verbindende rol heeft.
- Het businessplan waarin de vorm van de presentatie van beeldende kunst wordt beschreven en de meerjarige financiering wordt toegelicht (w.o. huisvestingsmogelijkheden in de binnenstad).

Het uitvoeren van bovenstaande opdracht is onderdeel van de taakstelling van de ambtenaar beeldende kunst (in de nota geformuleerd als extra ambtelijke inzet).

Hiermee is het reëel om te veronderstellen dat niet voor 1 januari 2022 daadwerkelijk de eerste presentaties geprogrammeerd zullen zijn. Het voorstel is om het college en de raad in april 2022 te informeren over de uitkomsten van bovenstaande vragen. Tevens is het voorstel om in 2024 te evalueren of met de begrote financiële middelen de geformuleerde doelstellingen gerealiseerd kunnen worden. Deze evaluatie wordt besproken met de raad.

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

SAMEN MEER VOOR KUNST EN CULTUUR

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
1. Inleiding.....	4
1.1 Aanleiding.....	4
1.2 Kunst- en cultuurbeleid van Hengelo	4
1.3 Bovenlokaal beleid en samenwerkingen	7
1.4 Coronacrisis	7
1.5 Huisvesting	9
1.6 Verbinding andere beleidsterreinen en sectoren.....	9
2. Strategie	10
2.1 Visie en missie	10
2.2 Kernwaarden.....	10
2.3 Creatieve Keten.....	11
3. Organisatie	12
3.1 Gemeente.....	12
3.2 Partners	12
4. Programmalijnen	14
4.1 Versterken van culturele infrastructuur.....	14
4.2 Bevorderen van deelname aan kunst en cultuur.....	19
4.3 Ruimte voor vernieuwing en ontwikkeling	21
5. Planning	23
Programmalijn 1: Versterken culturele infrastructuur	23
Programmalijn 2: Bevorderen deelname door kunst en cultuur	24
Programmalijn 3: Ruimte voor vernieuwing en ontwikkeling	24
6. Monitoring en evaluatie	25
7. Financiën	27
Gebruikte documentatie	28
Bijlagen	29
Bijlage 1 Factsheet Cultuurpeiling Hengelo 2020.....	29
Bijlage 2 Culturele instellingen/belanghebbenden Hengelo	30
Bijlage 3 Cultureel voorzieningenmodel	31
Bijlage 4 Culturele Waardemodel	33
Bijlage 5 Cultuurprofiel Twente (samenvatting)	36

Voorwoord

Het BAM-festival in het Bernhardplantsoen bezoeken, een boek lenen bij de bibliotheek, streetart bewonderen, het Techniekmuseum ervaren, naar de bios, een theatervoorstelling in de Schouwburg bijwonen, zingen in een band of koor en een expositie op straat. Op veel verschillende manieren komen u en ik dagelijks in aanraking met kunst en cultuur. Hengelo kent een veelzijdig cultureel leven. Op professioneel én amateurniveau. Wij koesteren de inzet van de vele professionals én vrijwilligers die zorgen voor een breed en divers cultureel aanbod voor de inwoners en bezoekers van onze stad.

Voor u ligt de Kunst- en Cultuurnota van de gemeente Hengelo. De gemeente heeft diverse gesprekken gehad met aanbieders, makers en liefhebbers van kunst en cultuur. Ook is er onder de inwoners een online enquête gehouden over hun kunst- en cultuurbeleving en –behoefte in Hengelo voor de ontwikkeling van de nieuwe kunst- en cultuurnota. Met de partners in de culturele sector is concreet gesproken over hoe we vanuit een gedeelde visie samen meer kunnen betekenen voor de Hengeloërs. Met de kunst- en cultuurvisie 2021-2024 komt er meer ruimte voor iedereen, om deel te nemen aan culturele activiteiten of zelf het initiatief daarvoor te nemen.

In het afgelopen jaar werd duidelijk dat het culturele aanbod niet vanzelfsprekend is. Het coronavirus had enorme impact. Van de ene op de andere dag kwam het culturele leven tot stilstand. We hebben echter ook de veerkracht van ons culturele bestel gezien: daar waar mogelijk werden (publieks-)activiteiten weer opgestart. In zo'n periode besef je hoe belangrijk de bijdrage van culturele sector is: om te ontspannen, te verbinden, te inspireren en om mee te doen.

Wij dragen kunst en cultuur een warm hart toe en streven ernaar dat alle inwoners optimaal kunnen genieten van al het moois wat Hengelo op dit punt te bieden heeft. In deze nota worden de mogelijkheden daartoe gecreëerd en wij gaan er graag met u mee aan de slag. Wij geloven in de kracht van onze inwoners én in die van de cultuurinstellingen en verenigingen zelf. Op die manier zorgen we met elkaar voor een duurzame cultuursector, klaar voor de toekomst.

April '21
Bas van Wakeren
Wethouder Cultuur

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De beleidsperiode van de huidige kunst- en cultuurvisie *KenT u Hengelo?* loopt tot en met het jaar 2020. Eind 2019 is de kunst- en cultuurvisie met het instellingen in het culturele veld geëvalueerd. De aanbevelingen uit de evaluatie en de bespreking ervan in de politieke markt in december 2019 hebben geleid tot de opdracht om met een geactualiseerde cultuurvisie te komen.

Bij de actualisering van de cultuurvisie hebben we de visie, missie en kernwaarden van de huidige beleidsnota in actueel perspectief geplaatst en herijkt. Bij deze herijking hebben we een toetsing gedaan met het lokale culturele veld. Hierbij hebben we ook gekeken naar het beleid dat landelijk, provinciaal en regionaal op kunst- en cultuur is en wordt ontwikkeld. We hebben op 4 maart 2020 met raadsleden, aanbieders en betrokkenen uit de Hengelose kunst- en cultuursector gesproken over de kaders van het gemeentelijke beleid en hun ideeën voor daarbij passende activiteiten. Ook hebben we in het HengeloPanel inwoners vragen gesteld over hun huidige cultuurbeleving, de wijze waarop dat zich in de praktijk uit en welke behoeften daarin zijn (bijlage 1) Om zo te achterhalen welke behoefte er bij inwoners is ten aanzien van het kunst- en cultuuraanbod. In 2020 hebben we twee Politieke Markten georganiseerd (augustus en december), waarin de kunst- en cultuurvisie 2021-2024 en de voorgenomen nieuwe beleidsactiviteiten zijn besproken. Hieruit zijn de wensen van de raad naar voren gekomen, waaronder de behoefte aan een beleidsnota die het huidige beleid toelicht. Dit heeft geresulteerd in deze kunst- en cultuurnota voor de beleidsperiode 2021-2024.

Leeswijzer

Met deze nota formuleren we het kunst- en cultuurbeleid ambitieus, duidelijk en actiegericht. Na de inleiding van het gemeentelijk kunst- en cultuurbeleid en culturele voorzieningenniveau in Hengelo worden de kaders van beleid uiteengezet. Eerst in hoofdstuk 2 lichten we de strategische kader van het beleid toe door de visie, missie en kernwaarden te duiden. Hierin staat centraal waaraan alle activiteiten in abstracte zin aan bij moeten dragen en welke rode draad we belangrijk vinden. In hoofdstuk 3 wordt dit aangevuld door een toelichting op de rol van de gemeente en de organisatie van de Hengelose kunst- en cultuursector.

Na de introductie van het beleidskader beschrijven we specifiek hoe de uitvoering van dat kader in de jaren 2021-2024 eruit ziet. Dat doen we aan de hand van drie programmalijnen, waarbij we in termen van doelstelling, speerpunten en actiepunten aangeven wat we als gemeente blijven doen en wat we nieuw/anders gaan doen. Hierbij beschrijven we ook welke partijen daaraan gaan werken en welke maatschappelijke effecten we beogen.

In hoofdstuk 5 vertalen we dit naar een meerjarenplanning. En in hoofdstuk 6 lichten we toe hoe en we de monitoring van de resultaten en de evaluatie van het beleid uitvoeren. Tot slot presenteren we in hoofdstuk 7 de benodigde financiële middelen om het kunst- en cultuurbeleid in de periode 2021-2024 uit te kunnen voeren.

1.2 Kunst- en cultuurbeleid van Hengelo

Kunst en cultuur inspireren, verbreden je horizon en maken je een rijker mens. De gemeente zet zich in om die ervaring toegankelijk te maken voor haar inwoners en bezoekers. Dat levert plezier en creativiteit op, maar ook samenwerking en nieuwsgierigheid. Daarnaast zorgen een divers aanbod van kunst en cultuur er voor, dat Hengelo een aantrekkelijke gemeente is om te wonen. Een vitale binnenstad maakt de stad aantrekkelijker als vestigingsplaats voor bedrijven en inwoners, is een belangrijke plek voor ontmoeting en is bepalend voor de identiteit van de stad.

Verenigingen en voorzieningen op het gebied van kunst en cultuur dragen bij aan het welzijn van inwoners; kunst en cultuur stimuleren de gemeenschapszin van (groepen) burgers en de intrinsieke waarde van cultuur, de esthetische waarde is uniek. Samen muziek maken en toneel spelen brengt inwoners dicht bij elkaar en het bezoek van een concert of tentoonstelling heeft een positieve invloed op de mentale gezondheid en is een vorm van ontspanning.

Hengelo heeft een groot en divers aanbod aan kunst- en cultuuractiviteiten. Amateurverenigingen, culturele instellingen en individuele kunstenaars bieden veel verschillende activiteiten aan. Sommige activiteiten zijn zeer bekend en gewaardeerd door de inwoners en andere minder bekend

en/of bemind, maar vanuit het perspectief dat er 'voor ieder wat wils' moet zijn, ondersteunt de gemeente zo breed en divers mogelijk culturele initiatieven.

Ook zetten we sinds een paar jaar stevig in op het aantrekkelijker maken van Hengelo als woon- en verblijfstad. We werken aan een compacte binnenstad, met een onderscheidend aanbod van grotere en kleine winkels, lokale boetiekjes, goede horeca, uitnodigende terrassen, mooie gevels, voldoende groen en water en een gezellige sfeer. Kunst- en cultuuractiviteiten en de verfraaiing met beeldende kunst in de openbare ruimte dragen daar zichtbaar aan bij.

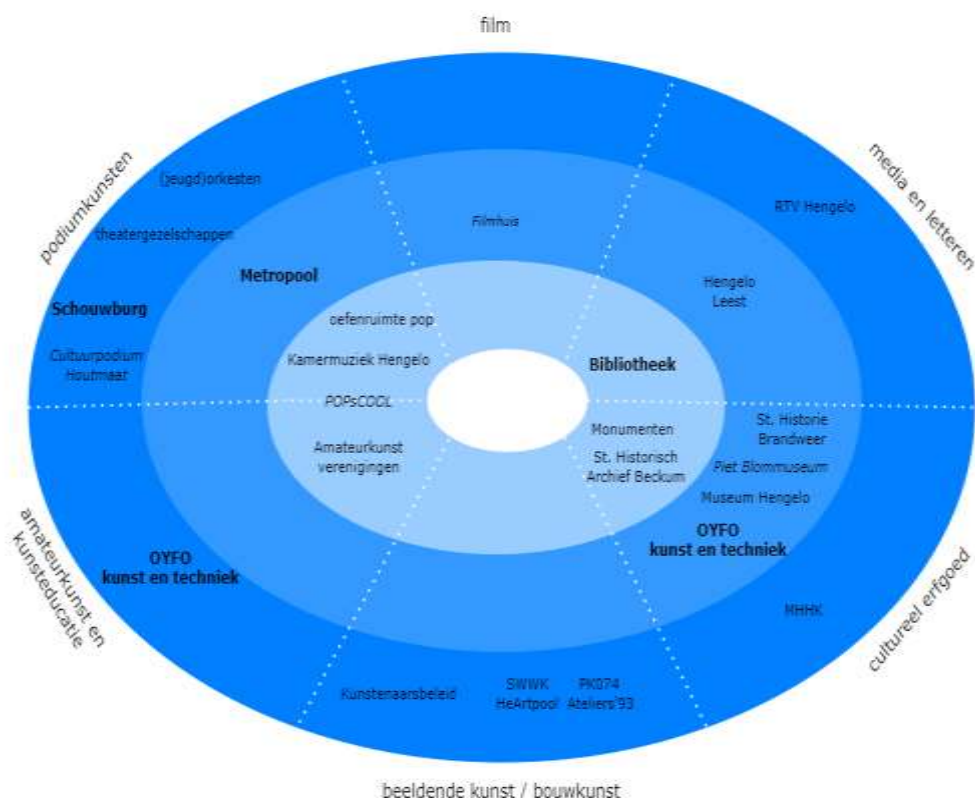
Tot slot is Hengelo een stad met ondernemende mensen en bedrijven en daar hoort ruimte te zijn voor vernieuwing en ontwikkeling. Met respect en gevoel voor het verleden, werken we aan de toekomst en dat geldt ook voor de kunst- en cultuursector.

Het perspectief van kunst- en cultuurbeleid

Het kunst- en cultuurbeleid van de gemeente Hengelo kenmerkt zich door beleid op drie lijnen:

1. Culturele voorzieningen

Met het structureel subsidiëren van amateurverenigingen en culturele instellingen leggen we de basis voor de culturele programmering van de stad. Bijna de helft van de inwoners geeft aan dat kunst en cultuur deel uitmaken van hun dagelijks leven. Driekwart van de inwoners vindt het belangrijk dat de gemeente kunst en cultuur financieel ondersteunt. Om ervoor te zorgen dat de culturele programmering van Hengelo een sterk fundament heeft, subsidiëren wij structureel een aantal culturele voorzieningen. Zij vormen samen de culturele basisinfrastructuur van de stad.

Figuur 1 Culturele voorzieningen in Hengelo

De culturele infrastructuur van Hengelo bestaat uit jaarlijks gesubsidieerde culturele kernvoorzieningen, aanvullende culturele voorzieningen en amateurverenigingen (bijlage 2) en niet- jaarlijks gesubsidieerde instellingen (in de figuur cursief gedrukt enkele voorbeelden).

De vier culturele kernvoorzieningen zijn met een eigen taakstelling actief voor de disciplines media en letteren (bibliotheek), cultureel erfgoed en amateurlust en kunsteducatie (OYFO kunst en techniek) en podiumkunsten (Metropool en Schouwburg). In Hengelo vervullen zij een verbindende rol binnen hun discipline met de overige instellingen in de stad en zijn zij uitvoerende partner als het gaat om het verbinden van kunst en cultuur met andere sectoren (bijv. onderwijs, welzijn, zorg) en binnenstad en evenementen.

Hengelo kent tientallen amateurkunstverenigingen die op het gebied van muziek, dans, toneel, kunst het hele jaar door aanbod verzorgen aan de inwoners van de stad. Dagelijks vinden er op diverse locaties in de stad repetities plaats. Dat levert een veelvoud van concerten en uitvoeringen op waar binnen en buiten Hengelo van genoten wordt; zowel in kleine gezelschappen als voor groot publiek in de Schouwburg en Waterstaatskerk. De verenigingen zijn verenigd in de belangenorganisaties Hengeloos Korenkoepel, Federatie van Hengelose Muziekverenigingen en Theater en Dansoverleg en daar voert de gemeente structureel overleg mee

2. Cultuureducatiebeleid

We stimuleren dat inwoners op vroege leeftijd kennismaken met kunst en cultuur. Dit doen we onder meer door het (mede-)financieren, ontwikkelen en uitvoeren van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit. Dit programma is een samenwerking van amateurverenigingen, culturele organisaties, OYFO, onderwijs en Saxion PABO. Het biedt de aanbieders van kunst en cultuur in de stad de mogelijkheid om zich te presenteren aan nieuwe doelgroepen.

3. Beheer en onderhoud gemeentelijk kunstbezit

De Gemeente Hengelo beschikt over een gemêleerd en waardevol hedendaags kunstbezit. In de loop van de decennia is door opdrachten, aankoop, schenking en met name via de Beeldende Kunstenaars Regeling (BKR) een omvangrijke collectie ontstaan. Momenteel bestaat de gemeentelijke kunstcollectie uit ongeveer 75 kunstwerken in de openbare ruimte en ongeveer 1.700 werken in de binnenruimten (schilderijen, tekeningen, grafiek, sculptuur en keramiek). De gemeente beheert en onderhoudt dit kunstbezit.

Ambitieniveau

Het ambitieniveau van Hengelo op het gebied van kunst en cultuur ligt hoog en het gemeentelijk cultuurbeleid is uitgebreid (bijlage 3). Voor een stad met 80.000 inwoners heeft Hengelo een breed en divers aanbod aan amateurverenigingen, culturele instellingen, kunstenaarscollectieven, theatergezelschappen, orkesten, musea en podia. Verschillende voorzieningen trekken ook publiek van buiten de gemeentegrenzen, zoals OYFO, de Schouwburg en Metropool.

Toekomstbestendige infrastructuur en subsidiëring

Aangaande de culturele infrastructuur is er sinds 2014 een transitie gaande. Het doel is om te komen tot een infrastructuur met instellingen en verenigingen die past bij de opgaven waar Hengelo als stad in sociaal en economisch opzicht voor staat. Het is een doorlopend proces, waar continu wordt gekeken naar hoe we verenigingen en instellingen in hun kracht kunnen zetten en van waarde te kunnen laten zijn voor de inwoners.

Dat doen we allereerst door een structuur op te zetten, waarmee we een divers en kwalitatief hoogwaardig cultureel voorzieningenniveau mogelijk maken. De basis van deze structuur zijn onze vier kernvoorzieningen: OYFO, Bibliotheek, Schouwburg en Metropool. Zij hebben ieder hun eigen identiteit en een bovenstedelijk karakter. Bovendien werken ze samen met (en versterken ze) de vele culturele verenigingen en instellingen die Hengelo rijk is en verbinden ze andere sectoren aan kunst en cultuur.

We doen dit in de tweede plaats door het perspectief op het subsidiëren van kunst en cultuur te verbreden. Bij kunst en cultuur staat de inhoudelijke kwaliteit voorop. We kijken naar de kwaliteit van kunst of cultuur, naar wat de impact en beleving van het publiek is, hoe hoog het aanzien is in de samenleving en in welke mate de kunst en cultuur professioneel wordt erkend. De maatschappelijke kwaliteit is echter ook van belang om te kunnen bepalen hoe kunst en cultuur van waarde is voor de inwoners van de stad. Hierbij kijken we naar hoe de activiteiten bijdragen aan talentontwikkeling of betrekken van kwetsbare doelgroepen, het publieksbereik (bijv. diversiteit en omvang), de samenwerking met maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven en de reputatie van de instelling. Dit leidt bij subsidiëring tot prestatieafspraken met subsidieontvangers. In Hengelo maken we daarbij gebruik van het Culturele Waardemodel (bijlage 4).

1.3 Bovenlokaal beleid en samenwerkingen

Het kunst- en cultuurbeleid van Hengelo staat niet op zichzelf. We stemmen het beleid af met onder meer het Rijk, de provincie en andere gemeenten in Twente. En werken ook veel samen met andere (buur)gemeenten in de cultuursector. Het Rijk stimuleert die regionale samenwerking.

Rijksbeleid 2021-2024 ¹

1. Verbreding en vernieuwing: meer ruimte voor andere genres, spelers, kunstvormen en nieuw generatie
2. Sterke cultuursector: stimuleren van eerlijke beloning en goede arbeidsvoorwaarden, impuls voor podiumkunsten en het filmfonds
3. Cultuurparticipatie: bevorderen cultuurdeelname van verschillende groepen en het opzetten van een vervolgp programma op Cultuureducatie met kwaliteit
4. Cultuur over de grenzen heen: versterken internationaal profiel van Nederland

Provinciaal beleid 2017-2020 ²

Het provinciale beleid wordt momenteel herzien. De kernpunten van het huidige beleid zijn:

1. Behouden, ontwikkelen en beleefbaar maken van cultureel erfgoed
2. In stand houden en versterken van duurzame infrastructuur en een aanbod van hoge kwaliteit
3. Vergroten van toegankelijkheid van cultuureducatie, toekomstbestendig maken van aanbod van cultuurparticipatie en investeren in talentontwikkeling
4. Toekomstbestendig maken van Overijsselse Bibliotheeknetwerk

Landsdeel Oost ³

Als onderdeel van de samenwerking met het rijk, de provincies Overijssel en Gelderland en de stedelijke regio's in deze provincies, heeft de gemeente Hengelo Route Oost vastgesteld, waarin zij samen beogen:

- te investeren in talentontwikkeling
- te zorgen voor (het behoud van) een krachtige en complete infrastructuur
- te sturen op meer regionale crossovers tussen disciplines binnen cultuur en daarbuiten

Cultuurregio Twente ⁴

In 2018 hebben alle Twentse gemeenten het cultuurprofiel vastgesteld. Hierin staan drie speerpunten centraal, namelijk: 1. Tijd & Ruimte, 2. Traditie & Innovatie en 3. Grenzeloos Twente. Met dit cultuurprofiel wordt samenwerking bevorderd om zowel de toegevoegde waarde van de instellingen afzonderlijk als de cultuursector in deze regio als geheel te versterken en aantrekkelijker te maken. Vanuit deze samenwerking ontstond ook de proeftuinen creatieve broedplaatsen (zie bijlage 5)

1.4 Coronacrisis

Vanaf maart 2020 heeft het coronavirus de wereld in zijn greep. De bedrijvigheid van de hele culturele sector kwam van de ene op de andere dag tot stilstand, ook in Hengelo. De coronamaatregelen hebben zowel op de korte als de lange termijn een behoorlijke impact op de culturele verenigingen en instellingen. De gevolgen van de coronacrisis zijn groot: financieel, organisatorisch en maatschappelijk. Ondanks de financiële steunpakketten vanuit het rijk, de provincie en de gemeente zelf trekt de coronacrisis een zware wissel op alle culturele organisaties, instellingen, verenigingen en (professionele) kunstenaars in Hengelo. Dit heeft ook invloed op de uitvoering van het gemeentelijk kunst- en cultuurbeleid in de komende periode.

De crisis tast de basis van de culturele infrastructuur van Hengelo aan en om de schade te beperken dient deze eerst hersteld te worden. Binnen het gemeentelijk cultuurbeleid is het vertrekpunt, dat het subsidiëren van amateurverenigingen en culturele instellingen de basis vormt voor de culturele programmering van de stad Hengelo. Het is essentieel dat zij dat basisaanbod kunnen blijven verzorgen. Daarnaast past het ook bij de Hengelose cultuur om ruimte te blijven bieden aan nieuwe initiatieven en ideeën. Hoeveel middelen en welke ondersteuning daarvoor nodig is, is nog niet bekend. Maar dat de prioriteit er ligt om met een gezonde culturele infrastructuur uit de coronacrisis te komen, is zeker.

Financiële impact

Al sinds het begin van de crisis zijn de verenigingen en instellingen gesloten of zeer beperkt open. De inkomsten liepen meteen terug, waar de kosten door (lang)lopende afspraken gewoon

¹ Uitgangspunten Cultuurbeleid 2021-2024, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, juni 2019

² Cultuur in de schijnwerpers (2016), Cultuurnota Overijssel 2017-2020

³ Cultuurmanifest Oost-Nederland 2017-2020 (2016), Landsdeel Oost

⁴ Ruimte voor Verbeelding (2018), Cultuurprofiel van de regio Twente

doorliepen. Dit heeft geleid tot financiële tekorten en men moest aanspraak doen op eigen vermogen om dat op te vangen. In 2020 heeft de gemeente Hengelo 11 instellingen financieel geholpen met hun urgente financiële tekorten (waarbij zij in hun voortbestaan werden bedreigd). Hoe langer het duurt voordat alles weer normaal is (en de oude verdienmodellen weer van toepassing zijn) hoe groter het aantal instellingen en verenigingen zal zijn met een urgent financieel tekort.

De gemeente Hengelo krijgt in 2020 en 2021 ondersteuning van het Rijk om de lokale culturele voorzieningen te helpen (in totaal €1,3 miljoen). Deze middelen worden ingezet om lokale culturele voorzieningen in de stad te ondersteunen om de gevolgen van de coronacrisis en –maatregelen op te vangen. Dat deze financiële bijdrage bij de sector zeer welkom is, blijkt uit de twee behoeftepeilingen in 2020. De sector liet weten dat de wens om geholpen te worden met het opvangen van financiële tekorten het grootste is. En dat de bijdrage van het Rijk cruciaal is, laat de omvang van de hoogte van de financiële steun wel zien. Helaas is het onzeker of en hoe lang het Rijk geld voor dergelijke steun voor de lokale culturele voorzieningen zal blijven reserveren.

Organisatorische impact

Omdat vanaf maart 2020 de podia, musea, kunstscholen en amateurkunstverenigingen hun activiteiten (deels) moesten staken, is de organisatorische impact groot. In de loop van 2020 waren er tussentijdse versoepelingen van de maatregelen waardoor enkele instellingen en verenigingen in aangepaste vorm (een deel van) hun activiteiten weer konden hervatten. In de praktijk betekende dat bijvoorbeeld dat repetities wel doorgingen maar de uitvoeringen niet, dat lessen online gegeven werden of op een andere (grotere) locatie en dat musea, bibliotheek en podia een maximaal aantal bezoekers per dag, vierkante meter of voorstelling toe mochten laten.

Door corona zijn de activiteiten van de structureel gesubsidieerde organisaties fors veranderd: het weer hervatten van de activiteiten gebeurde niet altijd kostenneutraal, maar heeft ook veel gevraagd van hun (veelal vrijwilligers)organisatie. Naast het reguliere contact over het uitvoeren van de coronamaatregelen en door twee keer te peilen (april en augustus) is er goed zicht op waar de ondersteuningsbehoefte van de instellingen en verenigingen ligt. Het vaccinatieprogramma van voorjaar 2021 biedt perspectief om de deuren weer te openen en activiteiten weer te organiseren, maar het blijft onzeker wanneer en op welke wijze. Dit maakt dat het voor vrijwilligersorganisaties lastig is om de bedrijfsvoering goed op orde te houden: hoe houdt je de vereniging/ instelling financieel gezond, hoe houdt je werknemers/vrijwilligers gemotiveerd en bindt en behoudt je jouw bezoekers, publiek en/of leden? Het is niet vanzelfsprekend dat als alles weer normaal plaats kan vinden, dat dan ook alles meteen weer normaal opgestart kan worden. De gevolgen van de coronacrisis en –maatregelen hebben een langer effect, zeker als vrijwilligers vanwege het ontbreken van activiteiten af gaan haken.

Maatschappelijke impact

Het sluiten van de musea en podia en het stopzetten van repetities en lessen hebben ook effect op de inwoners van Hengelo. Van de ene op de andere dag valt een vorm van vrije tijdsbesteding weg en wordt de verbinding met gelijkgestemden en vrienden verbroken. Kunst- en cultuuractiviteiten dragen bij aan het welzijn van de mens (in termen van ontspanning en persoonlijke ontwikkeling), maar is ook het cement van de samenleving (het verhoogt de sociale cohesie). Instellingen en verenigingen constateren een afname aan bezoekers, publiek en leden, maar ook een afname aan inzet en betrokkenheid van (vaak ook oudere) vrijwilligers. Hoe lang het duurt voordat inwoners van Hengelo weer actief bijdragen aan de organisatie van kunst- en cultuuractiviteiten en daar weer volop en zorgeloos aan zullen gaan deelnemen, is onzeker.

De gemeente Hengelo ziet het als prioriteit om met een gezonde culturele infrastructuur uit de coronacrisis te komen. In de eerste periode van dit meerjarenbeleid ligt de focus op het ondersteunen van de verenigingen en instellingen, zodat de Hengelose kunst- en cultuursector gezond en weerbaar uit deze crisis komt.

1.5 Huisvesting

In 2017 is de lijn ingezet dat de culturele functies in gemeentelijk vastgoed moeten worden gehuisvest als deze om een specifiek gebouw en inrichting vragen⁵. Dit geldt voor de beide podia (Metropool en Schouwburg). Voor alle andere functies is gemeentelijk vastgoed niet nodig. Vandaar ook dat de bibliotheek, Oyfo, Museum Hengelo en Lokale omroep Hengelo niet in gemeentelijk vastgoed zijn gehuisvest.

Ateliers krijgen een huisvestingssubsidie. De gemeente is niet verantwoordelijk voor het accommoderen van de ateliers in gemeentelijk vastgoed. Bij huisvestingsvragen kan de gemeente wel meedenken en helpen zoeken naar mogelijkheden. Voor wat betreft de ateliers is hier vanuit het verleden gezocht naar goedkope, betaalbare accommodaties, deze werden vooral gevonden in oudere gemeentelijke panden. Deze situatie is nog steeds van toepassing, het tekort wordt aangevuld door de gemeente. Deze 'stille subsidie' wordt nu beter in beeld gebracht. Stichting SWWK, zorgt voor de afstemming met de beeldend kunstenaars en gemeente.

Amateurkunstorganisaties worden gesubsidieerd voor activiteiten. De gemeente is niet verantwoordelijk voor de huisvesting.

Functies	Niveau stad/wijk	Vastgoed in gemeentelijk eigendom
<i>Bibliotheek</i>	<i>Stad</i>	<i>nee</i>
<i>Oyfo</i>	<i>Stad</i>	<i>nee</i>
<i>Schouwburg</i>	<i>Stad</i>	<i>nee</i>
<i>Poppodium (Metropool)</i>	<i>Stad</i>	<i>ja</i>
<i>Museum Hengelo</i>	<i>Stad</i>	<i>nee</i>
<i>Erfgoedorganisaties</i>	<i>Stad</i>	<i>nee</i>
<i>Lokale omroep</i>	<i>Stad</i>	<i>nee</i>
<i>Ateliers</i>	<i>Stad</i>	<i>deels</i>
<i>Amateurkunst</i>	<i>Stad</i>	<i>nee</i>

Figuur 2 Overzicht culturele functies en huisvesting

1.6 Verbinding andere beleidsterreinen en sectoren

Het domein kunst- en cultuur kent automatisch veel verbindingen met andere gemeentelijke beleidsterreinen, zoals met het sociaal domein, huisvesting en onderwijs. En ook met stads promotie en economie. In deze nota werken we dit op activiteitsniveau verder uit. Met kunst en cultuur kunnen we ook een bijdrage leveren aan de oplossingen voor opgaven in het sociaal domein. Bijvoorbeeld op thema's als laaggeletterdheid, eenzaamheid, participatie en werk en inkomen. Vanuit cultuur leggen we deze verbinding actief, want het mes snijdt aan twee kanten. De kunst- en cultuursector wordt gevraagd om bij te dragen als (preventie)middel, maar deze samenwerking biedt ook kansen om (nieuwe) doelgroepen kennis te laten maken met kunst en cultuur en de maatschappelijke waarde van kunst en cultuur te laten zien. Dit leidt er toe dat culturele instellingen en verenigingen samenwerken met partijen uit onder andere de onderwijs-, zorg- en welzijnssector.

Taken cultuurmakelaar

- Functioneren als gids, verbinder en aanjager met betrekking tot cultuurparticipatie (programma's) en de inzet van cultuur als middel binnen het sociaal domein (verbinding tot stand brengen tussen cultuur met zorg/welzijn).
- Versterken en onderhouden van de afgelopen jaren opgebouwde kennis, expertise en initiatieven met betrekking tot het culturele (semi)professionele en amateurveld (oa voortkomend uit de Week van de Amateurkunst).
- (Mede) ontwikkelen van cultuurparticipatieprogramma's in samenwerking met de Beweegmakelaar en de Sociale Activeringsmakelaar.
- Stimuleren van blijvende samenwerking en verbinding in het culturele veld (zoals gezamenlijke programmering, podiumlocaties, fondsen of samenwerkingskansen).
- Bereiken en stimuleren van activiteiten van en voor de volgende doelgroep: jongeren, nieuw talent en (multi)culturele initiatieven, mensen met een beperking, eenzame ouderen.
- Deelnemen aan het op te zetten netwerk van Cultuurmakelaars in de regio.

⁵ Accommodatiebeleid Sociaal en vastgoedkaders (2021)

2. Strategie

De beleidsnota 'KenT u Hengelo' (2013) ging uit van een duidelijke en sterk geformuleerde visie. In deze actualisatie van de cultuurvisie is ervoor gekozen om de bestaande visie aan te scherpen en aan te vullen op basis van de huidige inzichten en ontwikkelingen. De missie geeft de richting aan in datgene wat we in het kunst- en cultuurbeleid de komende jaren belangrijk vinden en waar we vooral aan willen bijdragen. De kernwaarden zijn de rode draad van de geformuleerde doelstellingen en resultaten.

2.1 Visie en missie

Kunst en cultuur versterken de culturele identiteit van Hengelo en maken het aantrekkelijk om hier te wonen en te verblijven.

Het faciliteren van een divers, toekomstbestendig en kwalitatief hoogstaand kunst- en cultuuraanbod, het stimuleren van deelname aan culturele activiteiten van de Hengeloërs en verbinden van culturele organisaties binnen en buiten de culturele sector om het cultuurklimaat over de volle breedte te verbeteren.

Divers, toekomstbestendig en kwalitatief hoogstaand aanbod

Het aantal inwoners en de samenstelling daarvan, maar ook de geschiedenis van de stad bepalen het aanbod van culturele voorzieningen in Hengelo. We streven er naar dat alle inwoners in Hengelo gebruik kunnen maken van het aanbod van film, media en letteren, cultureel erfgoed, beeldende kunst/bouwkunst, amateurkunst en cultuureducatie en podiumkunsten. Dit betekent een divers aanbod, waarin er plaats is voor kunst en cultuur als doel en als middel. We zetten in op een sector die toekomstbestendig is en waarbij investeringen en ondersteuning voor de langere termijn houdbaar zijn. De samenwerking in het Cultuurprofiel Twente zorgt voor een stevig fundament waar Hengelose instellingen op lange termijn van profiteren. De gemeente streeft ernaar om de randvoorwaarden te creëren waarin een zo hoog mogelijk niveau van kunst en cultuur gerealiseerd kan worden.

Deelname aan cultuur

We hebben in Hengelo een divers aanbod aan kunst- en cultuuractiviteiten. Het HengeloPanel liet echter zien dat de sector niet goed in staat is om het aanbod bekend te maken. Wanneer de inwoners van Hengelo en de regio het kunst- en cultuuraanbod beter leren kennen, gaan er meer Hengeloërs actief deelnemen aan het aanbod in de stad en de regio.

Verbinden binnen en buiten de culturele sector

De waarde van kunst en cultuur als doel wordt niet alleen binnen, maar ook buiten de sector erkend. Zo dragen kunst en cultuur bij aan persoonlijke ontwikkeling, aan een bruisende binnenstad, is het van betekenis bij integratie en kan het een toeristische trekpleister zijn. Door kunst en cultuur als middel meer centraal te stellen kunnen binnen de culturele sector organisaties elkaar versterken en worden culturele organisaties ook interessant voor organisaties uit andere sectoren.

2.2 Kernwaarden

1. Toetsen op inhoudelijk én maatschappelijke kwaliteit

Het aanbod van kunst en cultuur moet uitnodigend zijn voor iedereen die eraan mee wil doen. Van oudsher werden subsidies getoetst op 'hoe goed of uniek' de kunst of cultuur was (artistiek-inhoudelijke kwaliteit). Het is echter ook van belang wat de waarde van de activiteiten is voor de inwoners en/ of de samenleving. Dragen de activiteiten bijvoorbeeld bij aan de sociale cohesie? Of aan een prettigere stad om in te leven en te wonen? Of aan een samenwerking tussen verschillende sectoren? Dit noemen we de 'maatschappelijke kwaliteit'.

2. Aansluiten op vraag van inwoners

Het aanbod van kunst en cultuur moet ook aansluiten op de vraag van de inwoners van Hengelo. Keuzes die we in deze nota maken (en ook toekomstige keuzes) toetsen we aan datgene wat inwoners belangrijk vinden. Dat doen we onder meer via het HengeloPanel. Uit de cultuurpeiling

onder het HengeloPanel blijkt dat 62% van de inwoners vindt dat kunst en cultuur het wonen in Hengelo aantrekkelijk maken. Ook is 48% van de inwoners tevreden over het huidige aanbod van kunst en cultuur. Daarnaast vinden inwoners de Bibliotheek, Schouwburg en Metropool in verhouding (zeer) belangrijke voorzieningen.

3. Lokale en regionale verbinding

Een culturele instelling kiest zelf haar positie in het culturele veld en bepaalt zelf waar zij voor is en wie zij aan wilt spreken of aan zich wilt binden. In de gemeente Hengelo geloven wij in de kracht van samenwerking en zowel de lokale als de regionale infrastructuur biedt kansen voor de Hengelose culturele sector om zich te versterken. Lokaal zijn amateurverenigingen en culturele kernvoorzieningen belangrijke partners in het realiseren van (gezamenlijke) doelstellingen. Regionaal is de samenwerking van de 14 Twentse gemeenten in de Cultuurregio Twente de verbinding om de slagkracht en aantrekkingskracht van de culturele instellingen te vergroten.

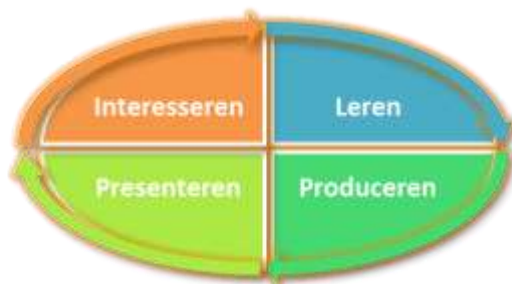
4. DNA van Hengelo is herkenbaar

Het DNA benoemt wat de stad is, wat haar uniek maakt en waarom doelgroepen voor onze stad kiezen. Het DNA is de basis van 'Het verhaal van Hengelo'. Het DNA is in 2017/18 opgehaald uit de Hengelose samenleving en weerspiegelt daarmee de kracht van de stad. De partners – waaronder de gemeente Hengelo – hebben afgesproken om het DNA te gebruiken als onderlegger voor diverse vervolgstappen. Het college heeft dit ook expliciet besloten. Het DNA is/wordt momenteel gebruikt als basis en uitgangspunt voor bijvoorbeeld promotionele uitingen, citymarketing (o.a. ontwikkeling door HP naar een stadsmerk), inrichting van de openbare ruimte, de inrichting van het nieuwe stads kantoor en de nieuwe gemeentelijke huisstijl. Door het DNA, het verhaal van Hengelo, op deze manier uit te dragen versterken we in woord en beeld de kracht van Hengelo. De kernwaarden van het DNA van Hengelo zijn Leefbaar en Betrokken, Vaardig en Vindingrijk en Praktisch en Idealistisch. Binnen kunst en cultuur komt dit tot uitdrukking in een actief en betrokken verenigingsleven, ruimte voor vindingrijkheid en balans tussen idealisme en pragmatisch handelen (voor meer info: www.hengelo.nu/het-verhaal-van-hengelo).

2.3 Creatieve Keten

Als leidraad voor het kunst- en cultuurbeleid hanteren we het concept van de 'creatieve keten'. Dit concept gaat uit van de functies die de culturele sector in een stad kan vervullen. De creatieve keten bestaat uit de schakels leren, produceren, presenteren en interesseren.

De schakels van de keten vertegenwoordigen onafhankelijk van elkaar een specifieke functie, maar zijn ook complementair aan elkaar. Het is een cyclisch proces. In de praktijk overlappen de functies elkaar en kan een organisatie meerdere functies vervullen of aanbieden.

Figuur 3 Creatieve Keten

Toegepast op de culturele infrastructuur van Hengelo ziet de functieverdeling van de creatieve keten er als volgt uit:

Leren	bibliotheek, kunst- en cultuureducatie, amateurkunst, erfgoed- en techniekeducatie
Produceren	professionele kunstproductie, amateurkunst
Presenteren	podia, tentoonstellingsruimten en musea
Interesseren	cultuurpromotie en -marketing, sponsoring

Binnen de kunst- en cultuursector van Hengelo ligt de kracht in *leren* en *presenteren* en deze functies staan centraal in de (financiële) ondersteuning door de gemeente. De functies *interresseren* en *produceren* zijn onlosmakelijk verbonden aan *leren* en *presenteren* en daarvoor zetten we andere middelen dan subsidies in, zoals het faciliteren van samenwerkingen en het verbinden van partijen en sectoren.

3. Organisatie

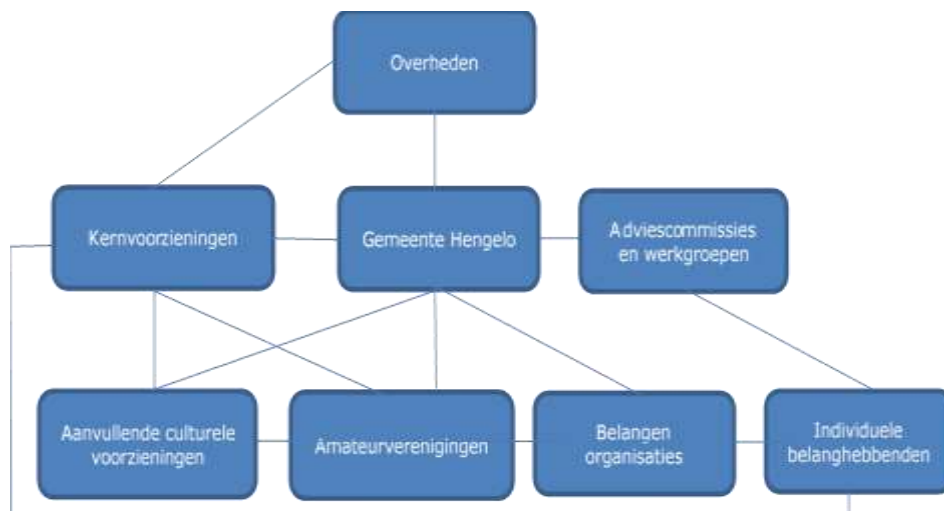
De afgelopen decennia heeft de overheid in de kunst- en cultuursector zich ten opzichte van de kunst- en cultuuraanbieders op verschillende manieren opgesteld. In het verdere verleden was het gebruikelijk om als lokale overheid op te treden als opdrachtgever (of zelfs als aanbieder). Er is ook een tijd geweest dat de lokale overheid probeerde de kunst- en cultuursector en de activiteiten aan de markt over te laten. Tegenwoordig kiezen we voor de middenweg: de dynamiek van de kunst- en cultuursector met uitvoering in de dagelijkse praktijk door de markt en de stabiliserende factor van de overheid op de lange termijn kunnen elkaar versterken. Enerzijds spelen we zo in op de behoeften van de sector en anderzijds is het mogelijk om te sturen op inhoudelijke en maatschappelijke kwaliteit.

3.1 Gemeente

Bij de gemeente zijn meerdere afdelingen betrokken bij het opstellen en uitvoeren van het kunst- en cultuurbeleid. De beleidsmedewerkers Cultuur staan het dichtst bij de uitvoering in de sector. De ambtelijke inzet richt zich op de uitvoering van het kunst- en cultuurbeleid. Denk aan het subsidiëren, het onderhouden van de relatie en het ondersteunen van verenigingen, instellingen en initiatieven, het beheer en onderhoud van de gemeentelijke kunstbezit en het leggen van verbinding van kunst en cultuur met andere domeinen en sectoren.

3.2 Partners

Organisaties, instellingen en individuen die actief zijn in de amateurkunst, beeldende kunst, cultuureducatie, cultuurparticipatie, cultureel erfgoed, evenementen, media en letteren, musea en gemeentelijke collectie en podiumkunsten ontplooiën veel activiteiten. Zo divers als de activiteiten, zijn ook deze organisaties, instellingen en individuen. In de afgelopen jaren heeft de culturele infrastructuur zich ontwikkeld en goed georganiseerd.

Figuur 4: Culturele infrastructuur in Hengelo

Culturele kernvoorzieningen

De gemeente subsidieert vier culturele kernvoorzieningen: Bibliotheek, Metropool, Schouwburg en Oyfo. Zij bepalen voor een groot deel het culturele aanbod in de stad. De gemeente maakt met de kernvoorzieningen duidelijke afspraken over hun bijdrage en rol in en buiten Hengelo op basis van een gezamenlijk vastgesteld profiel.

Aanvullende culturele voorzieningen

De gemeente subsidieert ook een aantal aanvullende culturele voorzieningen, omdat die een specifieke bijdrage leveren aan het kunst- en cultuurklimaat van de stad. Hieronder vallen organisaties als RTV Hengelo, Museum Hengelo en het virtuele Museum voor Hedendaagse Hengelose Kunst.

Amateurkunstverenigingen

Hengelo kenmerkt zich door een groot aantal verenigingen, waarbinnen inwoners van de stad en de omgeving diverse vormen van amateurkunst beoefenen. De verenigingen zijn actief dankzij betrokken, enthousiaste en gedreven vrijwilligers. Diverse kunst- en cultuurvormen hebben zich verenigd in een koepelorganisatie die als contactpersoon of klankbord voor de betreffende deelsector optreden.

Commissie

De commissie Beeldende Kunst en Vormgeving en de Erfgoedcommissie adviseren de gemeente Hengelo ten aanzien van het beleid op deze gebieden. Zij adviseren het college van B&W over onder andere de gemeentelijke regeling voor beeldende kunst en over beleidswijzigingen op het gebied van beeldende kunst en vormgeving en erfgoed. In de commissies zitten vrijwilligers die door het college worden aangesteld. Hiervoor ontvangen zij een vrijwilligersvergoeding.

Beeldende kunst

Tot slot zijn er in Hengelo tientallen beeldend kunstenaars, vormgevers en creatieve ondernemers actief. Een aantal heeft zich verenigd, zoals Ateliers '93 en 074 PK. Daarnaast organiseert HeArtpool, een initiatief van liefhebbers van beeldende kunst, activiteiten om beeldende kunst in het algemeen en die in Hengelo in het bijzonder te stimuleren.

De complete lijst van jaarlijks structureel gesubsidieerde instellingen/organisaties is te vinden in bijlage 2.

Uitvoerende partners

Vanuit de dagelijkse praktijk bepalen de betrokkenen in de kunst- en cultuursector welke bijdrage zij leveren aan de sector. De gemeente kan een partner zijn in de uitvoering. Bijvoorbeeld als er sprake is van een substantiële bijdrage aan de visie van het kunst- en cultuurbeleid, die past binnen het kader van onze missie en kernwaarden. Dan is er een gezamenlijk belang en kunnen we samenwerken om elkaar te versterken.

In de vorige beleidsperiode hebben we met de culturele kernvoorzieningen afspraken gemaakt over hun bijdrage aan het kunst- en cultuurbeleid. We hebben samen hun profiel en indicatoren voor hun artistiek-inhoudelijke en maatschappelijke kwaliteit vastgesteld. Dit hebben we gedaan met behulp van het Culturele Waardemodel⁶ (bijlage 4). Hierin is ook beschreven dat de kernvoorzieningen een inspirerende rol voor de sector in Hengelo vervullen en dat zij samen met de gemeente daar een faciliterende en verbindende rol in oppakken.

⁶ C. Bunnik (2016), *Naar waarde gewogen*

4. Programmaliijnen

Vanuit de gemeentelijke visie op kunst en cultuur geven we het gemeentelijk beleid en de uitvoering daarvan vorm. Voor de komende beleidsperiode 2021-2024 hebben we ervoor gekozen om de elementen van de lokale organisatie, de inwoners en de toekomst in aparte programmaliijnen uit te werken. Vanuit specifieke doelstellingen per programmaliijn hebben we speerpunten geformuleerd, die bijdragen aan de realisatie van onze missie. Deze speerpunten maken we concreet met activiteiten. We beschrijven hierbij de rol van de uitvoerende partijen en die van de gemeente. Tot slot presenteren we per speerpunt het beoogde effect.

Figuur 5 Programmaliijnen Kunst- en cultuurnota 2021-2024

4.1 Versterken van culturele infrastructuur

De infrastructuur van Hengelo representeert een passend aanbod voor de stad en is van toegevoegde waarde voor de regio. De gemeente subsidieert vier culturele kernvoorzieningen, een lokale omroep, diverse musea, tientallen amateurkunstverenigingen, een tweetal kunstenaarscollectieven en theatergezelschappen. Samen vormen zij de culturele infrastructuur, die de basis aanbiedt voor de culturele programmering van de stad Hengelo.

Doelstelling

De culturele organisaties en instellingen zijn in staat om vanuit een eigen, uniek profiel een waardevolle bijdrage te leveren aan de kunst- en cultuursector van Hengelo.

Speerpunt 1. Doorontwikkeling culturele kernvoorzieningen

Hengelo kent vier culturele kernvoorzieningen: Bibliotheek, Oyfo, Metropool en Schouwburg. De kernvoorzieningen bieden samen een sterk, , culturaanbod. Ze hebben niet alleen een lokale, maar ook een regionale functie. Dit gebeurt vanuit de creatieve ketenfuncties *presenteren* en *leren*. In de vorige beleidsperiode is de transitie van deze vier kernvoorzieningen in gang gezet met als doel om tot een toekomstbestendige culturele infrastructuur te komen. Het uitgangspunt daarbij was samenwerking, omdat dit leidt tot afstemming van aanbod en programmering, tot collegialiteit en tot winst voor alle betrokkenen. Bij de podia is daarbij gekeken naar hun bovenlokale functie. Dit heeft geleid tot een intensieve samenwerking met buurgemeente Enschede. Poppodium Metropool is daar een uniek resultaat van. Daarnaast is Bibliotheek Hengelo gefuseerd met de bibliotheken van Hof van Twente en Oldenzaal. Tot slot heeft de fusie van CREA centrum voor kunsteducatie met Techniekmuseum HEIM en Muziekschool Hengelo geleid tot een instelling met een uniek profiel voor Hengelo en de regio genaamd OYFO. De komende jaren zal Oyfo verder invulling geven aan dat profiel vanuit de nieuwe huisvesting op het Hazemeijerterrein. Op regionaal niveau liggen er meer mogelijkheden om samenwerking te optimaliseren. Denk aan samenwerking tussen theaters en musea.

Met de vier culturele kernvoorzieningen maken we prestatieafspraken over productie/output, publieksbereik, positie in de samenleving en erkenning. Bij de subsidiering maken we gebruik van het Culturele Waardemodel (bijlage 4), waarmee we ook de onderlinge relatie versterken. De komende jaren geven we verder invulling aan de positionering van de instellingen. En werken we de volgende concepten uit: Huiskamer van de Stad (Bibliotheek), Theater van de Stad (Schouwburg), de samenwerking met het amateur- en onderwijsveld en bedrijfsleven op de nieuwe locatie (OYFO) en het optimaal verbinden van Poppodium Metropool aan de (binnen)stad.

Wat blijven we doen?

#	Activiteiten	Betreft	Rol gemeente
1	Subsidiëren van culturele kernvoorzieningen	Bibliotheek, Metropool, Oyfo en Schouwburg	Subsidiënt
2	Optimaliseren van subsidierelatie met behulp van Culturele Waardemodel en versterken van accounthouderschap (zakelijk partnerschap)		

Wat gaan we nieuw doen?

#	Activiteiten	Samen met	Rol gemeente
3	Organiseren van halfjaarlijks overleg met culturele kernvoorzieningen en amateurverenigingen om samenwerking actief te stimuleren	Bibliotheek, Metropool, Oyfo en Schouwburg, amateurverenigingen	Verbinder
4	Uitvoeren van het regionaal cultuurbeleid zoals is vastgesteld door 14 Twente gemeenten in het Cultuurprofiel van de regio Twente	Cultuurregio Twente	Penvoerder en trekker (samen met Enschede)

Beoogde effecten speerpunt 1

We verzekeren de toekomstbestendigheid van de culturele kernvoorzieningen (mede door regionale samenwerking) en zij kunnen op hun beurt hun artistiek-inhoudelijke en maatschappelijke kwaliteit duidelijker laten zien. De relatie tussen de gemeente en de culturele instellingen wordt verbeterd.

Samenwerking culturele kernvoorzieningen en amateurveld en andere partners

De Bibliotheek, Metropool, OYFO en Schouwburg vormen de kern van Hengelose culturele infrastructuur. Vanuit hun eigen profiel hebben zij een expliciete opdracht verbinding te leggen met het amateurveld en (maatschappelijke) partners in de stad en hen te versterken. In de afgelopen jaren zijn de kernvoorzieningen op diverse manieren de verbinding aangegaan. Vanuit het amateurveld wordt deze verbinding als essentieel voor hun bestaan ervaren. De amateurkunstverenigingen zijn een onmisbare schakel in de culturele infrastructuur. Zowel kleine als grote verenigingen weten elk op hun eigen niveau inwoners te binden en te boeien. Met hun activiteiten dragen zij direct bij aan het realiseren van de cultuurvisie en indirect hebben ze een aandeel in het realiseren van ambities op sociaal domein thema's. Een kernvoorziening beschikt over professionaliteit, de faciliteiten en een netwerk waardoor het voor de verenigingen eenvoudiger is om bij te dragen aan maatschappelijke doelen. Programma's waarbij bijvoorbeeld inwoners kunnen kennismaken met kunst en cultuur dienen goed aan te sluiten bij het structurele aanbod van de amateurkunstvereniging, zodat er een natuurlijke doorloop ontstaat. Het is ook een mogelijkheid om te laten zien aan de inwoner wat er allemaal te doen is op het gebied van kunst en cultuur in Hengelo.

Metropool (directeur Johan de Jong)

"Naast de fantastische evenementen aan de voorkant van Metropool, houden we ons al jaren bezig met talentontwikkeling in de popmuziek. Deze zouden we kunnen bestempelen als amateurbands, die in de oefenruimtes repeteren, spin-offs van de pop academie of gewoon de traditionele garage of zolder bands; honderden acts bewandelden het traject vanuit de oefenruimtes "indelif" om uiteindelijk een show in de kleine zaal en soms grote zaal te doen. De weg naar een eigen show of naar een plaats als support (voorprogramma) van een grote (inter)nationale act. De talentvolle acts worden inhoudelijk en artistiek begeleid door Metropool, maar ook krijgen ze de kans krijgt om deel te nemen aan provincie-brede activiteiten. Metropool begeleidt de acts aan de marketing kant en helpt ze om zoveel mogelijk bezoekers te bereiken. De begeleiding van pop-acts op alle niveaus vindt op dit moment plaats onder de titel: Metro | The Works. De basis voor de onderstroming leggen we o.a. al op de scholengemeenschappen met ons lespakket popmuziek binnen het vak CKV en onze DOIT-projecten."

Schouwburg (directeur Raoul Boer)

"Schouwburgen bieden van oudsher een podium aan professionele artiesten en theatergezelschappen. Maar in Hengelo is er een lange traditie om ook de amateurverenigingen een prominente plek in het programma te geven. De samenwerking met het amateurveld is de laatste jaren geïntensiveerd en heeft geleid tot bijvoorbeeld 'Stork 150 jaar-The Proms' een theaterproductie in september 2018 door de amateurkoepels met circa 200 zangers, musici en acteurs ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van Stork. Deze krijgt een vervolg in de vorm van een tweejaarlijkse Nieuwjaars Proms.

Steeds meer culturele organisaties nemen hun intrek in de Schouwburg en er zijn steeds meer tentoonstellingen te zien. Ook het Filmhuis en Jazzclub Hengelo hebben er een plek. Verder heeft het Cultuurpodium Hengelo (Hengelo Leest) in het theater een plek gevonden. Met andere culturele instellingen, zoals De Stichting Kamermuziek Hengelo en Kulturhus Borne, verzorgt de Schouwburg een gezamenlijk programma. Ook met niet-culturele organisaties ontwikkelt de Schouwburg activiteiten in en buiten het theater, zoals met Wijkkracht, Jarabee, AZC Almelo, De Slinger en het Turks Platform. Schouwburg Hengelo heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een echt Theater van de Stad. Met de ruim 700 activiteiten en 120.000 bezoekers bereikt de Schouwburg een groot deel van de Hengelose bevolking."

Bibliotheek Hengelo (directeur René Siteur)

"De bibliotheek organiseert regelmatig het Schrijverscafé. Oefening en uitwisseling van amateurs op het gebied van creatief schrijven. Er is maandelijks een Poëzie-lunch, waar amateurdichters uit hun werk voorlezen. Ook voor kunst is plek in het bibliotheekpand: de afgelopen jaren is aan diverse amateurkunstenaars ruimte geboden om in onze kleine expositieruimte hun werk te laten zien."

Op het gebied van re-integratie en werk en inkomen is de bibliotheek een effectief platform. De bibliotheek biedt van oudsher een omgeving aan om te ontwikkelen. In dat kader biedt de bibliotheek gericht cursussen en presentaties aan voor inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt.

OYFO (directeur Lous Kerkhof)

"Oyfo kunstenschool is dé plek in Hengelo waar inwoners hun talenten kunnen ontdekken en ontwikkelen onder leiding van professionals. Oyfo werkt bij voorkeur samen met diverse (Hengelose) partners/verenigingen/stichtingen en collega kernvoorzieningen. Het aanbod van verenigingen in Hengelo op het gebied van amateurkunst, zoals toneel, beeldende kunst en muziek is groot. Eén van de doelen van Oyfo Kunstenschool is het opleiden van inwoners van Hengelo, zodat de verenigingen voldoende aanwas houden en niet vergrijzen. Anderzijds blijven cursisten die ook aangesloten zijn bij een amateurvereniging vaak langer les houden. Zo is de samenwerking zowel voor Oyfo als de amateurverenigingen van belang. Naast haar vrijetijdscursussen bereikt Oyfo, als penvoerder voor het programma Cultuureducatie met Kwaliteit, alle jongeren van de basisscholen te Hengelo. Beeldende kunst, dans, toneel en muziek zijn van grote waarde en daarom zorgt Oyfo ervoor dat jeugd hier kennis mee maakt.

Ook in de wijken is Oyfo actief. Wekelijkse dans- muziek en beeldende kunstlessen vinden in wijkcentra plaats. Oyfo zet zich in om de activiteiten de komende jaren in de wijkcentra uit te breiden. Verder is Oyfo betrokken en zichtbaar bij meerdere culturele evenementen in de stad. Denk hierbij aan de WAK, Kids@thePark, KRANG, verschillende Kunstmarkten en vele andere evenementen. Of het samen met de Stichting Centrummanagement Hengelo is, de avond-4daagse of een popconcert in één van de vele Hengelose cafés. Oyfo participeert en initieert!

In Hazemeijer wil Oyfo een culturele huiskamer zijn en ruimte bieden voor repetities en het geven van concerten en optredens waarmee zij ook weer de samenwerking zoekt met de amateurkunstverenigingen."

Speerpunt 2. Versterken van aanvullende culturele voorzieningen

De aanvullende culturele voorzieningen in Hengelo zorgen er samen voor dat er een compleet cultureel aanbod in de stad aanwezig is en blijft. De activiteiten bestrijken veel verschillende terreinen en dragen bij aan de diversiteit en identiteit van cultuur in Hengelo. Zowel organisatorisch als financieel kennen de, veelal van vrijwilligers afhankelijke, instellingen uitdagingen om van toegevoegde waarde te kunnen zijn en te blijven.

Wat blijven we doen?

#	Activiteiten	Betreft	Rol gemeente
5	Subsidiëren van aanvullende culturele voorzieningen en optimaliseren van subsidierelatie	Aanvullende culturele voorzieningen	Subsidiënt
6	Relatiebeheer niet-structureel gesubsidieerde instellingen	Filmhuis Hengelo, Cultuurpodium Houtmaat	Verbinder
7	Subsidiëren van amateurkunstverenigingen en -initiatieven	Amateurkunstverenigingen en -initiatieven	Subsidiënt

Wat gaan we nieuw doen?

#	Activiteiten	Betreft/ samen met	Rol gemeente
8	Herijken profielen, formuleren prestatie indicatoren en/of stimulering samenwerking met aanvullende culturele voorzieningen en versterken onderling relatie.	RTV Hengelo en Museum Hengelo	Subsidiënt
9	Formuleren maatschappelijke waarde Museum Hengelo en toekomstprofiel (eenmalig). Van daaruit formuleren gerichte taakstelling op bijv. immaterieel erfgoed. Kansen inzake gemeentelijke collectie en educatieprogramma.	Museum Hengelo Oyfo, Historie Brandweer Hengelo, Historisch Archief Beckum, Erfgoedcommissie, Stichting Erfgoed Hengelo	Subsidiënt Verbinder

Beoogde effecten speerpunt 2

Aanvullende culturele voorzieningen sturen we ook op artistiek-inhoudelijke en maatschappelijke kwaliteit, waardoor hun toegevoegde waarde voor de inwoners beter inzichtelijk worden gemaakt. RTV Hengelo en Museum Hengelo positioneren we opnieuw in de culturele basisinfrastructuur, de onderlinge relatie passen we daarop aan en de subsidiering van deze instellingen gebeurt aan de hand van het Culturele Waardemodel.

Speerpunt 3. Ondersteunen culturele sector tijdens en na de coronacrisis

Corona heeft een financiële, organisatorische en maatschappelijke impact op de instellingen en verenigingen in de culturele sector (zie paragraaf 1.4). De gevolgen van corona hebben op een langere termijn effect op de sector, waardoor er onder andere minder inkomsten uit leden, bezoekers en publiek zullen zijn en de organisaties door een verminderde betrokkenheid en afname van vrijwilligers kwetsbaarder zijn. Om de negatieve effecten van de coronacrisis te kunnen opvangen is er vanuit het Rijk in de jaren 2020 en 2021 geld beschikbaar gesteld om daar lokaal de sector te ondersteunen. In 2021 komen, op basis van de behoefte van de instellingen en verenigingen, deze middelen volledig ten goede aan de sector. Daarvoor gelden de volgende uitgangspunten:

1. behouden van de culturele infrastructuur door financiële risico's van culturele instellingen te dekken/compenseren en
2. blijven bieden van perspectief door te faciliteren dat activiteiten in coronatijd door kunnen blijven gaan (zowel fysiek als digitaal).

De impact van corona op de instellingen en verenigingen in de sector vraagt aandacht. Zowel op de korte als de lange termijn en zowel organisatorisch als financieel. Om daar goed zicht op te houden en te kunnen anticiperen met de juiste ondersteuningsmaatregelen, vindt er jaarlijks een peiling plaats, aangevuld met gesprekken met aanbieders en makers van kunst en cultuur.

Wat blijven we doen?

#	Activiteiten	Betreft/ samen met	Rol gemeente
10	Ondersteunen van verenigingen en instellingen bij de dagelijkse gevolgen van de coronamaatregelen	Cultuursector	Verbinder

Wat gaan we doen?

#	Activiteiten	Betreft/ samen met	Rol gemeente
11	Jaarlijkse inventarisatie corona impact en ondersteuningsbehoefte bij instellingen, verenigingen, professionele en amateurkunstenaars (online en fysiek)	Cultuursector	Verbinder
12	Ondersteunen van instellingen en verenigingen die door urgente financiële tekorten in liquiditeitsproblemen (dreigen) te komen	-	Subsidiënt
13	Ondersteunen van initiatieven en activiteiten uit de cultuursector die bijdragen aan het versterken en vernieuwen van de sector, zowel gedurende als na de coronaperiode.	Cultuursector	Subsidiënt

Beoogde effecten speerpunt 3

Behoud van het brede en diverse culturele aanbod in de gemeente Hengelo voor de inwoners, toekomstperspectief in het post-coronatijdperk voor de cultuursector en versterkende en vernieuwende activiteiten die reuring geven in de stad.

Speerpunt 4. Realiseren van samenwerking met evenementen in de stad en verbinding met Bruisende Binnenstad

De zichtbaarheid en identiteit van kunst en cultuur in de stad vergroten we door kunst- en cultuuractiviteiten te verbinden met ambities die zijn gesteld in het evenementenbeleid en de Bruisende Binnenstad. Onderzoek⁷ heeft uitgewezen dat partijen buiten de cultuursector kansen zien om samen te werken met de cultuursector ten einde de eigen ambities te realiseren.

In deze kunst- en cultuurvisie stellen we dat 'kunst en cultuur [...] het aantrekkelijk maken om hier te wonen en te verblijven'. Vanuit de gemeentelijke activiteiten van de Bruisende Binnenstad, Hart van Zuid en evenementen formuleren we ambities om een beter vestigingsklimaat te creëren en Hengelo als aantrekkelijke stad te promoten. Culturele instellingen en verenigingen en (professionele) kunstenaars worden vanuit de daar geformuleerde doelstellingen gevraagd en gestimuleerd om een bijdrage te leveren. Een goed praktijkvoorbeeld is de bespreking van de inrichting van het nieuwe Marktplaats. Daarbij benoemen we prominent de bijdrage van kunst en cultuur. Denk aan een kunstpresentatie (binnen en buiten) en culturele activiteiten als verrijking voor het plein.

Vanuit het sociaal domein is vanaf 2020 de cultuurmakelaar actief. Deze cultuurmakelaar legt actief de verbinding vanuit de kunst- en cultuursector met het sociaal domein. De opdracht van de cultuurmakelaar is om cultuur als middel in te zetten om de maatschappelijke participatie en welzijn te bevorderen. Dit heeft raakvlakken met armoede, eenzaamheid, integratie en participatie.

Wat blijven we doen?

#	Activiteiten	Betreft/ samen met	Rol gemeente
14	Verbinden initiatieven uit de kunst- en cultuursector die bij willen dragen aan het project Bruisende binnenstad en evenementen door de cultuurmakelaar daar specifiek op in te zetten.	Team Bruisende binnenstad en Hengelo Promotie	Inzet cultuurmakelaar
15	Stadsbeiaardier	-	Subsidiënt

Wat gaan we nieuw doen?

#	Activiteiten	Betreft/ samen met	Rol gemeente
16	Verbinden van de kunst- en cultuursector met partijen die uitvoering geven aan evenementenbeleid in de stad door jaarlijks een netwerkbijeenkomst te organiseren.		

⁷ Kennispunt Twente (2020), Resultaten binnenstadpeiling 2019

Beoogde effecten speerpunt 4

De verbinding van de kunst- en cultuursector met evenementen, Hart van Zuid en programma Bruisende Binnenstad beter organiseren in de gemeentelijke organisatie. Dat leidt zichtbaar tot structurele samenwerkingen die de sector overstijgen.

4.2 Bevorderen van deelname aan kunst en cultuur

De diversiteit aan kunst- en cultuuractiviteiten is in Hengelo groot. Maar niet alle voorzieningen zijn even bekend bij inwoners. We vinden het belangrijk dat inwoners weten wat er zoal aan kunst –en cultuuractiviteiten bestaat. Zodat ze zich ervan bewust zijn en deel kunnen nemen aan activiteiten. Want kunst en cultuur verrijken je leven en dragen bij aan persoonlijke ontwikkeling.. Het aanwakken van het cultureel bewustzijn van de inwoner is een taak voor Hengelo Promotie. Het omzetten van cultureel bewustzijn naar deelname aan kunst en cultuur is een taak van de culturele instellingen.

Doelstelling

Meer inwoners van Hengelo gaan actief deelnemen aan kunst- en cultuuractiviteiten.

Speerpunt 5. Versterken programma Cultuureducatie met Kwaliteit

Kennismaking en actieve deelname zijn cruciaal bij het vergroten van cultureel bewustzijn. Daarom zetten we in op het verstevigen van de leven-lang-leren-lijn: van cultuureducatie op jonge leeftijd via kennismakingsaanbod in vrije tijd naar verdiepmogelijkheden om jezelf te blijven verbeteren bij Oyfo of bij een van de vele verenigingen in de stad.

Wat blijven we doen?

#	Activiteiten	Betreft/ samen met	Rol gemeente
17	Continueren van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit op alle scholen voor primair onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs met alle cultuurdisciplines (muziek, dans, drama, cultureel erfgoed, literatuur, beeldende kunst, multimedia en ook techniek)	Oyfo, PO, (V)SO en amateur-verenigingen	Subsidiënt en verbinder

Wat gaan we nieuw doen?

#	Activiteiten	Betreft/ samen met	Rol gemeente
18	Verbeden programma Cultuureducatie met Kwaliteit door verbinding te zoeken met voortgezet onderwijs en voorschoolse opvang.	Oyfo	Subsidiënt en verbinder
19	Ontwikkelen van laagdrempelig kennismakingsaanbod in vrije tijd voor kinderen tot 18 jaar	Oyfo i.s.m. muziek-verenigingen	Subsidiënt en verbinder

Cultuureducatie met Kwaliteit

Het landelijke Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP) voert het Rijksbeleid ten aanzien van cultuureducatie uit. Het FCP heeft daartoe het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) verlengd voor de periode 2021-2024. Gemeente Hengelo neemt hier weer aan deel, waarbij stichting Oyfo optreedt als penvoerder voor de partijen in de stad. In een adhesieverklaring heeft het college zich inhoudelijk en financieel verbonden aan CmK. Ook de schoolbesturen hebben zich inhoudelijk en financieel aan het programma gecommitteerd. In Hengelo neemt 100% van de basisscholen hier aan deel. Het is een succesvol programma waar de samenwerking van OYFO met onderwijs, amateurverenigingen, culturele organisaties en Saxion Pabo bij elkaar komt. In de komende beleidsperiode werken we aan versteviging van de organisatie en uitbreiding van het aanbod, doelgroepen en bereik.

Beoogd effect bij speerpunt 5

Inwoners van Hengelo vroeg enthousiasmeren voor kunst en cultuur om zo het cultureel bewustzijn te vergroten. Door 100% van de doelgroep te bereiken in het onderwijs kunnen ze beter naar de proeflessen van OYFO geleid worden en in vervolg daarop hun plek vinden bij de amateurkunstverenigingen.

Speerpunt 6. Kunst en cultuur als middel voor sociale cohesie

We zetten kunst en cultuur ook in voor onderzoek, voor het aanzetten van (nieuwe) processen en/of voor ondersteuning bij maatschappelijke vraagstukken. Een sterk voorbeeld is community art. Dit is een vorm van actieve cultuur- en maatschappelijke participatie waarbij professionals en amateurkunstenaars samenwerken met inwoners aan sociaal-maatschappelijke vraagstukken. Het doel is een hoogwaardig product tot stand brengen, waaraan alle deelnemers inhoudelijk en artistiek bijdragen.

Wat blijven we doen?

#	Activiteit	Betreft/ samen met	Rol gemeente
20	Inzetten van cultuurparticipatieprogramma ten behoeve van participatie, eenzaamheid re-integratie, armoede in het sociaal domein.	Culturele instellingen, WijkKracht	Inzet cultuurmakelaar

De cultuurmakelaar legt vanuit het cultuurparticipatieprogramma verbinding met thema's in het sociaal domein, zoals armoede, eenzaamheid, participatie en re-integratie.

Beoogd effect bij speerpunt 6

Toename van activiteiten / projecten waarin cultuuractiviteiten zichtbaar bijdragen aan doelstellingen op het gebied van armoede, eenzaamheid, participatie en re-integratie.

Speerpunt 7. Kunst en cultuur voor iedereen toegankelijk en zichtbaar

De openbare ruimte is vrij toegankelijk voor alle Hengeloërs. Door kunst in de openbare ruimte te plaatsen en deze te duiden komt kunst dichterbij de inwoners. Kunst- en cultuuractiviteiten in de binnenstad en de wijken brengen het aanbod laagdrempelig naar de inwoner toe. Vanuit de hele sector is de vraag gekomen om meer aandacht te geven voor promotie van het aanbod van kunst- en cultuur in de stad. Samen met Hengelo Promotie pakken we dit op, waarbij we kijken hoe we vanuit één logische vindplaats het aanbod multimediaal onder de aandacht kunnen brengen. Hierbij streven we naar eenheid en professionaliteit en optimale benutting van communicatiekanalen, zodat we een zo groot mogelijk publiek bereiken. Met de lokale media (zoals RTV Hengelo en Filmhuis Hengelo) bekijken we of en op welke wijze zij hier een bijdrage aan kunnen leveren. De gemeente treedt hier op als verbindende partij.

Wat blijven we doen?

#	Activiteiten	Betreft/ samen met	Rol gemeente
21	Door middel van de stadsdichter poëzie als kunstvorm promoten	HengeloLeest	Subsidiënt

Wat gaan we nieuw doen?

#	Activiteiten	Betreft/ samen met	Rol gemeente
22	Actief promoten en zichtbaar maken van het Hengelose aanbod van kunst- en cultuuraanbieders	Cultuursector, Hengelo Promotie, RTV Hengelo en/of Filmhuis Hengelo	Verbinder

Beoogd effect bij speerpunt 7

Hogere bekendheid van en waardering voor kunst en cultuur in Hengelo door de Hengeloërs.

4.3 Ruimte voor vernieuwing en ontwikkeling

Hengelo is een stad waar ondernemende mensen en bedrijven hun ideeën weten te realiseren. Dat past bij deze innovatieve industrie- en techniekstad. De wereld verandert voortdurend en daarin hoort ruimte te zijn voor vernieuwing en ontwikkeling. Met respect en gevoel voor het verleden, werken we aan de toekomst.

Doelstelling

Hengelo stimuleert (jonge) makers en kunstenaars om zich te vernieuwen en te ontwikkelen. De gemeente verbindt de netwerken van creatieve ondernemers en kunstenaars met elkaar en faciliteert ruimte en activiteiten in de (binnen)stad voor beeldend kunstenaars om zich te presenteren.

Speerpunt 8. Vernieuwen en verjongen

In de samenleving leven de ideeën waar inwoners, creatieve ondernemers en (beeldend) kunstenaars. Zij werken in de praktijk, volgen nauwgezet de trends en ontwikkelingen en spelen daar dagelijks op in. Ook binnen de kunst- en cultuursector zijn continu ontwikkelingen. Het is noodzakelijk om daarop in te blijven spelen en om te blijven toetsen wat bij een stad als Hengelo past. Bij vernieuwing en ontwikkeling hoort ook het verbinden van nieuwe doelgroepen. Vanuit de activiteiten in de binnenstad ervaren wij een toestroom van vragen van creatieve ondernemers. Er ontstaan prachtige initiatieven als Oogst (als startup gefinancierd vanuit de regionale samenwerking) die vorm en kleur geven aan de stad en de Hengelose samenleving.

Wat gaan we nieuw doen?

#	Activiteiten	Betreft/ samen met	Rol gemeente
23	Creatieve ondernemers interesseren en binden aan de stad Hengelo door het creëren van broedplaatsen (ruimte voor jonge makers) en het atelierbeleid zo in te richten dat er meer doorstroming is	Cultuurregio Twente, Adviescommissie BKV	Informereren en verbinden
24	Instellen van werkgroep of klankbordgroep waarmee jonge makers/kunstenaars/ creatieve ondernemers bij kunst en cultuur in de stad worden betrokken	Adviescommissie BKV, Stichting In Wording	Organiseren en faciliteren

Beoogd effecten bij speerpunt 8

Jonge makers en kunstenaars krijgen ruimte in de stad om zich te ontwikkelen. Vanuit praktijkervaringen en het perspectief van de nieuwe generatie makers komt zicht op ontwikkelingen en uitdagingen in de sector en de toekomstige behoeften.

Speerpunt 9. Beeldende Kunst

Hengelo heeft voor wat betreft beeldende kunst in de stad een lange geschiedenis. In het verleden vervulde (het gesubsidieerde) AkkuH een centrale rol in dit domein. In de afgelopen beleidsperiode is die rol onder meer opgepakt door particuliere initiatieven zoals HeArtGallery en 074PK. De gemeente heeft in de laatste periode ingezet op het faciliteren van mogelijkheden aan professionele kunstenaars om te produceren en zich te presenteren in Hengelo. Hierbij laten we het initiatief bij het werkveld. Het bieden van mogelijkheden om te produceren en te presenteren is ook binnen deze nota het uitgangspunt, waarbij de keuze voor invulling hiervan is gemaakt op basis van de aanbevelingen uit de evaluatie van de Kunst- en Cultuurvisie 2014-2020, de thema's van het Cultuurprofiel Twente, het in 2020 opgeleverde advies 'Beeldende Kunst in Hengelo', de resultaten van de peiling onder het HengeloPanel en input op Politieke Markten van 25 augustus en 24 november 2020 en de raadpleging van de adviescommissie Beeldende Kunst en Vormgeving.

Beeldende kunst op de lange termijn

Met respect voor het verleden en met oog voor de toekomst leggen we de komende jaren het fundament voor de herpositionering van beeldende kunst in de culturele infrastructuur van Hengelo. Het doel is om het klimaat voor produceren en presenteren voor (professioneel) beeldend kunstenaars te versterken. Dit vraagt letterlijk en figuurlijk om ruimte. In lijn van de geformuleerde kernwaarden dienen de nieuwe beleidsactiviteiten van (zichtbare) waarde te zijn voor de stad en aan te sluiten bij de vraag van de inwoners. Ten aanzien van de organisatie stimuleren we lokale en regionale samenwerking. In de praktijk betekent dit dat we als gemeente investeren als de waarde van beeldende kunst voor de stad en/of de publieksbeleving concreet is geformuleerd. En we er op basis daarvan prestatie-indicatoren en resultaatafspraken over kunnen maken.

Met de huidige ontwikkelingen als in de binnenstad, Hart van Zuid en het Marktplaats liggen er voor beeldende kunst niet alleen kansen, maar ook al concrete mogelijkheden. In 2024 moet beeldende kunst in Hengelo zo gepositioneerd zijn dat er, passend bij de omvang van de stad, structureel voldoende mogelijkheden zijn om te kunnen produceren en te presenteren.

We zetten extra in op de presentatie van beeldende kunst in de (binnen)stad en dragen daarmee bij aan de ambitie om Hengelo een aantrekkelijke stad te laten zijn om in te wonen en te verblijven. We stellen middelen beschikbaar voor het organiseren en faciliteren van activiteiten voor beeldende kunst en er komt een projectleider beeldende kunst om daar uitvoering aan te geven. De activiteiten die er in de afgelopen periode voor hebben gezorgd dat professioneel beeldend kunstenaars ruimte hadden om te produceren en de gelegenheid boden om zich te ontwikkelen en te presenteren blijven behouden.

Wat blijven we doen?

#	Activiteiten	Betreft/ samen met	Rol gemeente
25	Ambtelijk ondersteunen van de Adviescommissie BKV zodat deze optimaal tot zijn recht komt in de praktijk (w.o. werving nieuwe leden en herijken takenpakket)	Adviescommissie Beeldende Kunst en Vormgeving	Organiseren
26	Subsidie uitvoeringsregeling Beeldende Kunst	Ateliers '93, SWWK, Stichting HeArtpool en MHHK	Subsidiënt
27	Stimuleringsregeling Beeldende Kunst en Vormgeving	-	Subsidiënt
28A	Beheer en onderhoud van de gemeentelijke collectie	-	Uitvoeren
28B	In beeld krijgen van de omvang, de staat en de (artistieke/financiële) waarde van de huidige gemeentelijke kunstcollectie in de binnenruimten.	-	Uitvoeren
28C	Formuleren visie gemeentelijke kunstcollectie: wat kunnen/willen we ermee en wat is daarvoor nodig? ⁸	Adviescommissie BKV	Uitvoeren

Wat gaan we nieuw doen?

#	Activiteiten	Betreft/ samen met	Rol gemeente
29	Realiseren van activiteiten om professioneel beeldende kunstenaars op wisselende podia te laten exposeren	Nog nader te bepalen	Subsidiënt en verbinder
30	Realiseren (museale) podia voor Beeldende Kunst bij bestaande culturele voorzieningen	OYFO, Museum Hengelo	Verbinder

Beoogd effecten bij speerpunt 9

Professionele beeldende kunstenaars krijgen verschillende podia om te presenteren en dat vergroot de aandacht en de toegankelijkheid voor deze kunstvorm. Professionele beeldend kunstenaars stimuleren we om (innovatief) te produceren.

Personele gevolgen

Om bovenstaande te realiseren is een ambtelijke uitbreiding van 0,4 FTE voor een beleidsmedewerker beeldende kunst nodig.

Met dit speerpunt zetten we vanuit vernieuwing en versterking in op een ruimer beleid ten aanzien van beeldende kunst dan de afgelopen beleidsperiode, waarbij er een aanspreekpunt beeldende kunst komt. Het verbinden van kunst en cultuur met de (binnen)stad en evenementen stimuleert vragen uit de beeldende kunstsector. Tevens verzwaart het de opdracht van de adviescommissie Beeldende kunst en vormgeving en daarmee ook de ambtelijke ondersteuning. De nieuwe beleidsmedewerker zetten we in voor ambtelijke ondersteuning van de adviescommissie Beeldende kunst en vormgeving (en herijking van de taakstelling van de commissie), relatiebeheer van instellingen beeldende kunst (structureel en incidenteel gesubsidieerde partijen), coördinatie activiteiten presentatie beeldende kunst en verbinding beeldende kunst in de (binnen)stad. De beleidsmedewerker wordt tevens ingezet voor ondersteuning en vraagbaak voor eventuele beschikbare ruimten (bedrijventerreinen, gebouwen) die voor beeldend kunstenaars mogelijk geschikt zijn als werkruimtes.

⁸ Bij het uitwerken wordt een verbinding gelegd met de nota's *Kwartiermaken voor de Collectie Hengelo* (2008) en *Deltaplan Collectie Hengelo* (2010)

5. Planning

Programmalijn 1: Versterken culturele infrastructuur

Speerpunt 1. Doorontwikkeling culturele kernvoorzieningen

#	Wat blijven we doen?	2021	2022	2023	2024
1	Subsidiëren van culturele kernvoorzieningen				
2	Optimaliseren van subsidierelatie met behulp van Culturele Waardemodel en versterken relatie				
	Wat gaan we nieuw doen?	2021	2022	2023	2024
3	Organiseren van halfjaarlijks overleg met culturele kernvoorzieningen en amateurverenigingen om samenwerking actief te stimuleren				
4	Uitvoeren van het regionaal cultuurbeleid zoals is vastgesteld door 14 Twente gemeenten in het Cultuurprofiel van de regio Twente				

Speerpunt 2. Verstevenigen van aanvullende culturele voorzieningen

#	Wat blijven we doen?	2021	2022	2023	2024
5	Subsidiëren van aanvullende culturele voorzieningen en optimaliseren van subsidierelatie				
6	Relatiebeheer niet-structureel gesubsidieerde instellingen				
7	Subsidiëren van amateurkunstverenigingen en -initiatieven				
	Wat gaan we nieuw doen?	2021	2022	2023	2024
8	Herijken profielen, formuleren prestatie indicatoren en/of stimulering samenwerking met aanvullende culturele voorzieningen en versterken onderling relatie.				
9	Formuleren maatschappelijke waarde Museum Hengelo en toekomstprofiel (eenmalig).				

Speerpunt 3. Ondersteunen culturele sector op gevolgen coronacrisis

#	Wat blijven we doen?	2021	2022	2023	2024
10	Ondersteunen van verenigingen en instellingen bij de dagelijkse gevolgen van de coronamaatregelen		?		
	Wat gaan we nieuw doen?	2021	2022	2023	2024
11	Jaarlijkse inventarisatie corona impact en ondersteuningsbehoefte bij instellingen, verenigingen, professionele en amateurkunstenaars (online en fysiek)				
12	Ondersteunen van instellingen en verenigingen die door urgente financiële tekorten in				
13	Ondersteunen van initiatieven en activiteiten uit de cultuursector die bijdragen aan het versterken en vernieuwen van de sector, zowel gedurende als na de coronaperiode.		?		

Speerpunt 4. Realiseren van samenwerking evenementen in de stad en verbinding met Bruisende Binnenstad

#	Wat blijven we doen?	2021	2022	2023	2024
14	Verbinden initiatieven uit de kunst- en cultuursector die bij willen dragen aan het project Bruisende binnenstad en evenementen				
15	Stadsbeiaardier				
	Wat gaan we nieuw doen?	2021	2022	2023	2024
16	Netwerkbijeenkomst organiseren om kunst- en cultuursector te verbinden met partijen die evenementen organiseren.				

Programmalijn 2: Bevorderen deelname door kunst en cultuur

Speerpunt 5. Versterken programma Cultuureducatie met Kwaliteit

#	Wat blijven we doen?	2021	2022	2023	2024
17	Continueren van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit op alle scholen voor primair onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs				
#	Wat gaan we nieuw doen?	2021	2022	2023	2024
18	Verboden programma Cultuureducatie met Kwaliteit door verbinding te zoeken met voortgezet onderwijs en voorschoolse opvang.				
19	Ontwikkelen van laagdrempelig kennismakingsaanbod in vrije tijd voor kinderen tot 18 jaar				

Speerpunt 6. Kunst en cultuur als middel voor sociale cohesie

#	Wat blijven we doen?	2021	2022	2023	2024
20	Inzetten van cultuurparticipatieprogramma ten behoeve van participatie, eenzaamheid re-integratie, armoede in het sociaal domein.				

Speerpunt 7. Kunst en cultuur voor iedereen toegankelijk en zichtbaar

#	Wat blijven we doen?	2021	2022	2023	2024
21	Door middel van de stadsdichter poëzie als kunstvorm promoten				
#	Wat gaan we nieuw doen?	2021	2022	2023	2024
22	Actief promoten en zichtbaar maken van het Hengelose aanbod van kunst- en cultuuraanbieders				

Programmalijn 3: Ruimte voor vernieuwing en ontwikkeling

Speerpunt 8. Vernieuwen en verjongen

#	Wat blijven we doen?	2021	2022	2023	2024
23	Creatieve ondernemers interesseren en binden aan de stad Hengelo door het creëren van broedplaatsen (ruimte voor jonge makers) en het atelierbeleid zo in te richten dat er meer doorstroming is				
24	Instellen van werkgroep of klankbordgroep waarmee jonge makers/kunstenaars/ creatieve ondernemers bij kunst en cultuur in de stad worden betrokken				

Speerpunt 9. Beeldende Kunst

#	Wat blijven we doen?	2021	2022	2023	2024
25	Ambtelijk ondersteunen van de Adviescommissie BKV				
26	Subsidie uitvoeringsregeling Beeldende Kunst				
27	Stimuleringsregeling Beeldende Kunst en Vormgeving				
28A	Beheer en onderhoud van de gemeentelijke collectie				
28B	In beeld krijgen van omvang, de staat en de (artistieke/financiële) waarde huidige gemeentelijke kunstcollectie				
28C	Formuleren visie gemeentelijke kunstcollectie				
#	Wat gaan we nieuw doen?	2021	2022	2023	2024
29	Realiseren van activiteiten om professioneel beeldende kunstenaars op wisselende podia te laten exposeren				
30	Realiseren (museale) podia voor Beeldende Kunst bij bestaande culturele voorzieningen				

6. Monitoring en evaluatie

In het Jaarverslag en de Jaarrekening blikt het college inhoudelijk en financieel terug op de programmalijnen en de ontwikkeling daarvan. Dit gebeurt uiteraard ook voor het kunst- en cultuurbeleid. Om goed tussentijds te monitoren en aan het einde te evalueren, is het van belang om vooraf te bepalen welke informatie relevant is en wie dat verzamelt. In de periode 2021-2024 onderzoeken we wat de voortgang van het ingezette beleid is, zowel kwalitatief als kwantitatief. De monitoring en evaluatie wordt opgezet en uitgevoerd door de gemeente, in samenwerking met Kennispunt Twente.

Fase 1 Voorbereiding 2021

In 2021 voeren we de volgende acties uit:

1. Vaststellen van prestatie-indicatoren van kunst- en cultuurbeleid (per programmalijn)
- 2a. Bepalen 'profielen' en prestatie-indicatoren subsidies van aanvullende culturele voorzieningen.
- 2b. Opnemen van prestatie-indicatoren Culturele Waarde Model in relevante subsidieregelingen (zie bijlage 4).

Toelichting bij actie 1

De prestatie-indicatoren zijn bedoeld om effecten van het ingezette beleid per programmalijn te meten en in welke mate de doelstelling wordt bereikt. We gaan er hierbij vanuit dat de prestatie door de gemeente kan worden beïnvloed.

Toelichting bij actie 2

Om een culturele voorziening goed te beschrijven dienen we te bepalen wat het 'profiel' is van de instelling. Wat doet de instelling, wat is hun missie/visie, welke activiteiten voeren ze uit, wat de positie is in het lokale/regionale/ nationale culturele veld en welke toegevoegde waarde het heeft voor de gemeente Hengelo en haar inwoners. Op basis daarvan kunnen we aan de hand van het Culturele Waardemodel prestatie-indicatoren vaststellen waar de prestaties (en dus waarde) van de gesubsidieerde instelling jaarlijks aan getoetst kunnen worden. Deze prestatie-indicatoren worden in samenspraak met de instelling vastgesteld.

Programmalijn 1. Versterken van culturele infrastructuur

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Jaar 0-meting + frequentie
1. De toekomstbestendigheid van de culturele kernvoorzieningen wordt verzekerd en zij kunnen hun artistiek inhoudelijke en maatschappelijke kwaliteit duidelijker laten zien.	A. Culturele kernvoorzieningen zijn financieel gezond en tonen jaarlijks aan wat hun productie/output, publieksbereik, positie in samenleving en erkenning activiteiten is	2019 Jaarlijks
2. Door een versterkt accounthouderschap wordt de relatie tussen gemeente en instellingen verbeterd.	B. Kwalitatieve en kwantitatieve waardering van de relatie met structureel gesubsidieerde instellingen met de gemeente	2022 Jaarlijks
3. Aanvullende culturele voorzieningen worden gestuurd op artistiek-inhoudelijke en maatschappelijke kwaliteit, waardoor hun toegevoegde waarde voor de inwoners beter inzichtelijk worden gemaakt.	C. Er zijn afspraken met de aanvullende culturele voorzieningen over hun productie/output, publieksbereik, positie in samenleving en erkenning activiteiten is en hoe ze die aan de gemeente toonbaar kunnen maken D. Afspraken liggen vast in betreffende subsidie-uitvoeringsregelingen.	2022 Jaarlijks
4. De verbinding van de kunst- en cultuursector met evenementen en programma Bruisende Binnenstad is zichtbaar en leidt tot structurele samenwerkingen die de sector overstijgen	E. Aantal kunst- en cultuuractiviteiten in de stad en waardering door inwoners daarvan (vanuit doelstellingen van beleid Evenementen en Bruisende binnenstad)	2021 Jaarlijks

Programmalijn 2. Bevorderen van deelname aan kunst en cultuur

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Jaar 0-meting + frequentie
5. Basisonderwijs (inclusief (v)so) en uitbreiding van naar voorschools en voortgezet onderwijs en een laagdrempelig kennismakingsprogramma in de vrijetijd	F. Aantal activiteiten en deelnemers vanuit Cultuur met Educatie op basisscholen, (v)so's, voorschools en voortgezet onderwijs G. Aantal activiteiten en deelnemers aan kennismakingsprogramma in vrije tijd H. Aantal deelnemers wat doorstroomt naar amateurverenigingen	2022 Jaarlijks
6. Sterkere verbinding van kunst- en cultuuractiviteiten met beleidsterreinen van sociaal domein met zichtbare resultaten.	I. Aantal kunst- en cultuuractiviteiten vanuit sociaal domein thema's als armoede, eenzaamheid, participatie, re-integratie	
7. Hogere bekendheid van, waardering voor en deelname aan kunst en cultuur in Hengelo.	J. Percentage inwoners dat bekend is met de culturele voorzieningen, tevreden is over aanbod van kunst en cultuur door inwoners en deelneemt aan kunst en cultuur	2022 (2-) Jaarlijks

Programmalijn 3. Ruimte voor vernieuwing en ontwikkeling

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Jaar 0-meting + frequentie
8. Jonge makers en kunstenaars krijgen de ruimte in de stad om zich te ontwikkelen	K. Aantal jonge makers en kunstenaars dat bij gemeente bekend is	2023 2- Jaarlijks
9. Vanuit de praktijk en vanuit het perspectief van nieuwe generatie makers komt zicht op ontwikkelingen en uitdagingen in de sector	Geen prestatie indicator	
10. Professionele beeldende kunstenaars krijgen verschillende podia om te presenteren en dat vergroot de aandacht en de toegankelijkheid voor deze kunstvorm. Professionele beeldend kunstenaars worden gestimuleerd om (innovatief) te produceren.	L. Aantal podia waarop wordt gepresenteerd M. Aantal tentoonstellingen/exposities wat georganiseerd is N. Aantal professionele kunstenaars wat gebruik maakt van de Stimuleringsregeling Beeldende kunst	2022 Jaarlijks 2016? Jaarlijks

Fase 2 Onderzoek en tussenrapportage in 2022 en 2023

In 2021 zetten we de onderzoeken op die in 2022 en 2023 uitgevoerd worden. In samenwerking met Kennispunt Twente wordt dit opgepakt door het Inwonerspanel te bevragen en ook door kwalitatief en kwantitatief onderzoek te doen bij de partners: culturele kernvoorzieningen, aanvullende culturele kernvoorzieningen, commissies, belangenverenigingen en raad

Elke peiling leidt tot een tussenrapportage. Met een informatieve bijeenkomst wordt de raad jaarlijks geïnformeerd. Wij willen deze bijeenkomsten ook gebruiken om de raad te informeren over onder meer de ontwikkeling van de samenwerking tussen culturele kernvoorzieningen en de amateurkunstverenigingen, Cultuur met Educatie, opbrengsten samenwerking Cultuurregio Twente en de toepassing model Culturele Waardemodel.

Fase 3 Evaluatie in 2024

De laatste peiling van Kennispunt is kwantitatieve informatie voor de eindevaluatie van de kunst- en cultuurnota 2021-2024. In deze periode voeren wij ook gesprekken met partners, commissies en politieke partijen over de effecten van de kunst- en cultuurnota 2021-2024. Het resultaat is een evaluatierapport voor raad in oktober 2024.

7. Financiën

De financiering van het kunst- en cultuurbeleid is vastgesteld in de beleidsbegroting 2021-2025. In de nota worden voorstellen gedaan voor nieuw beleid, waar aanvullende financiële middelen voor benodigd zijn. In onderstaand overzicht van de meerjarenbegroting 2021 -2024 zijn deze toegevoegd.

MEERJARENBEGROTING 2021-2024								
Subtaakveld	2021		2022		2023		2024	
	Nieuw	Totaal begroting	Nieuw	Totaal begroting	Nieuw	Totaal begroting	Nieuw	Totaal begroting
5.30.1 - Muziekschool (Oyfo)		€ 1.218.175		€ 1.216.519		€ 1.214.863		€ 1.213.207
5.30.2 - Creativiteitscentra (Oyfo)		€ 559.603		€ 559.603		€ 559.603		€ 559.603
5.30.3 - Schouwburg Hengelo		€ 2.249.417		€ 2.244.446		€ 2.239.474		€ 2.234.502
5.30.4 - Metropool		€ 839.619		€ 837.560		€ 835.585		€ 833.610
5.30.5 - Culturele (amateur) verenigingen en instellingen		€ 170.842		€ 170.842		€ 170.842		€ 170.842
5.30.6 - Beeldende kunst	€ 26.155	€ 231.827	€ 110.122	€ 315.793	€ 110.122	€ 315.793	€ 110.122	€ 315.793
5.30.7 - Cultuur en school		€ 22.634		€ 22.634		€ 22.634		€ 22.634
5.30.8 - Diverse cultuursubsidies	€ 4.250	€ 366.881	€ 4.250	€ 144.258	€ 4.250	€ 144.258	€ 4.250	€ 144.258
Totaal taakveld - 5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	€ 30.405	€ 5.658.998	€ 114.372	€ 5.511.655	€ 114.372	€ 5.503.052	€ 114.372	€ 5.494.449
5.40.1 - HEIM		€ 294.683		€ 294.683		€ 294.683		€ 294.683
5.40.2 - Overige musea	€ 5.000	€ 69.468		€ 64.468		€ 64.468		€ 64.468
Totaal taakveld - 5.4 - Musea	€ 5.000	€ 364.151	€ 0	€ 359.151	€ 0	€ 359.151	€ 0	€ 359.151
5.50.2 - Diverse monumenten		€ 4.065		€ 4.065		€ 4.065		€ 4.065
Totaal taakveld - 5.5 - Cultureel erfgoed	€ 0	€ 4.065	€ 0	€ 4.065	€ 0	€ 4.065	€ 0	€ 4.065
5.60.1 - Bibliotheek		€ 2.557.945		€ 2.521.006		€ 2.520.503		€ 2.519.999
5.60.2 - RTV Hengelo		€ 50.541		€ 50.541		€ 50.541		€ 50.541
Totaal taakveld - 5.6 - Media	€ 0	€ 2.608.486	€ 0	€ 2.571.547	€ 0	€ 2.571.044	€ 0	€ 2.570.540
TOTAAL	€ 35.405	€ 8.635.700	€ 114.372	€ 8.446.418	€ 114.372	€ 8.437.312	€ 114.372	€ 8.428.205

Gebruikte documentatie

In deze kunst- en cultuurnota wordt er verwezen naar diverse beleidsdocumenten, rapporten en onderzoeken van de gemeente Hengelo en van derde partijen.

- Cultuurnota 2014-2020: KenT u Hengelo
- Evaluatie_kunst-en_cultuurvisie_2014-2020
- Verhaal van Hengelo
<https://www.hengelo.nu/dit-is-het-verhaal-van-hengelo/>
- Uitgangspunten Cultuurbeleid 2021-2024
- Accommodatiebeleid Sociaal en vastgoedkaders (2021)
- Cultuurnota Overijssel 2017-2020
- Landsdeel Oost Convenant 2017-2020
- Cultuurprofiel regio Twente
- LaGroup (2018), Gemeenten Enschede, Hengelo, Almelo: plannen voor een stedelijke cultuur regio Twente - het verschil maken
- C. Bunnik (2016), Naar waarde gewogen
- C. Wijn (2013), De Culturele Stad
- Kennispunt Twente (2020), Inwonerspanel, 2 – 16 maart
- Kennispunt Twente (2020), Rapportage Resultaten binnenstadpeiling 2019

Bijlagen

Bijlage 1 Factsheet Cultuurpeiling Hengelo 2020

Van 2 tot en met 15 maart 2020 is via het HengeloPanel en sociale media aan Hengeloërs gevraagd mee te praten over het kunst- en cultuuraanbod in hun stad. 907 inwoners van 18 jaar en ouder vulden de vragenlijst in. De antwoorden van de Cultuurpeiling zijn door de gemeente Hengelo gebruikt bij het opstellen van de Kunst- en cultuurnota 2021-2024.

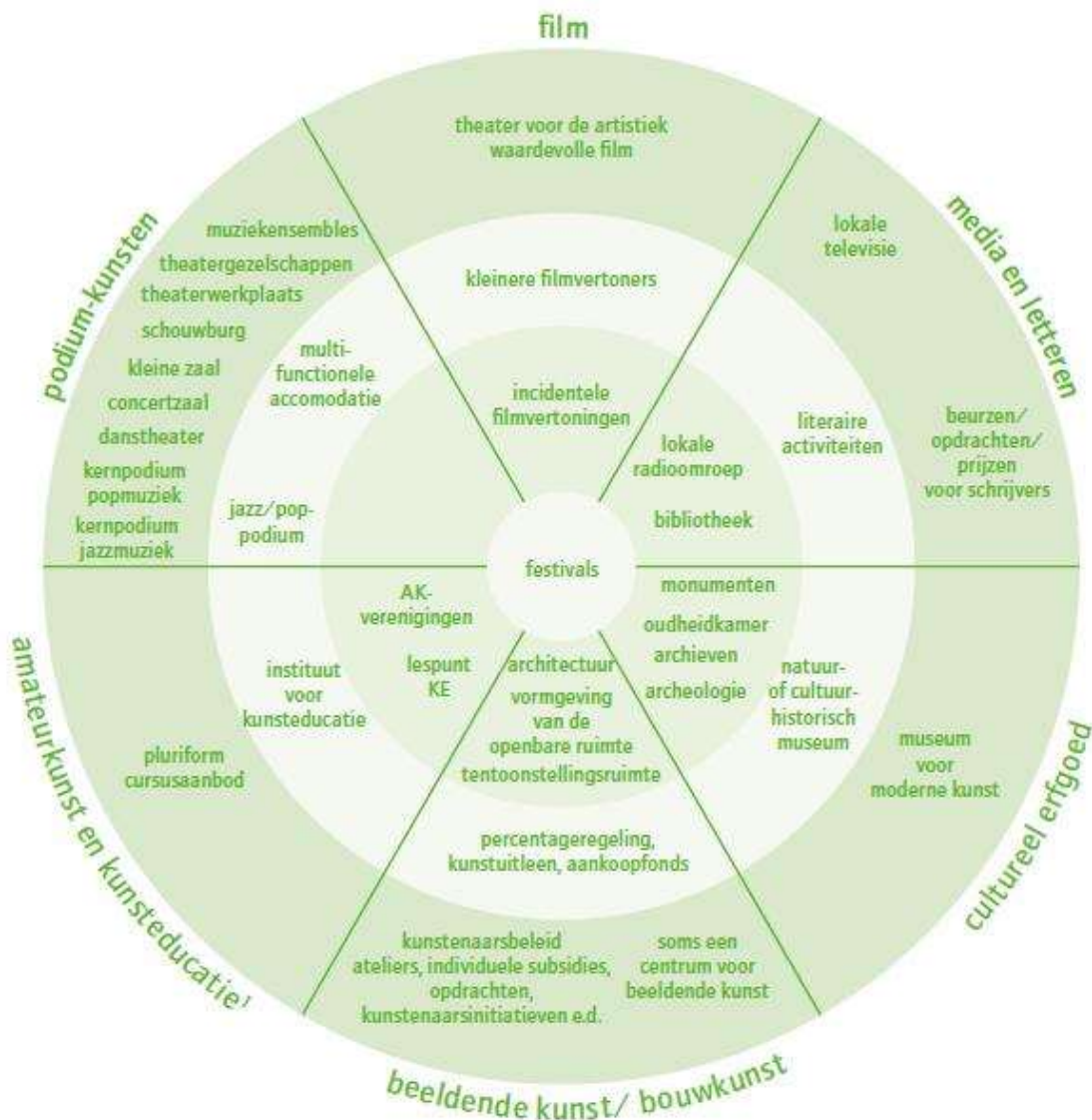
Het onderzoek is uitgevoerd door KennisPunt Twente en heeft geresulteerd in de factsheet Cultuurpeiling Hengelo 2020 (als aparte bijlage bijgevoegd).

Bijlage 2 Culturele instellingen/belanghebbenden Hengelo

- Culturele kernvoorzieningen
Bibliotheek Hengelo, Schouwburg Hengelo, Metropool en Oyfo
- Aanvullende culturele voorzieningen, w.o.
Museum Hengelo, RTV Hengelo, Hengelose Oranjevereniging, Museum voor Hedendaagse Hengelose Kunst, Stichting Kamermuziek Hengelo
- Adviescommissies en werkgroepen
 - Adviescommissie Beeldende kunst en vormgeving
 - Monumentencommissie
 - Commissie Educatie
 - Werkgroep Collectie Hengelo
 - Werkgroep Cultuur in de wijk
 - Werkgroep WAK
- Belangenorganisaties
 - Hengeloos Korenkoepel
 - Federatie van Hengelose Muziekverenigingen
 - Theater en Dansoverleg
- Individuele belanghebbenden
 - Beeldend kunstenaars
 - Creatieve ondernemers
 - Inwoners
- Overheden/samenwerkingen
 - Cultuurregio Twente
 - Provincie Overijssel
 - Cultuuroverleg Landsdeel Oost
 - Hengelo Promotie

Bijlage 3 Cultureel voorzieningenmodel

In De Culturele Stad beschrijft Wijn het model in van de individuele infrastructuur in ringen⁹. Veel gemeenten gebruiken dit model als richtlijn bij het inrichten van de culturele infrastructuur. In dit model is een indeling beschreven in drie 'stappen': kernachtig gemeentelijk cultuurbeleid, uitgebreid gemeentelijk cultuurbeleid en alomvattend gemeentelijk cultuurbeleid. Het model geeft daarmee een overzicht van de basisinfrastructuur voor gemeenten van verschillende grootte. Het model kan als toetsingskader worden gebruikt voor de culturele infrastructuur en het opsporen van eventuele hiaten of juist de aanwezigheid van extra voorzieningen. Die extra voorzieningen, die in principe buiten het ringenmodel vallen, dragen bij aan het onderscheidend vermogen van de gemeente. Bij dit model wordt het aantal inwoners van een gemeente genomen als uitgangspunt.

Kern

Het is voor een goed cultuurbeleid van een kleinere of middelgrote gemeente bepaald niet nodig is om maar zoveel mogelijk culturele voorzieningen van de grond te tillen. Gemeenten moeten allereerst uitgaan van de schaal die hen past. Het is respectabel wanneer gemeenten kleiner dan 30.000 inwoners overgaan tot de inrichting van een kunstuitleen, de bouw van een museum of de subsidiering een zelfstandig centrum voor kunsteducatie, maar een vereiste voor waardevol cultuurbeleid is het niet. In plaats van te streven naar een reproductie van het

⁹ Cor Wijn, De Culturele Stad (2014)

voorzieningenniveau van de vaak grotere buurgemeenten, is het zinvoller om aandacht en middelen te concentreren op de kern van het gemeentelijk cultuurbeleid. Met name voor de eigen burgers, maar ook voor de bevolking van omliggende gemeenten, is het vaak interessanter wanneer een gemeentebestuur de typische 'eigenheden' van de gemeenschap verder uitbouwt en cultiveert, dan wanneer er geld wordt gespendeerd aan zaken die men 10 kilometer evengoed aan kan treffen. Een goed toegeruste, op hoog muzikaal niveau geleide harmonie kan meer voor gemeente en ommeland betekenen dan het zoveelste kleine museum. Hetzelfde kan gelden voor de plaatselijke bibliotheek in relatie tot activiteiten in de sfeer van kunstuitleen.

Uitgebreid

Gemeenten tussen de 30.000 en 90/100.000 inwoners kenmerken zich door een cultureel voorzieningenpatroon dat, behalve uit de genoemde 'harde kern', doorgaans bestaat uit een (dependance van een) centrum voor kunstzinnige vorming, een museum, een multifunctionele podiumaccommodatie en voorzieningen op het terrein van de beeldende kunst (een galerie, een tentoonstellingsruimte, een kunstuitleen, soms ateliers). Men kan dit zo ongeveer beschouwen als het 'gemiddelde pakket'.

Alomvattend

Kijkend naar het schematisch overzicht wordt gesteld dat gemeenten die meer dan 100.000 inwoners hebben, doorgaans het gehele culturele spectrum bestrijken. De kunst met de grote K ontwikkelt zich vaak in de grotere steden, niet alleen omdat daar van oudsher de kunstopleidingen en de schouwburgen, bioscopen, musea, galeries e.d. gevestigd zijn, maar ook omdat daar veel kunstenaars, toeschouwers, kunstkenners en geldschieters wonen. Grotere gemeenten vormen een bredere voedingsbodem voor kunst en cultuur dan kleine gemeenten, de stedelijke omgeving vormt het laboratorium van de kunstenaar: hoe groter de stad, hoe groter de concentratie van kunstenaars en publiek en hoe dichter het netwerk van ontmoetingsplaatsen.

Bijlage 4 Culturele Waardemodel

Sinds 2014 is een transitie gaande om te komen tot een toekomstbestendige culturele basisinfrastructuur in Hengelo en waarbij de sector laat zien van toegevoegde waarde te zijn voor de inwoners van de stad.

De relatie tussen de gemeente, die voorwaarden schept om kunst en cultuur in de stad mogelijk te maken, en de Hengelose culturele sector verandert. De gemeente legt het initiatief en de verantwoordelijkheid voor de uitvoering steeds meer bij de instellingen in de sector zelf neer. Hoe meer de gemeente aan de culturele instellingen overlaat, hoe meer de gemeente moet kunnen vertrouwen op hun kennis, ervaring en professionaliteit. Dat vraagt wat van de competenties van de directies, besturen en raden van toezicht, maar ook van de gemeente. Het zogenoemde accounthouderschap voor de relatie met de gesubsidieerde instellingen vraagt daarbij ook ontwikkeling.

In dat licht is er voor gekozen om bij de subsidiering ook te gaan kijken naar wat kunst en cultuur voor de samenleving oplevert. Het model wat bij het huidige subsidiebeleid wordt gehanteerd is het Culturele Waardemodel. In de praktijk leidt dit tot prestatieafspraken met de culturele instellingen die voor toetsing op artistiek-inhoudelijke kwaliteit en maatschappelijke kwaliteit. Dat begint bij het gezamenlijk vaststellen van het profiel van de organisaties, want daarmee wordt de lange termijnvisie van de instelling vastgelegd (en verbinding gelegd met het kunst- en cultuurbeleid van de gemeente). Daarna worden samen de prestatie-indicatoren t.a.v. artistiek-inhoudelijke kwaliteit en maatschappelijke kwaliteit, zodat jaarlijks gemonitord kan worden wat de resultaten en ontwikkeling van de culturele instelling zijn.

Culturele Waardemodel

Het Culturele Waardemodel is in 2018 ingevoerd bij de culturele kernvoorzieningen. Een model opgebouwd uit kwaliteitsdomeinen, criteria en indicatoren. Het model gaat in op de artistiek-inhoudelijke kwaliteit, maar ook om de maatschappelijke kwaliteit van de instellingen.

Profiel De instelling bepaalt vooraf het eigen profiel, in overleg gemeente. Het profiel bepaalt het kader voor de kwaliteitsbeoordeling	Kwaliteitsdomeinen, criteria en indicatoren	
	Artistiek-inhoudelijke kwaliteit	Maatschappelijke kwaliteit
Productie/output De mate waarin instelling erin slaag (over een langere periode) producties, activiteiten en diensten te programmeren en te leveren van hoog artistiek-inhoudelijke niveau die van belang worden gevonden door de samenleving.	1. De artistiek-inhoudelijke kwaliteit van de instelling en haar (kern)activiteiten en producten (tentoonstellingen, voorstellingen diensten) Voorbeeld indicatoren: inhoudelijke eisen aan programma, exposities, professioneel/amateur, lokaal/regionaal/ (intern)nationaal	2. De maatschappelijke kwaliteit van de instelling en daartoe ontwikkelde producten, activiteiten en diensten. Voorbeeld indicatoren: activiteiten voor specifieke maatschappelijke doelgroepen, talentontwikkeling, verbinding andere sectoren/ partijen
Publieksbereik De mate waarin publiek en doelgroepen worden bereikt, kwantitatief en kwalitatief. De spreiding van het bereik,	3. Impact en beleving van publiek Voorbeeld indicatoren: impact- en belevingsonderzoek	4. Publieksbereik (fysiek en online, toegankelijkheid, co creatie) Voorbeeldindicatoren: omvang en samenstelling publiek, geografische spreiding activiteiten, gebruik fysieke en digitale diensten, samenwerking publiek bij productie en programmering
Positie De mate waarin de instelling als waardevol wordt gezien in het eigen	5. Plaats in eigen domein Voorbeeldindicatoren: bijdrage aan culturele keten,	6. Plaats in maatschappelijk domein Voorbeeldindicatoren: duurzame relaties en netwerken met partners,

domein en in de samenleving	culturele partners en netwerken, fysiek en digitaal	stakeholders en maatschappelijke partijen, bedrijfsleven (kwalitatief/kwantitatief), zichtbaarheid (fysiek, online, berichtgeving in media) en opdrachten.
Erkenning De mate waarin de producten en activiteiten worden erkend als van hoog artistiek-inhoudelijk niveau. De mate waarin de instelling maatschappelijk vertrouwen geniet.	7. Professionele erkenning Voorbeeldindicatoren: blijken van professionele waardering (zoals prijzen, recensies, publicaties), bijdragen van prestigieuze fondsen	8. Reputatie en vertrouwen als maatschappelijk instituut bij stakeholders, partners en publiek Voorbeeldindicatoren: reputatie en vertrouwen als maatschappelijk instituut bij stakeholders, partners en publiek (zoals blijkt uit stakeholders- en gebruikersonderzoek), blijken van maatschappelijke steun en commitment (zoals donaties, legaten, sponsors, steunverenigingen) en geworteldheid in de gemeenschap (omvang vrijwilligers en vrienden)

In de praktijk: culturele kernvoorzieningen

In 2018 is er begonnen met het verweven van het Culturele Waardemodel in de subsidiesystematiek van de gemeente Hengelo door het te integreren als subsidieverplichting voor de culturele kernvoorzieningen. Vooraf hebben gesprekken met de instellingen plaatsgevonden opdat zij in staat werden gesteld om bij de aanvraag de benodigde informatie aan te leveren.

Voor de culturele kernvoorzieningen gelden de volgende algemene subsidieverplichtingen¹⁰:

- uitvoering geven aan de activiteiten zoals omschreven in hun meerjarenbeleidsplannen en jaarplannen 2021;
- de voortgang monitoren op het gebied van programmering, publieksbereik, positie en erkenning op basis van de criteria en indicatoren, die zijn gebaseerd op het Culturele Waardemodel
- daartoe voor 1 augustus een tussenrapportage over de maanden januari tot en met juni sturen aan de subsidieverstrekker
- de Governance Code Cultuur hanteren en daarover verantwoording afleggen in het jaarverslag.

Profiel Bibliotheek Hengelo

Voor het behoud van een evenwichtige samenleving is het belangrijk dat ieder individu kan functioneren als een volwaardig persoon. Het toegang hebben tot maatschappelijk relevante informatie is daarbij cruciaal. Als mensen dergelijke informatie niet tot zich kunnen nemen, zullen zij niet op een volwaardige manier in de maatschappij kunnen participeren.

Om deze visie te realiseren moeten bibliotheken meer doen dan media uitlenen. Het uitlenen van media is nog steeds belangrijk, maar de toegang tot (relevante!) informatie is door de digitalisering complex geworden en vraagt om specifieke vaardigheden om mee te kunnen blijven doen in de maatschappij.

- De Bibliotheek is het lokale fysieke en digitale informatieknoppunt dat de persoonlijke ontwikkeling van mensen stimuleert en faciliteert.
- De Bibliotheek schept essentiële voorwaarden voor een leven lang leren, onafhankelijke besluitvorming en de culturele ontwikkeling van individuen en groepen en levert daarmee een cruciale bijdrage aan de kennissamenleving.
- De kernfuncties van de Bibliotheek zijn lezen, leren, informeren en daaraan ondersteunend cultuur en ontmoeting en debat.
- De bibliotheek is zowel in het fysieke als in het digitale domein een openbare plek, dat wil zeggen voor iedereen toegankelijk.
- De Bibliotheek wil mensen vaardig maken en streeft 'emancipatie' en ontwikkeling van individuen na. Met als doel dat iedereen in de maatschappij 'mee kan komen' en daardoor 'mee kan doen'.

¹⁰ Subsidieuitvoeringsregeling Culturele kernvoorzieningen 2021

Profiel Metropool | poppodia van Twente

Het mission statement is: popmuziek de continue weerklank van een wereld in verandering met een dynamische samenleving is. Een kunstvorm die voor iedereen bereikbaar moet zijn. Metropool | Poppodia van Twente wil een landelijk aansprekend podium zijn voor het mooiste en het beste dat de popmuziek te bieden heeft. Metropool wil verbinden binnen de Twentse regio. Door mensen samen te brengen in hun passie voor muziek. Door meer te zijn dan een poppodium alleen. Door het bieden van een gastvrije omgeving en optimale beleving voor bezoekers en artiesten.

Vanuit de kernwaarden kwaliteit, toegankelijk, verbinden en diversiteit wordt het beleid in de komende jaren 2020-2030 vormgegeven. De regionale functie is een belangrijk onderdeel van de missie en de strategie van Metropool en wordt versterkt op het gebied van innovatie, talentontwikkeling, programma en samenwerking met andere podia. Het bovenstedelijk poppodium wil op landelijk niveau door middel van schaalvergroting in 2021 de vacante positie innemen van het grootste poppodium van Oost Nederland.

Profiel Schouwburg

Schouwburg Hengelo is een theater midden in de stad, van en voor de stad. De schouwburg heeft een aanbod van kwalitatief hoogstaande professionele voorstellingen en concerten. Ook wordt met tal van partners uit stad en regio samengewerkt aan programma's die het theater tot een centrale plek voor ontmoeting, talentontwikkeling, debat en beleving maken. Uitgangspunt voor de keuzes in het beleid is inhoudelijke kwaliteit. Dit betekent dat bij de keuze voor de besteding van middelen en de inzet van de organisatie scherp gekeken wordt naar de mate waarin deze keuzes bijdragen aan het creëren van intrinsiek-artistische én van maatschappelijke of publieke waarde

Schouwburg Hengelo is een theater met een brede opdracht en dat betekent een groot aanbod in alle disciplines in de podiumkunsten, zowel in de grote zaal als in de middenzaal. De Hengelose schouwburg heeft een herkenbaar profiel. Het is een theater:

1. met een uitgesproken aanbod voor de vlakke vloer zaal
2. dat een podium biedt aan veel amateurverenigingen
3. met een groot bereik onder scholieren
4. dat eigen producties maakt
5. dat gekenmerkt wordt door een hoge mate van efficiency en gastvrijheid.

Schouwburg Hengelo beschikt als enige theater in Twente over een volledig geoutilleerde vlakke vloer zaal. Dat brengt een bijzondere verantwoordelijkheid met zich mee om voorstellingen te tonen die speciaal voor deze zaal gemaakt worden, moderne dans, jeugdtheater en modern toneel. Mede om die reden is Schouwburg Hengelo hét danstheater van Twente geworden.

Profiel OYFO Kunst en Techniek

Oyfo is een verrassende plek met een Techniekmuseum en een Kunstenschool, waar iedereen welkom is. Maar bovenal is Oyfo een inspirerende ontmoetingsplek waar je - zowel als bezoeker, cursist of scholier, maar ook als bedrijf, het onderwijs, kunstenaar of culturele instelling - kunt komen om te onderzoeken, samen te werken, te leren en te maken. Daarbij zetten we kunst, techniek en erfgoed als middel in.

Het Oyfo Techniekmuseum is een interactief museum waar het leuk is om te leren over de onlosmakelijke verbinding en wisselwerking tussen mens, creativiteit en technologie als ook diens invloed op onze samenleving en op onze planeet. Dit doen we door te kijken naar het verleden, het heden en de toekomst en onze nabije omgeving. Daarbij maken we de waarde van onze Twentse roots zichtbaar voor een nationaal publiek door middel van een aansprekend verhaal met een relevante collectie van industrieel erfgoed.

We hebben een Educatiecentrum met een Kunstenschool. Dat is de plek waar je de kans krijgt je eigen mogelijkheden te ontdekken, te verbreden en te verdiepen. We hebben een aanbod van vrijetijdscursussen op het gebied van muziek, dans, theater, techniek en beeldende kunst voor een lokaal en regionaal publiek. Kenmerkend voor onze cursussen zijn begrippen als ambacht, performance en nieuwe technieken. Om een zo breed mogelijk publiek te bereiken, richten wij ons ook op het faciliteren van aanbod van collega-aanbieders en amateurverenigingen, waardoor we mee kunnen bewegen met de markt en een bruisende ontmoetingsplek worden.

Verder biedt Oyfo een inspirerende en betekenisvolle leeromgeving. Met prikkelende en uitdagende projecten voor het primair, voortgezet en speciaal onderwijs in de regio die aansluiten bij het curriculum en bij actuele ontwikkelingen in het onderwijs en de maatschappij. Daarnaast ontwikkelt het Educatiecentrum leuke en uitdagende educatieve (vrijetijds-)activiteiten, waaraan iedereen mee wil en kan doen.

Bijlage 5 Cultuurprofiel Twente (samenvatting)

In 2018 hebben alle Twentse gemeenten het cultuurprofiel 'Ruimte voor verbeelding' vastgesteld. Het cultuurprofiel is een gemeenschappelijke visie op kunst, erfgoed en media in Twente voor de periode 2021-2024. Twente heeft een rijk cultureel ecosysteem, maar de kracht en de aanwezigheid van cultuur en media in onze regio kunnen nog beter worden benut. De beste manier om dit aan te pakken is vanuit een regionale blik, met een regionale visie. Een krachtenbundeling tussen culturele partners en betrokken overheden is nodig om het culturele ecosysteem van Twente te versterken, zodat meer mensen in Twente kunnen deelnemen aan cultuur.

Totstandkoming Cultuurprofiel Twente

De minister van OCW heeft een aantal stedelijke regio's, waaronder Twente, gevraagd om voor 1 november 2018 een gezamenlijk profiel in te dienen. Zo kan de minister beter rekening houden met de samenstelling en de behoefte van de bevolking, de eigen culturele identiteit en het erfgoed van de regio bij de verdeling van rijkssubsidies. Door de Twentse gemeenten is in samenwerking met het culturele veld en de provincie Overijssel het cultuurprofiel opgesteld. Daarin staan drie thema's beschreven waar de cultuurregio Twente de komende jaren op in gaat zetten: tijd en ruimte, traditie en innovatie en grenzeloos Twente. Deze thema's omvatten het geheel van het culturele ecosysteem en geven richting aan de toekomst. Ze dienen als kader voor het regionale cultuurbeleid dat de komende jaren verder wordt ontwikkeld.

Beschrijving speerpunten

Het thema Tijd en Ruimte gaat over de letterlijke ruimte die er in Twente is, maar ook over de figuurlijke ruimte en tijd die er zijn en waar nog meer op ingezet zal worden. Tijd en ruimte om te bezinnen, te ervaren, je te ontwikkelen, te experimenteren en ook om fouten te maken.

Het thema Traditie en Innovatie gaat in op twee andere belangrijke kenmerken van de regio. Aan de ene kant speelt traditie een belangrijke rol, de aanwezigheid van talrijke verenigingen, het immateriële erfgoed, de folklore. Aan de andere kant richt de regio zich meer dan ooit op de toekomst, door zich als High Tech regio te profileren. De combinatie van beide factoren maakt Twente zo uniek en beide dienen dan ook gekoesterd te worden.

Het thema Grenzeloos Twente gaat over het beslechten van grenzen. Grenzen van instellingen, van gemeenten en van de regio in zijn geheel. Door over de eigen grenzen heen te kijken kan de gehele infrastructuur worden versterkt.

Uitvoering

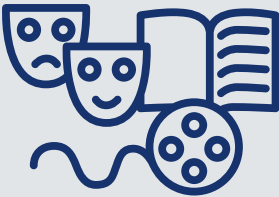
De gemeenten Hengelo en Enschede zijn kartrekker voor de verdere uitvoering van het cultuurprofiel. Voor de komende periode wordt een uitvoeringsagenda opgesteld. Daarnaast wordt met toegekende middelen van de Regiodeal ingezet op de realisatie van een regionaal netwerk van creatieve maak- en broedplaatsen.

Proeftuin Creatieve Broedplaatsen

In aanloop naar de start van de uitvoering van het Cultuurprofiel Twente zijn er proeftuinen gestart, waaronder Creatieve Broedplaatsen. Het doel van deze proeftuin is het stimuleren van een klimaat waarin creativiteit en innovatie voorop staan, zodat creatieve en technologische talenten zich thuis voelen in de regio Twente en zich daar willen vestigen en ontwikkelen. Er is €1,4 miljoen beschikbaar voor nieuwe initiatieven van bestaande culturele instellingen, het oprichten en doorontwikkelen van creatieve broedplaatsen en het inschakelen van bedrijven of personen uit de creatieve industrie door bedrijven die zich technologisch willen ontwikkelen. De eerste aanvraagronde was vanaf 1 september 2020 en de tweede is in juni 2021. De kunst- en cultuursector wordt in Hengelo hier tijdig over geïnformeerd.

Cultuurpeiling Hengelo

Van 2 tot en met 15 maart 2020 is via het HengeloPanel en sociale media aan Hengeloërs gevraagd mee te praten over het kunst- en culturaanbod in hun stad. 907 Inwoners vullen de vragenlijst in. De antwoorden van de Cultuurpeiling worden door de gemeente Hengelo gebruikt bij het opstellen van de Kunst- en cultuurnota 2021-2024

46%

Van de Hengeloërs vindt zichzelf cultureel actief *

Deze mensen zijn vooral actief in

- 55% Muziek
- 47% Culturele evenementen
- 28% Theater

* Onder cultureel actief wordt de deelname aan kunst- en cultuuractiviteiten bedoeld of het zelf maken van kunst of artistieke producties, zoals dans- en toneelvoorstellingen.

Top 4 bezochte voorzieningen en activiteiten

Schouwburg
(86%)

Bibliotheek
(65%)

Cultureel
evenement
(80%)

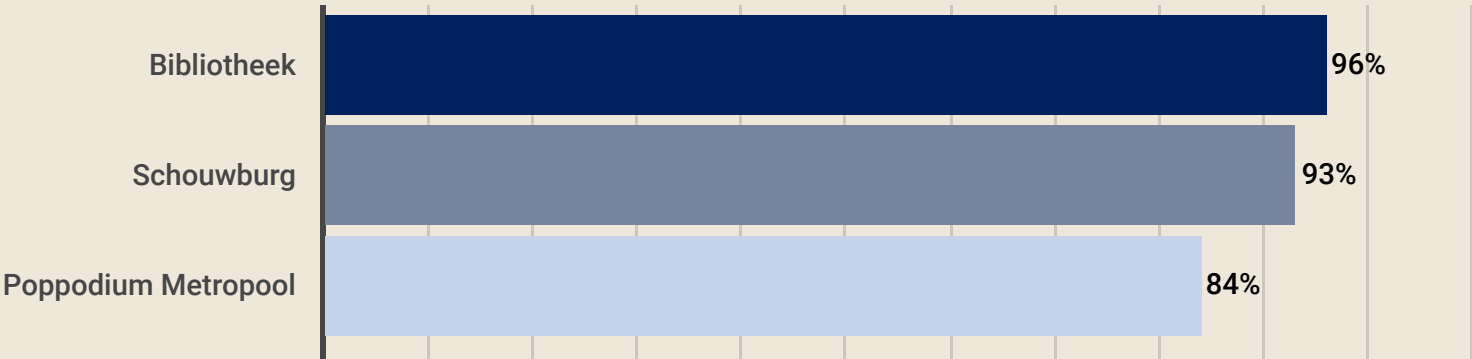

Metropool
(63%)

Inwoners van 18 tot 45 jaar vinden culturele evenementen en Metropool belangrijk

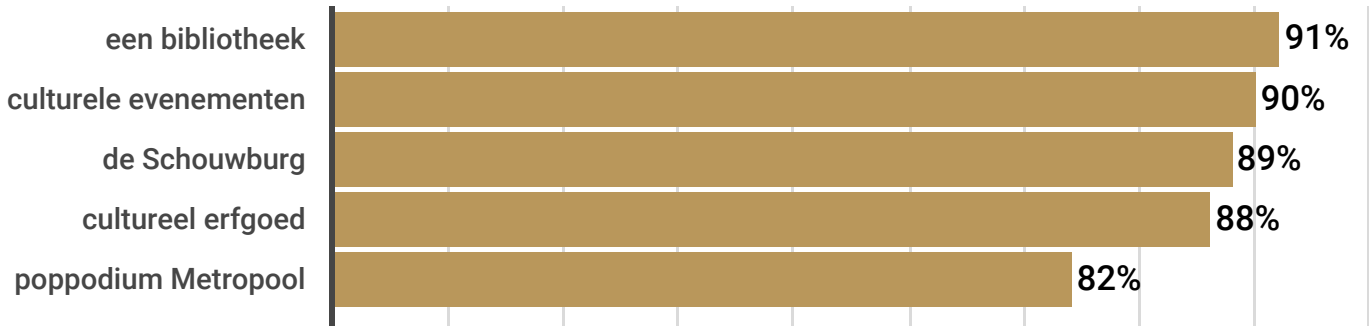
Hengeloërs vinden vooral de volgende culturele instellingen belangrijk voor Hengelo...

Inwoners van boven de 60 plus hechten waarde aan beeldende kunst, amateurkunst, een historisch museum en podiumkunst

Cultuurpeiling Hengelo

Voor de aantrekkelijkheid van de stad vinden inwoners de aanwezigheid belangrijk van ...
(de top 5)

Waar moet de gemeente volgens de inwoners financiële ondersteuning geven?

Belangrijk

87%

van de inwoners vindt ondersteuning voor het culturele erfgoed en evenementen van belang

75%

van de inwoners vindt ondersteuning voor kunst en cultuur in het algemeen van belang

Minder
Belangrijk*

42%

van de inwoners vindt ondersteuning voor expositieruimten voor professioneel kunstenaars van belang

36%

van de inwoners vindt ondersteuning voor atelierruimten voor professioneel kunstenaars van belang

82%

Is het (helemaal) eens dat kinderen op scholen met kunst- en cultuur kennis moeten kunnen maken

76%

Vindt dat de gemeente moet stimuleren dat kwetsbare doelgroepen betere toegang hebben tot kunst- en cultuuractiviteiten

55%

van de inwoners tot 45 jaar zijn tevreden over het huidige kunst- en cultuuraanbod in Hengelo

51%

van de inwoners tussen de 45 en 59 jaar zijn tevreden over het huidige kunst- en cultuuraanbod in Hengelo

* Dit is vooral de mening van de jongere leeftijdsgroep (18 tot 45 jaar)

Colofon

Bestuurlijke opdracht 'Actualiseren Kunst- en cultuurvisie 2021+'

Zaaknummer 2473488
Portefeuillehouder Bas van Wakeren
Sector/afdeling Sociaal/Beleid

Aanleiding

In januari 2014 is de kunst- en cultuurvisie 2014-2020 en in oktober 2019 is de evaluatie van het lopende kunst- en cultuurbeleid vastgesteld door de gemeenteraad. De huidige beleidsperiode van de visie loopt tot en met 2020. Het is van belang om tijdig met de recent opgehaalde aanbevelingen uit de evaluatie de visie te bevestigen dan wel te actualiseren, zodat er invulling gegeven kan worden aan nieuw kunst- en cultuurbeleid.

In de visie op kunst en cultuur voor de stad Hengelo wordt het organisatorische en inhoudelijke kader van kunst en cultuur in de gemeente omschreven. Enerzijds biedt het organisatorisch inzicht in de beoogde lokale situatie, de positie van de culturele kernvoorzieningen en de rol van de gemeente. Anderzijds is het een overzicht van de pijlers van het kunst- en cultuurbeleid en de daarbij horende partners en doelstellingen en de aansluiting met regionale initiatieven en provinciaal en landelijk kunst- en cultuurbeleid. De visie biedt het kader waarbinnen de uitvoering van specifieke kunst- en cultuuractiviteiten in de praktijk kan worden beschreven in meerjarenbeleidsnota's.

I. Opdracht

Actualiseer de kunst- en cultuurvisie 2021+ voor de gemeente Hengelo.

Bij het uitvoeren van de opdracht is er aandacht voor:

1. de aanbevelingen van de evaluatie van het cultuurbeleid 2014-2019;
2. aansluiting op de regionale samenwerkingen en provinciaal en landelijk kunst- en cultuurbeleid;
3. overzicht van relevante kunst- en cultuurdomeinen, waar met meerjarige beleidsnota's uitvoering gegeven kan worden aan de visie;
4. een actieve participatie van alle relevante partners in Hengelo bij het vaststellen van de visie en de relevante kunst- en cultuurdomeinen en de uitvoering in de praktijk;
5. de rol en bijdrage van de gemeente;
6. de maatschappelijke waarde voor aanbieders (culturele kernvoorzieningen, verenigingen, kunstenaars etc.) en inwoners en bezoekers van de gemeente Hengelo.

In bijlage 1 worden de aandachtspunten toegelicht.

II. Procesvoorstel

Bij de evaluatie van het huidige cultuurbeleid is geconstateerd dat veel uitgangspunten in de huidige visie nog steeds van kracht zijn. Er worden wel een aantal aandachtspunten naar voren gehaald waar de huidige visie nadere uitwerking of aanscherping op behoeft. Daarnaast wordt er belang aan gehecht dat de kwaliteit van het kunst- en cultuurbeleid wordt gewaarborgd en in dat kader dienen belangrijke stakeholders te worden geconsulteerd bij het op- en vaststellen van de kunst- en cultuurvisie. Deze stakeholders zijn gemeenteraadsleden, de adviescommissies en werkgroepen en de culturele kernvoorzieningen. Na deze consultatie wordt de kunst- en cultuurvisie 2021+ ter besluitvorming aangeboden aan het college en de gemeenteraad.

Planning (concept)

2019	
December	- Bestuurlijke opdracht vaststellen in college (uiterlijk 17 december) - Ambtelijke analyse maken door team Cultuur: 1) kapstok kunst- en cultuurvisie 2021+ uitwerken en 2) tekstvoorstel geactualiseerde versie kunst- en cultuurvisie 2021+. - uitnodigen van stakeholders voor twee sessies in februari 2020: Eén sessie voor alle culturele instellingen/betrokkenen, inclusief inwoners en één sessie specifiek gericht op belanghebbenden beeldende kunst. Eén van de belangrijkste aanbevelingen van de evaluatie is 'het opnieuw bezien van (de uitvoering van) het gemeentelijk beeldende kunstbeleid', wat aanleiding is om dit in een aparte bijeenkomst met de doelgroep en belanghebbenden uit te diepen. De raad wordt voor beide sessies ook uitgenodigd.
2020	
Januari	- Conceptvoorstel kunst- en cultuurvisie 2021+ uitwerken (o.b.v. ambtelijke analyse) - Bespreking conceptvoorstel + opzet stakeholders sessies in PHO
Februari	- Twee sessies stakeholders Doelen: meenemen in geactualiseerde visie, verhouding visie vs. beleidsnota's en toetsen inhoudelijke richting geactualiseerde visie in relatie tot toekomstwensen van stakeholders - Reacties verwerken in conceptvoorstel kunst- en cultuurvisie 2021+ - Bespreken conceptvoorstel kunst- en cultuurvisie 2021+ met team Cultuur en aanpassen in nieuwe versie - Bespreken en vaststellen conceptvoorstel kunst- en cultuurvisie 2021+ om PHO
Maart	- Indienen definitief conceptvoorstel kunst- en cultuurvisie 2021+ ter vaststelling door college en raad
17 maart	Vaststellen kunst- en cultuurvisie 2021+ door college
4 april	Presidium
22 april	Vaststellen Kunst- en cultuurvisie 2021+ door gemeenteraad

Na het vaststellen van de Kunst- en cultuurvisie 2021+ kan het volgende worden uitgewerkt:

2020	
Mei	- Voorstel kadernota 2022 - Ontwikkelplannen specifieke beleidsnota's (bijv. Podiumkunsten, Beeldende Kunst, Cultureel Erfgoed /Collectie, Media en letteren, Amateurkunst en Cultuureducatie)
Juni - December	- Uitvoeren ontwikkelplannen specifieke beleidsnota's - Vaststellen van specifieke beleidsnota's

Bijlage:

1. Toelichting op aandachtspunten

Bijlage 1 Toelichting op aandachtspunten

1. Aanbevelingen evaluatie cultuurbeleid 2014-2019

In de evaluatie cultuurbeleid, vastgesteld op 1 oktober 2019, wordt uitgebreid teruggeblikt op de beleidsperiode en worden adviezen en aanbevelingen uit de culturele sector opgesomd. Op basis van de input, adviezen en aanbevelingen is geconstateerd dat veel uitgangspunten uit de huidige visie nog steeds van kracht zijn. Er komen uit deze evaluatie wel een aantal aandachtspunten naar voren waar de huidige visie nadere uitwerking of aanscherping behoeft.

- Het opnieuw bezien van (de uitvoering van) het gemeentelijk beeldende kunstbeleid.
- Het onderzoeken en waar mogelijk realiseren van samenhang met het evenementenbeleid.
- De samenwerking tussen de culturele instellingen in de stad en met andere gemeenten in de regio optimaliseren in de praktijk effecten te zien als schaalvoordelen, gezamenlijke uitvoering van overlappende taken, eenduidige aansturing en programmering die leiden tot sterke organisaties.
- Monitoring en evaluatie van de werking van het beleid, conform het Culturele Waarde Model, opnemen in de nieuwe kunst- en cultuurvisie.
- De verhouding tussen het lokale en regionale kunst- en cultuurbeleid toetsen aan wat Hengelo lokaal belangrijk vindt en daarbij ook aansluiting vinden met programma Bruisende Binnenstad.

2. Regionale, provinciale en landelijke aansluiting

In de volgende tabel een overzicht van relevante samenwerkingen, initiatieven en beleidsdocumenten.

Regionaal	- Regio Deal Twente (Creatieve Broedplaatsen) - Cultuurprofiel Regio Twente (Ruimte voor Verbeelding 2021-2024)
Provinciaal	- Cultuurnota 2017-2020 - Landsdeel Oost
Landelijk	- Cultuurbeleid 2021-2024 - Raad van Cultuur

3. Overzicht kunst- en cultuurdomeinen

- Amateurkunst
- Beeldende kunst
- Educatie (cultuureducatie en kunsteducatie)
- Cultureel erfgoed
- Evenementen
- Media en letteren
- Musea en gemeentelijke collectie
- Podiumkunsten

4. Belanghebbende partijen kunst en cultuur in Hengelo

In willekeurige volgorde wordt een overzicht gegeven van de lokale partners die belang hebben bij de kunst- en cultuurvisie 2021+ en actief bijdragen aan de uitvoering ervan. Zij zullen actief worden benaderd om mee te denken en te praten over de kunst- en cultuurvisie 2021+.

Gemeenteraadsleden	Ambtenaren Hengelo (sociaal domein, Bruisende Binnenstad, Hengelo Promotie)
Adviescommissie BKV	Hengelo Promotie
Erfgoedcommissie Hengelo	Stadsdichter
Bibliotheek Hengelo	Hengelo Leest

Metropool poppodia van Twente	Federatie van Hengelose Muziekverenigingen
Oyfo Kunst en Techniek	Hengelose Korenkoepel
Schouwburg Hengelo	Podiumkunsten overleg
Ateliers '93	Platform amateur beeldend kunstenaars
Stichting Woon- en Werkrumten Hengelose kunstenaars (SWWK)	Hengelose Oranjevereniging
Stichting HeArtpool	Stichting Herdenking 4 mei
virtueel Museum voor Hedendaagse Hengelose Kunst	Cultuurpodium Houtmaat
Stichting In Wording	Stichting Kamermuziek Hengelo
Individuele beeldend kunstenaars	Jazzclub Hengelo
Federatie van Hengelose Muziekverenigingen	Theater Kamak
Hengelose Korenkoepel	Stichting Volkskerstzang
Podiumkunsten overleg	Barst theaterproducties
Platform amateur beeldend kunstenaars	Filmhuis Hengelo
Museum Hengelo	BAM! Festival
Historisch Archief Beckum	Vocaal Festival Amusing Hengelo
Historie Brandweer Hengelo	Kunsten op Straat Hengelo
RTV Hengelo	Krangfestival
	WAK organisatie

Bij de uitwerking van de specifieke beleidsnota's wordt de uitvoering concreter op activiteitsniveau opgepakt en zullen ook culturele instellingen zonder subsidierelatie met de gemeente, inwoners, ondernemers en overige geïnteresseerden uitgenodigd worden en actief betrokken worden.

5. Rol van de gemeente

De gemeente van vandaag is in beweging. Ontwikkelingen in de samenleving, decentralisatie van overheidstaken én bezuinigingen vragen om een andere manier van werken. Het effectief organiseren van oplossingen zijn daarbij de nieuwe werkelijkheid en dat vraagt om een groot verbindend vermogen van de gemeente. Ook in de culturele sector is het van belang dat alle stakeholders (instellingen, individuen, inwoners) zich betrokken voelen en betrokken worden als partner in de uitvoering. Dat vraagt om een nieuwe benadering van de rol van de gemeente. De gemeente is anno 2019 niet eendimensionaal de beleidsmaker en/of de financier. De gemeente kan, afwisselend van het onderwerp of de context, verschillende rollen oppakken:

- **Beheerder:** gemeente is vooral uitvoerend bezig en gebruikt een juridisch instrumentarium. Het eigen beleid wordt uitgevoerd en er zijn beperkte vormen van inwonersparticipatie.
- **Leider:** gemeente is gericht op resultaten. Op verschillende terreinen is beleid geformuleerd. Hierbij heeft de gemeente de leidende rol en is zij in de uitvoering ook de trekker.
- **Regisseur:** gemeente stuurt vooral op inhoud en processen. In plaats van beleid op verschillende terreinen is er sprake van een integraal beleid, waarbij er wordt gewerkt met programma's en projecten. Er ligt een sterke nadruk op inwonersparticipatie, omdat deze in de uitvoering ook actief bijdragen.
- **Facilitator:** de gemeente is onderdeel van een netwerk van actoren met veel ambitie. Er wordt vooral verbindend opgetreden. De gemeente faciliteert het proces en laat de uitvoering over aan partners. Inwonersparticipatie wordt een belangrijke rol toegekend.

6. Maatschappelijke waarde voor aanbieders en inwoners/bezoekers

De culturele sector kent veel aanbieders met een eigen achtergrond en dito bereik. In Hengelo is het een sector met de kernvoorzieningen bibliotheek, Oyfo, Metropool en de schouwburg, maar ook een waaraan veel amateurverenigingen, musea en beeldend kunstenaars (individueel/collectieven, professioneel/amateur) kleur geven. Alle initiatieven kunnen bijdragen aan de leefbaarheid en

uitstraling van de gemeente Hengelo. Zowel inwoners als bezoekers kunnen daar in potentie van genieten.

Met het aanbod van kunst en cultuur worden mogelijk ook doelstellingen van andere sectoren, waar gemeentelijk beleid op geformuleerd, worden behaald. Hierbij valt te denken aan economie, binnenstad, onderwijs, participatie, armoede/schulden, inburgering en werk en inkomen. Sinds 2018 wordt met het Culturele Waarde Model de culturele kernvoorzieningen getoetst op de artistiek-inhoudelijke en maatschappelijk kwaliteit. Ook ten aanzien van de kunst- en cultuurvisie en daaraan verbonden beleid is het monitoren van de maatschappelijke toegevoegde waarde een belangrijke toets. Dit kan door middel van een klantpanel of inwonersenquête.

Beeldende Kunst in Hengelo

"Kunst is een blikopener. Het opent een andere wereld, waar je achteraf op een vanzelfsprekende manier in bent terecht gekomen. Dat is in het diepste van de kern het belang van kunst. Want dat voordeel, die opbrengst, die vloeit naar iedereen en naar alles, door de tijd en over de wereld heen. Het is uiteindelijk met rechten en copyrights moeilijk de opbrengst van de kunsten te beschermen. Net zoals in de wetenschap. Het zet zich af in de haarvaten van de maatschappij. Avant-garde muziek van gisteren is de tune van vandaag. Kleurstellingen die honderd jaar geleden absoluut choquerend waren in de moderne kunst, staan nu op een behang of bankkleed. Dat is de fundamentele paradox. Hoe kan het nu zijn dat de kunst per definitie veel publiek vraagt, maar zich toch moet afscheiden van dat publiek? Er is een zekere distantie nodig om die rol te kunnen oppakken. Je kunt alleen maar naast, boven of onder de werkelijkheid staan. Die twee werelden, kunst & cultuur en de politiek zijn verbonden met een navelstreng. Maar wie voedt wie? Daar lopen verschillende stromen, geldstromen en ideeënstromen."
Robbert Dijkgraaf, Paradijsdebat, augustus 2015

Vooraf: Kunst, cultuur en identiteit

In tal van maatschappelijke domeinen vinden momenteel grote verschuivingen plaats, ideologische conflicten, nieuwe productie- of consumptiemodellen. Transformatie, verandering en innovatie vormen de kern van kunst. Kunstenaars en creatieve makers zijn vaak pioniers, voorlopers en trendsetters. Onderzoek en experiment zijn verankerd in het DNA van kunst en cultuur. Tegelijkertijd zijn kunst en cultuur de makelaars voor erfgoed, tradities en gebruiken, en verschaffen ze ons herkenning, identiteit en vorm en kleur aan het leven.

Maarten van Rossem kwam in zijn schotschrift 'Wie zijn wij (2011) tot de analyse dat Nederlanders zeggen zich vooral Nederlanders te voelen als ze kijken naar sportevenementen waar hun landgenoten het goed doen en op nationale feestdagen. Kunst en cultuur kunnen fungeren als spiegel, als lachspiegel of vergrootglas om focus aan te brengen. Identiteit gaat ook over emancipatie zoals emancipatie van de regio ten opzichte van de randstad. Regionale spreiding van cultuurgelden is in het huidige proces van decentralisatie actueel.

De kunst-cultuur en erfgoedsector is een groeisector die grotendeels in de markt opereert, maar waarbij investeringen vanuit de overheid een cruciale voorwaarde zijn voor een sterke infrastructuur. Deze moet toegankelijk zijn voor iedereen, en biedt ruimte voor talentontwikkeling en excellentie.

Kunst en cultuur zijn geen luxe die moet worden ingeleverd als het economisch even tegenzit. De cultuursector is gemotiveerd, vitaal en ondernemend. Cultuur werkt voor Nederland en kunst en cultuur werkt voor Hengelo.

Hengelo en Beeldende Kunst

De huidige gemeentelijke cultuurvisie is geëvalueerd en hieruit zijn aandachtspunten gemarkeerd en gedestilleerd door diverse partijen. Eén van de aandachtspunten voor de gemeente Hengelo is herziening van het beleid Beeldende Kunst. De centrale vraag die gesteld is: Wat voor Beeldend Kunstbeleid past bij een stad als Hengelo?

Voor dit gevraagde advies zijn criteria opgesteld

- consultatie stakeholders (organisaties en beeldend kunstenaars);
- benchmark beeldend kunstbeleid van vergelijkbare gemeentes;

-uitgangspunt is lokale culturele infrastructuur en verbinding tussen beeldende kunst met andere (beleids-)terreinen zoals binnenstad, evenementen;
-de systematiek van de creatieve keten: leren, presenteren, produceren en interesseren als onderdeel van het advies.

Tijdpad voor dit advies

Start 3 februari 2020: documentenanalyse, verzamelen feiten en cijfers, interviews met stakeholders; een verkennende cultuurconferentie op 4 maart, waarvoor alle kunstenaars en cultuurorganisaties uitgenodigd zijn. De conceptrapportage gereed op 10 maart 2020.

Resultaat

Beknopt, transparant en helder adviesdocument. Op hoofdlijnen worden scenario's, keuzes en mogelijkheden beschreven.

Het is van belang de keuzes die uiteindelijk gemaakt gaan worden om te zetten in daden en weer positieve en constructieve energie op dit onderwerp en belangrijke beleidsterrein met elkaar te krijgen én te houden.

Het huidige cultuurbeleid

De gemeentelijke cultuurnota 'Kunst en cultuurvisie Hengelo 'KenT u Hengelo 2014-2020'' is het basisdocument geweest voor dit advies. Deze cultuurvisie is gebouwd op het fundament van de vorige kunst- en cultuurvisie: 'Vrij spel voor de verbeelding'.

Het belangrijkste geformuleerde doel in de huidige gemeentelijke nota is: de culturele infrastructuur overeind houden en activiteiten ondersteunen. Aanpassingen en besparingen worden gezocht in huisvesting en organisaties. Uitgangspunt: basisniveau in principe handhaven en de gemeente vooral in de rol van facilitator en regisseur.

Geformuleerde missie: "culturele identiteit van Hengelo verder versterken. Kwalitatief sterke, duurzame en diverse culturele infrastructuur. Het cultureel bewustzijn van de inwoners stimuleren zodat ze weten wat hun stad te bieden heeft op terrein van kunst en cultuur, daarin geschoold kunnen worden en er volop aan kunnen deelnemen. Kansen geven aan kunstenaars om in Hengelo te werken of hun werk te presenteren".

Gelet op de financiële situatie was versterking van culturele infrastructuur niet mogelijk; alle zeilen moesten bijgezet worden om het niveau vast te houden. Een tussenevaluatie 2016/2017 is aangekondigd, maar omdat er in 2015 opnieuw bezuinigd is op kunst en cultuur is die tussenevaluatie niet gehouden.

Cultuur wordt in de gemeentelijke nota gedefinieerd als : onderdeel van persoonlijke ontwikkeling en ontwikkeling in de samenleving. Mensen hebben meer vrije tijd en daarom is er toenemende behoefte aan vrijetijdsbesteding. Cultuur als motor voor stedelijk toerisme en bijdrage binnenstedelijke economie. Cultuur ook als voorziening die waarde heeft als vestigingsfactor en een gevoel van trots genereert. De stad als belevenis, met verrassende programmering en evenementen.

Verbinding tussen de cultuurhistorie van Hengelo en de aard en omvang van culturele infrastructuur wordt gezien en beleefd. De familie Stork investeerde behalve in fabrieken en machines ook in een leeszaal, concertgebouw en amateur muziekverenigingen.

Regionale en internationale samenwerking wordt geambieerd.

Thema's die onderzocht zouden worden in de beleidsperiode 2014-2020:

- Regionale en internationale mogelijkheden tot samenwerking
- Accommodaties: mogelijkheden voor optimaal (mede)gebruik bezien. Initiatieven: Metropool en de Creatieve Fabriek. Investerings ook in nieuw techniekmuseum, poppodium, nieuwe bibliotheek, nieuwe schouwburg. Amateurkunst en CREA moeten nog betere instellingen worden

- Samenwerking intensiveren
- Combinaties maken van kunst en techniek
- Centrale positie Collectie Hengelo
- Uitwerken van DNA 'Innovatie als traditie: hét kenmerk van Hengelo'

Beleidsagenda

Vanaf 2010 heeft de gemeente Hengelo 1,5 miljoen structureel bezuinigd op de kunst- en cultuurbegroting. Ook op de ambtelijke capaciteit is er bij beeldende kunst één volledige formatieplaats geschrapt en dat heeft uiteraard een grote impact gehad.

Vanuit het culturele veld wordt nadrukkelijk gevraagd om beleid, samenhang en samenwerking in het culturele bestel van Hengelo. De algemene opvatting is dat veel kansen onbenut blijven en dat er onverantwoord veel wegbezuinigd is. Het beeldende kunst veld is zeer versnipperd en organisaties en kunstenaars lijken vooral bezig met de eigen activiteiten en eigen belangen. Er is geen gezamenlijk gedragen visie. In de gevoerde gesprekken is duidelijk geworden dat er wantrouwen is naar de gemeente, maar ook naar elkaar. Behalve wantrouwen wordt ook angst ervaren om vrijuit te discussiëren, omdat intimidatie en machtsdenken gevoeld worden. De bezuinigingen van de laatste jaren op kunst- en cultuur hebben boosheid en frustratie teweeg gebracht en tegelijkertijd is er gelukkig ook ruimte positief vooruit te kijken en te denken. De rijke cultuurhistorie van Hengelo wordt gezien als een wezenlijk onderdeel van het beeldende kunstbeleid. De identiteit van Hengelo kan versterkt en nog beter beleefd worden.

Om te komen tot meer samenhang is niet alleen een gezamenlijke beleidsagenda nodig, maar ook organisatievormen die meer samenwerking tussen de verschillende instellingen, verenigingen en individuele kunstenaarsinitiatieven en evenementen weten te bewerkstelligen. De behoefte aan meer samenwerking wordt breed onderschreven, maar de praktijk is ook weerbarstig. Uit vele onderzoeken weten we dat beeldende kunst voor een stad van groot belang is. Gerard Marlet heeft op basis van onderzoek aangetoond dat het culturele aanbod in een stad, naast bereikbaarheid van banen, de belangrijkste verklaring biedt voor de aantrekkingskracht van een stad op kansrijke bevolkingsgroepen.

De waarde van Kunst en Cultuur

Kunst en cultuur zijn belangrijk. Die mening wordt door bijna alle politieke partijen in Nederland gedeeld, maar de manier waarop cultuur door politieke partijen wordt ingedeeld verschilt fundamenteel. Voor een liberaal is het gebied van monumentenzorg, musea, bibliotheken en cultuureducatie een overheidstaak en de productie van kunst en de laboratoriumfunctie ervan, waarbij naar nieuwe talen of vormen wordt gezocht een taak van de markt en niet van de overheid. Aan de andere kant van het politieke spectrum vinden partijen zoals Groen Links, D66 en de PvdA dat kunst tot nieuwe visies en ideeën kan leiden en juist daarom gesubsidieerd moet worden. De afgelopen jaren zijn er vele nieuwe en lokaal verankerde partijen opgedoken in het politieke landschap.

De grootste politieke partij in Hengelo van dit moment, ProHengelo, schrijft in het partijprogramma waarde te hechten aan de rijke (cultuur)historische waarden van Hengelo, aandacht voor kunst en cultuur in de doorgaande leerlijn en kunst en cultuur ook in de openbare ruimte om pleinen en buurten ook beeldkwaliteit te geven. Cultuur en ontspanning worden als effectieve combinatie gezien.

Het bevragende karakter van kunst maakt haar waardevol voor de democratie. Het geeft nieuwe geluiden, beelden of gedachten en platform en heeft daarmee een inclusief karakter. Een grote weeffout in het huidige cultuurstelsel is dat politieke zuilen en programma's nauwelijks op elkaar aansluiten. Welke rol speelt vernieuwing ten opzichte van bewezen kwaliteit. Ook dat is niet helder en

duidelijk. Kunstenaars en creatieve makers verdienen beter. Goed werkgeverschap en goed opdrachtgeverschap zijn belangrijke voorwaarden. Overheden moeten de cultuurinstellingen- en makers wél de mogelijkheden en ruimte voor verantwoord ondernemerschap geven. De overheid kan daarmee een voorbeeldfunctie vervullen. Kunst heeft een eigen intrinsieke maatschappelijke waarde die meer aandacht zou moeten krijgen. De 4 grote steden zijn samen goed voor een even groot budget als de honderd steden die direct onder hen op de lijst staan. Hester Maij, CDA gedeputeerde van de provincie Overijssel waarschuwt voor verschraving van het cultuuraanbod en voert namens het IPO gesprekken over een nieuw cultuurstelsel. Zij pleit voor een ketenbenadering waarbij de inbedding op regionaal niveau meetelt in de toekenning van de subsidies.

Beeldend kunstenaars en beeldende kunst. Kansen en mogelijkheden.

In 2014 stonden er in Hengelo 80 beeldend kunstenaar ingeschreven als professioneel werkende kunstenaar. Begin 2020 staan er bij de gemeente Hengelo 152 kunstenaars ingeschreven.

Beeldend Kunstenaars in Nederland

Uit recent onderzoek van Rogier Brom blijkt dat het aantal beeldend kunstenaars in NL nog nooit zo laag was als in 2017. Van alle kunstberoepen zijn de beeldend kunstenaars al jarenlang de kleinste groep en het minst vaak alleen in hun eigen vakgebied werkzaam. In 2017 werd door Beeldende Kunst Nederland (BKNL) de lichtlijn kunstenaarshonoraria in het leven geroepen, dat lijkt een positief effect te hebben, maar de tijdelijke experimenteerregeling van het MondriaanFonds verdwijnt het komend jaar en dan ontvangen alleen de presentatie-organisaties die in de BIS organisaties zitten aanvullend geld voor honoraria voor kunstenaars. Bij kleinschalige kunstenaarsinitiatieven en ook bij kleine en middelkleine presentatie instellingen blijkt onbetaald werk veel en structureel voor te komen. ABN AMRO stopt per 1 april 2020 met de KunstKoopregeling wegens de sterke daling van het gebruik (van 3397 naar 880 contracten in 2017). Ook andere geldstromen voor Beeldende Kunst blijven dalen in NL. Bedrijfscollecties worden ontmanteld en de omzet van galeries is dramatisch gedaald. Dat is in sterk contrast met het wereldwijde beeld van de kunstmarkt die vooral georganiseerd wordt vanuit kunstbeurzen en veilingen. Zonder extra budgetten zullen musea de Fair Practice Code niet gefinancierd krijgen en keuzes moeten maken. Dat betekent dat er minder presentaties gemaakt zullen worden. Het is belangrijk dat het totale pakket van kosten en baten gezien wordt en dat er oog en oor is voor de inkomstenpositie van beeldend kunstenaars.

Kunstenaarsbeleid

Het zou goed zijn als de gemeente Hengelo de gedane toezegging, onderzoek te verrichten naar het 'Revolving fund', gestand doet. Een deel van de uitvoering van het kunst- en cultuurbeleid wordt bij partners in de samenleving gelegd met integrale toekenning van middelen. Bij toekenning van gemeentelijke bouwprojecten zouden plaatselijke beeldend kunstenaars een preferente positie kunnen krijgen. Dat geldt ook voor de toepassing van de 1% regeling. Het zou zeer interessant zijn te experimenteren met het betrekken van beeldend kunstenaars bij maatschappelijke thema's en gemeentelijke vraagstukken. Zie hiervoor bijvoorbeeld de experimenten in de gemeente Venlo in samenwerking met Museum van Bommel van Dam waar al mooie resultaten geboekt zijn in het Circular Art Lab Limburg.

Ook is het van belang dat de gemeente samen met organisaties als Ateliers93 en SWWK onderzoekt of, en hoe optimalisatie nodig is van het atelierbeleid in de stad. Uit de gesprekken komt naar voren dat er geen grote wachtlijsten zijn, maar dat er te weinig

doorstroming is, zodat het voor nieuwe en jonge beeldend kunstenaars lastig is betaalbare atelierruimte te vinden. De leegstand in het centrum en ook de wijken als het gaat om winkelpanden zou wellicht samen met projectontwikkelaars en particuliere eigenaren van vastgoed gezien kunnen worden. Produceren is een belangrijk onderdeel van de creatieve keten en met de nabijheid van de AKI/Artez en andere kunstvakopleidingen in Enschede kan een uitnodigend atelierbeleid zorgen voor nieuwe, jonge makers in de stad die het DNA van de stad verder kunnen ontwikkelen. Daar ligt een win-win situatie voor het oprapen. Een levendige binnenstad is immers voor alle partijen van groot belang. Het Programmteam Binnenstad heeft een aantal locaties aangedragen en die lijst van beschikbare panden zal de komende jaren niet kleiner worden. Samen met Hengelo Promotie kan daaraan gewerkt worden. Als in leegstaande panden behalve geëxposeerd wordt, ook geproduceerd wordt en geïnteresseerden kunnen zien hoe het denk- en werkproces van een beeldend kunstenaar verloopt, dan voegt dat zeker toe aan de meerwaarde van de bezoekerservaring. Hengelo Promotie ziet het belang van beeldende kunst in het centrum, maar heeft geen specifieke kennis en ervaring in huis om hierin een actieve rol te vervullen. Een aan te stellen cultuurmakelaar kan hierbij een ondersteunende rol bieden.

Beeldend Kunstbeleid

Het Centrum Beeldende Kunst Akkuh is wegbezuinigd in 2014 (start in 2010 met jaarlijkse subsidie van € 489.680; afgebouwd in 2013 tot 174.630; in 2014 gesloten). Na de beëindiging van Akkuh is een aantal brainstormsessies gehouden met beeldend kunstenaars over programmering en op basis daarvan is vanaf 2014 jaarlijks € 50.000 beschikbaar gesteld voor beeldende kunst activiteiten. Het voornemen daarbij was een organisatiestructuur te bouwen voor programmering, een gezamenlijke expo ruimte in de stad en een volwaardige kunstenaarssociëteit.

Het beeldend kunstbeleid wordt opnieuw gezien. Moet het uitgebreid? En zo ja, op welke onderdelen? Keuze voor kunstenaarsbeleid, werkplekken voor kunstenaars met eigen presentatiemogelijkheden of voor een presentatie instelling, culturele voorziening die brede presentatie van professioneel beeldende kunst faciliteert? En hoe gaan het geëxploiteerd worden?

Pluriformiteit is wezenlijk en amateurkunst en professionele kunst kunnen elkaar inspireren en versterken want zonder professionele kunst zijn er geen amateurs. Ook in Hengelo is 40% van alle inwoners beoefenaars van amateurkunstvormen en de uitingen bestrijken de gehele creatieve keten. Beeldende kunstwerken moeten gepresenteerd en gezien kunnen worden, want op die manier wordt niet alleen het culturele klimaat bevorderd, maar ook de leefbaarheid van de stad. Presenteren, onderdeel van de creatieve keten, heeft belangrijke toegevoegde waarde voor makers en ook voor inwoners en bezoekers van Hengelo.

Twee scenario's die uitgewerkt zouden worden in die afgelopen periode:

- Invoering Commissie beeldende kunst die rol krijgt in besteding gemeentelijke middelen van 50K voor programmering (subsidies voor activiteiten en exposities, geen exploitatie). Deze adviescommissie wordt programmaraad voor exposities in de stad. Leden worden via roulerend lidmaatschap geworven uit de groep plaatselijke beeldend kunstenaars;
- Partnerschap met HEartPoolGallery, particulier initiatief. Deze stichting wil zich inzetten voor beeldende kunst en middelen van gemeente, fondsen en Rabobank bundelen voor beeldende kunst programmering met ook een kunstuitleen en projecten vanuit een permanente locatie in de binnenstad. Ook verkoop en kunstbemiddeling zitten in het takenpakket.

Eind 2019 gingen de deuren dicht van zowel de HeArtGallery als ook een ander particulier initiatief zonder beheersorganisatie van 074PK: ArtHok(opvolger van StArtion). Vanuit beide initiatieven wordt de vraag neergelegd bij de gemeente voor een plek/locatie in de binnenstad. Voorstel vanuit de gemeente is samen met het programmateam binnenstad te kijken naar mogelijkheden voor een plek/locatie in de binnenstad voor beeldend kunstenaars. Dat kan, zo wordt dat geformuleerd, een plek zijn die meebeweegt met dynamiek van binnenstad en gericht is op samenwerking met andere culturele organisaties.

De gemeente Hengelo wil niet investeren in accommodatie; wel in activiteiten/programmering. Enerzijds is dat te begrijpen, omdat nu al veel subsidie in 'stenen' zit, anderzijds is een huis met een dak en een basisorganisatie – letterlijk het fundament- voor een professionele infrastructuur voor beeldende kunst en kunst en cultuur in het algemeen.

De oproep van het college van B&W, eind 2019, om te praten over een pop-up locatie, te realiseren in de binnenstad, inclusief budget is niet goed ontvangen door de beeldend kunstenaars in de stad. Het Programmateam binnenstad had een aantal locaties aangedragen, maar de sluiting tegelijkertijd van bestaande presentatieplekken heeft veel onbegrip veroorzaakt over dat voornemen, dat getypeerd wordt als 'volkomen uit de lucht gevallen' en niet respectvol naar de particuliere initiatieven die veelal met vrijwilligers gestart en gerund zijn.

Adviescommissie BKV

Een gevarieerd en kwalitatief goed jaarprogramma beeldende kunst wilde de gemeente vanaf 2014 realiseren via een programmaraad, de gemeentelijke adviescommissie Beeldende Kunst en Vormgeving (BKV). Hengelose kunstenaars, kunstenaarscollectieven en kunstinitiatieven kunnen daar een aanvraag indienen. De adviescommissie kiest daaruit en de gehonoreerde projecten en die vormen samen het jaarprogramma. Jaarlijks is er € 50.000 beschikbaar met accres (2019, € 54.365). Criteria die de adviescommissie hanteert: artistieke kwaliteit, vernieuwend karakter, zichtbaarheid en toegankelijkheid, belang van de activiteit, projectplan met financiële onderbouwing en PRplan.

Vanaf de start in 2014 is er een sterk afnemend aantal aanvragen van 29 in 2014 naar 5 in 2019 en het aantal positieve adviezen is heel beperkt. Het bedrag is de eerste twee jaar volledig gebruikt, maar vanaf 2016 loopt dat stevast terug met een bedroevende oogst in 2019 van 1 positief advies waarmee 2.575 euro gemoeid was. Dat maakt duidelijk aan dat die vorm van financiering en kunstinitiatieven niet leidt tot kwantitatief en kwalitatieve goede aanvragen en succesvol afgeronde projecten. Er waren veel onuitgewerkte ideeën en herhaling van bestaande concepten. Er lijkt onvoldoende motivatie en gebrek aan context te zijn en een grote manifestatie valt uit dit budget bovendien niet te bekostigen.

Praktische problemen die signaleerd worden: beschikbaarheid van locaties voor kunst (er zijn veel verbouwingen in openbare gebouwen gepland in de binnenstad de komende jaren), ambtelijke ondersteuning voor secretaris taken en of vergunningen is niet of nauwelijks beschikbaar. De adviescommissie Beeldende Kunst en Vormgeving geeft ook (on)gevraagd advies over het beeldend kunstbeleid van Hengelo, is betrokken bij kunstopdrachten en het gemeentelijk kunstbezit. De vraag is legitiem of een roulerend systeem met Hengelose kunstenaars de kennis en ervaring genereert die nodig is voor deze omvangrijke taken en verantwoordelijkheden. Een adviescommissie beeldende kunst en vormgeving zou breder en meer divers samengesteld moeten zijn met ook kunsthistorische kennis, ervaring in opdrachtgeverschap etc.

De creatieve keten

Leren, Produceren, Presenteren, Interresseren, de creatieve keten is in de vier kernorganisaties: Bibliotheek, Oyfo, Schouwburg en Metropool goed geborgd. Hengelo

heeft, behalve een kunsthall nooit een sterke museale functie gehad en met de fusie-organisatie Oyfo kan er een sterke schakel gerealiseerd worden met de programmering van de Collectie Hengelo. Erfgoed én professionele beeldende kunst.

Oyfo is ook de penvoerder voor het landelijk programma Cultuureducatie met kwaliteit (Primair onderwijs), de doorgaande leerlijn cultuureducatie. Dat is een belangrijk speerpunt voor de gemeente omdat met binnenschoolse cultuureducatie en naschools cursorisch aanbod de basis voor kunst/cultuurbeleving wordt gelegd. Cultuureducatie legt bovendien verbinding met techniekeducatie en dat past uitstekend binnen het DNA van Hengelo. Oyfo organiseert een aantal keren per jaar tentoonstellingen moderne beeldende kunst ZaalZuid. Rondom die tentoonstellingen wordt educatieve programmering gerealiseerd voor zowel basis- als voortgezet onderwijs en ook dat sluit aan bij Cultuureducatie met Kwaliteit. Zaal Zuid programmeert op regionaal- en landelijk niveau en zowel solo- als groepstentoonstellingen. Ook besteedt ZaalZuid aandacht aan de recente geschiedenis van waaruit zij is voortgekomen. Ook worden verbanden gelegd met andere culturele gebieden vanuit het perspectief van de kunst. ZaalZuid ziet zichzelf als plek voor inspiratie, ontmoeting, kennisuitwisseling en een frisse blik. Er is een tentoonstellingsmaker aangetrokken voor de programmering, die ruime ervaring heeft met het maken van beeldende kunst tentoonstellingen met educatieve programmering. Oyfo en het Historisch Museum vertellen samen het verhaal van Hengelo. ZaalZuid maakt ook bloemlezingen/presentaties uit de collectie Hengelo. Het ligt voor de hand om de collectie Hengelo bij Oyfo en het Historisch museum te brengen en ook het opschonen en digitaliseren van de collectie daar te beleggen, omdat kennis en ervaring daar al in basis aanwezig is. Te overwegen is ook over de gemeentelijke behoud/beheertaken met hen afspraken te maken, omdat de collecties cultureel en industrieel erfgoed, die een rechtstreekse relatie met de geschiedenis en identiteit van de stad daar ook al belegd zijn.

Cultuureducatie is bij Oyfo in goede handen en ook de amateurkunst vindt er onderdak. Kortom: Oyfo is een hele interessante partner om een grotere, meer uitgebreide rol te vervullen binnen de beeldende kunst in Hengelo. Een veelgehoord dilemma voor deze locatie is het feit dat het niet in de binnenstad gesitueerd is. Dat zijn de drie andere gemeentelijke kernorganisaties wél en het is daarom goed met alle vier de organisaties in gesprek te gaan over deze taken, rollen en verantwoordelijkheden.

Verdere synergie wordt beoogd tussen de creatieve industrie, de maakindustrie, het onderwijs en de kunst- en cultuursector, waaronder de beeldende kunstenaars. Metropool wordt nu door Hengelo en Enschede samen bekostigd; het eerste boven stedelijke poppodium van NL. Dat historische besluit zou navolging verdienen. Want met deze samenwerking wordt in vijf Twentse gemeenten met popprogrammering, talentontwikkeling en kennisdeling gerealiseerd. En met de poppodia van Deventer en Zwolle wordt er ook provinciaal niveau gewerkt vanuit het Poppunt Overijssel. Dit model vraagt om meer toepassingen in de kunst- en cultuursector. Musea en culturele instellingen werken nog niet intensief samen en de beeldend kunstenaars zijn voor een belangrijk deel gefocust op hun eigen, individuele werkpraktijk en vormen geen actief netwerk. Een breed gedragen en meer structurele samenwerking binnen het culturele veld zal zeker op verschillende manieren en diverse vlakken positieve impulsen kunnen geven.

Regionaal perspectief/ Cultuurprofiel Regio Twente 2021-2024 - Route Oost

Ook vanuit Euregionaal en Europees perspectief wordt gewerkt aan synergie tussen kunst en cultuur en de creatieve industrie. Regio Twente met Enschede, Diepenheim, Ootmarsum. Bouwen aan een Twents Cultuurportaal 'Ruimte voor verbeelding' is het cultuurprofiel Regio Twente 2021-2024 dat aangeboden is aan de minister OCW. Landsdeel Oost is een krachtig

landsdeel met 14 Twentse gemeenten met samen 3 miljoen inwoners. In Route Oost wordt het plan beschreven van het culturele ecosysteem. Techniek en industrie, innovatie zijn kernbegrippen en daarop is ingezet met de bijbehorende opleidingen en maakindustrie. Analyse geeft aan dat één van de belangrijkste motieven van jonge hoogopgeleiden om uit Twente te vertrekken een gebrek aan diversiteit en verscheidenheid van de cultuursector is.

Zeker in tijden van verandering, flexibilisering en versobering is een krachtenbundeling tussen culturele instellingen, kunstenaars, makers, partners in de regio en overheden nodig om het publieksbereik, de zichtbaarheid, de weerbaarheid en slagkracht te verbeteren. De diversiteit van de bevolking stelt eisen aan het cultuur- en media-aanbod in de regio. Natuurlijk moeten het aanbod aansluiten op de vraag van makers, publiek, leermeesters en leerlingen.

Twente beschikt over een sluitende keten in de cultuursector door de aanwezigheid van opleidingen van de AKI/ArtEZ, Hogeschool Saxion en het ROC van Twente. Het culturele veld is al sterk met deze opleidingen verbonden bijvoorbeeld via Cultuureducatie met Kwaliteit en het Twentse Poppodium Metropool. Er wordt ingezet op 3 thema's: Tijd en Ruimte; Traditie en Innovatie; Grenzeloos Twente.

Voor het Beeldend Kunstbeleid is uit die thema's het nodige te destilleren; leegstaande ruimtes inzetten als makersplekken en presentatieplekken. Er is leegstand in de binnenstad en we zien daar vooral horeca op in spelen, maar ook industrieel en religieus erfgoed vraagt om herbestemming en kan ingezet worden voor creatieve ruimte. Talent, jong en oud krijgt dan de ruimte zich verder te ontwikkelen. Verbinding met Kunstwerk Diepenheim, brandpunt van culturele bedrijvigheid van zowel professionals als amateurs biedt mogelijkheden op het terrein van de beeldende kunsten.

Vertrouwen tussen de cultuursector, de instellingen en de makers, en de overheid moet verstevigd worden. Nieuwe resultaatafspraken met criteria op maat zijn nodig. Natuurlijk is het belangrijk dat het cultuuraanbod een breed en divers publiek trekt, maar het experiment voor aansluiting bij een nieuw publiek is evenzo belangrijk. In subsidievoorwaarden moet er ook ruimte zijn voor nieuwe ontwikkelingen. Belangrijk bij de ontwikkeling van criteria is een eerlijke behandeling en betaling van makers. De Fair Practice Code geeft daarvoor belangrijke handvatten met een normatief kader van duurzaam, eerlijk ondernemen en werken in kunst, cultuur en creatieve industrie. Het Culturele Waardemodel is hiervoor een goed instrument (Claartje Bunnik, Boekmanstichting, 2016).

In de regio Twente zijn al een aantal cultuurfunctionarissen actief, cultuurmakelaar, cultuurcoach of cultuurcoach die een verbinding kunnen maken van het amateurveld en de professionals. Deze functies van de gemeenten kunnen beter met elkaar in positie gebracht worden om de netwerken en de samenwerking te versterken.

Acties:

- Maakplaatsen in elke Twentse gemeente op het gebied van 21ste eeuwse vaardigheden
- Broedplaatsen op het gebied van Cultuur en Innovatie
- Landelijk Platform op het snijvlak van design, technologische innovatie en maatschappij.
- Hengelo en Enschede hebben samen een regiodeal cultuur gemaakt met projectvoorstel voor creatieve broedplaatsen. 2 miljoen is daarvoor beschikbaar gesteld.

Mogelijkheden in de regio

Het Cultuurprofiel Regio Twente 2021-2024 biedt voor Hengelo in ieder geval twee belangrijke kansen: de realisatie van creatieve broedplaatsen op het gebied van cultuur en innovatie waarvoor 2 miljoen euro beschikbaar is gesteld.

Wolvecamp prijs

Theo Wolvecamp (1925-1992) lid COBRA-groep is geboren en getogen Hengeloër en de meest bekende kunstenaar van Hengelo. Het zou om meerdere redenen goed zijn als de naar hem vernoemde twee jaarlijkse kunstprijs gecontinueerd wordt. Er bestaan in Nederland niet veel beeldende kunst prijzen en met deze prijs wordt het beeldend kunstbeleid van Hengelo voor het voetlicht gebracht met ook het eren van de landelijk bekende kunstenaar Wolvecamp.

Informatie/documentatiedatabase Beeldende Kunst.

Het oeuvre van Wolvecamp is niet te vinden in het Virtuele Museum voor Hengelose Kunst (MHHK); een particulier initiatief van kunstenaar/vormgever Ricardo Liang-A-Kong die het museum ook heeft vormgegeven in zalen waar kunstenaars hun werken kunnen tonen. Met de komst van facebook en websites door kunstenaars zelf te bouwen en te vullen is de betekenis weliswaar kleiner geworden (laatste aanpassing was 18.6.2019), maar ook educatief is dit een bijzonder aardige 'tool'. Jaarlijks wordt er gewerkt aan een thema. Nu is het virtuele museum alleen gevuld met levende kunstenaars, maar je zou dit zeker moeten uitbreiden naar ook begin 20^e eeuwse kunstenaars en het onderdeel laten zijn van de Collectie Hengelo. Een apart, interactief portal waar jong en oud presentaties kunnen maken met de Collectie Hengelo en waaruit ook fysieke presentaties gemaakt kunnen worden. De initiatiefnemer zou het heel fijn vinden als dit concept verder ontwikkeld en geoptimaliseerd zou worden.

Benchmark gemeentelijke uitgaven aan beeldende kunst

Hengelo ten opzichte van ..

DNA en soortgelijk omvang:

- Helmond
- Oss
- Schiedam

Geografische nabijheid:

- Almelo
- Enschede

Brede benchmark:

- Steden met 50.000 – 100.000 inwoners gemiddeld

Onderzoeksopzet

In deze benchmark worden de uitgaven van de gemeente Hengelo op gebied van beeldende kunst gespiegeld aan de uitgaven op dit beleidsterrein in vergelijkbare andere steden. Op deze wijze wordt inzichtelijk of er in Hengelo relatief meer of minder wordt besteed op dit onderwerp. Tevens bekijken we de inhoudelijke accenten in het beeldende kunst beleid van de steden waarmee wordt vergeleken, zodat ook op dit gebied inspiratie geboden kan worden.

Voor de vergelijking zijn twee steden geselecteerd vanwege hun geografische nabijheid (Almelo en Enschede) waarmee Hengelo ook in het cultuurregio profiel samenwerkt. Daarnaast hebben we drie steden elders in het land gekozen, vanwege hun soortgelijke omvang (50.000 – 100.000 inwoners) en overeenkomsten in DNA. Dit zijn de steden Helmond, Oss en Schiedam. Alle drie (voormalig) industriesteden met nabijheid van een

technische universiteit. Daarnaast wordt op verzoek van de gemeente Hengelo ook vergelijkingen gemaakt met het gemiddelde van alle steden met 50.000 tot 100.000 inwoners (grootteklaas 4). Deze gemeenten hebben de gegevens zelf aangeleverd. Ramingen van CBS zijn hier buiten beschouwing gelaten. Voor de post beeldende kunst betreft dit 35 gemeenten, waaronder Smallingerland, Assen, Deventer, Capelle aan den IJssel, Roosendaal, Rijswijk, etc. Voor de post musea gaat het om 41 gemeenten, deels overlappend, maar niet in zijn geheel. Lelystad bv. heeft wel de post beeldende kunst ingevuld, maar niet de post musea.

Deze bredere selectie heeft als voordeel dat de individuele gegevens van minder grote invloed zijn en dus ook minder kunnen verstoren. Kortom: een betere *kwantiteit* van de gegevens. Het nadeel is echter bij deze brede selectie van steden dat deze als gevolg heeft dat er ook een grote verscheidenheid is in het karakter, de identiteit en de omgeving van deze steden. Inhoudelijk gezien zijn zij dus waarschijnlijk minder goed te vergelijken. Kortom: een mindere *kwaliteit* van de gegevens.

De analyse is tweeledig opgesteld: allereerst maken we een inventarisatie op basis van de dataset van CBS betreffende de cultuurlasten van Nederlandse provincies en gemeenten. Vervolgens kleuren we dit beeld verder in met de visie op beeldende kunst vanuit recente beleidsstukken van vijf soortgelijke referentiegemeenten.

In de hieronder volgende alinea's bespreken we achtereenvolgens: de vergelijking op basis van de genoemde CBS-data, veranderingen in de situatie in Hengelo tussen 2017 en nu en de nadere inhoudelijke inkleuring op basis van beleidsstukken van de vijf geselecteerde referentiegemeenten.

Vergelijking op basis van CBS-data

Over de gebruikte dataset

Op verzoek van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft het CBS een onderzoek uitgevoerd waarin de cultuurlasten uit de jaarrekening 2017 van gemeenten en provincies in meer detail zijn uitgevraagd. Deze gegevens waren nodig om daarop het beleid van het ministerie en andere overheden te baseren en te evalueren. Het is tevens een goede dataset voor de vergelijking van de lasten aan beeldend kunstbeleid op gemeentelijk niveau. Zowel de post beeldende kunst en vormgeving¹ als de post musea² worden hierin verder gespecificeerd. Gezien het tijdspad in deze opdracht en de uitdaging om te komen tot uniforme gegevens, is gewerkt met deze reeds beschikbare dataset waarvan de kwaliteit door CBS gewaarborgd is.

Hoewel deze dataset een goed uitgangspunt biedt, dienen er nog wel enkele kanttekeningen gemaakt te worden. Zo ontbreken bijvoorbeeld de opties voor verdere verfijning. Interessant is juist om de lasten onder de twee posten verder op te splitsen, maar dit laat de bron niet toe. Bovendien zijn de cijfers enigszins gedateerd; zij stammen uit 2017, maar het is wel eenzelfde beleidsperiode kijken, omdat gemeenten veelal met een 4 jaren cyclus werken en er dus gemiddeld tussentijds geen enorme veranderingen plaats hebben gevonden. Een ander punt dat nog dient te worden opgemerkt is dat de gemeenten zelf de cijfers voor dit onderzoek hebben aangeleverd. Hoewel door het CBS heldere definities zijn meegegeven kan het nog altijd zo zijn dat gemeenten de verschillende posten verschillend geïnterpreteerd hebben. Daarnaast ontbreken er in enkele gevallen cijfers voor specifieke posten en is er voor sommige gemeenten door CBS zelf een raming gemaakt (voor diegene die de data zelf niet hebben aangeleverd).

¹ Hieronder vallen accommodaties voor beeldende kunst zoals broedplaatsen en ateliers, subsidies voor beeldend kunstenaars en projecten (incl. vormgeving), kunstaankopen (o.a. kunst in de openbare ruimte) en subsidie voor amateur beeldende kunst organisaties.

² Tot dit taakveld behoren activiteiten gericht op het verwerven, behouden, wetenschappelijk onderzoeken en presenteren van kunst en cultuur (waaronder beeldende kunst, maar niet exclusief).

Deze opmerkingen over de kwaliteit en de variabelen van de data dienen in het achterhoofd gehouden te worden bij het lezen van de onderstaande resultaten.

Conclusies

In de tabellenbijlage zijn alle absolute uitgaven aan de posten beeldende kunst en vormgeving en musea door Hengelo en de referentiegemeenten te vinden. Waardevoller is echter om deze te bezien ten opzichte van:

- het inwoneraantal;
- het percentage van de totale cultuurbegroting.

Uitgaven ten opzichte van het inwoneraantal

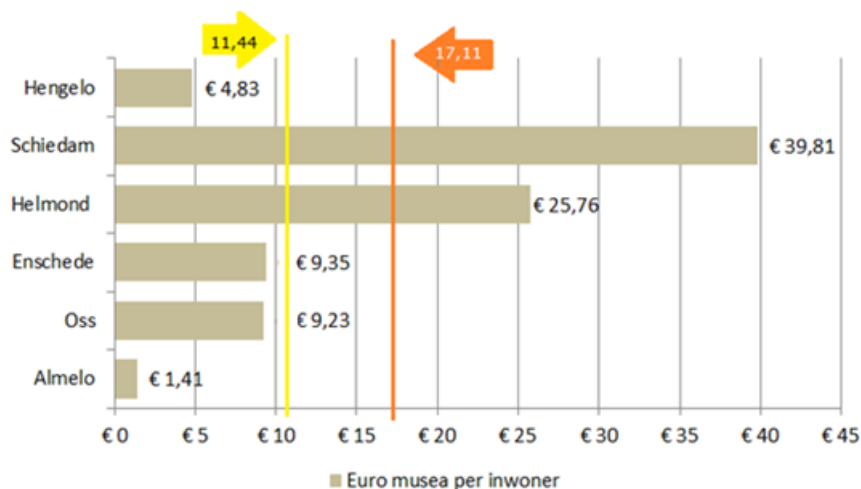
Figuur 1 laat de uitgaven aan beeldende kunst ten opzichte van het inwoneraantal zien. In één oogopslag wordt inzichtelijk dat Helmond hier uitzonderlijk veel in investeert. De uitgaven van de andere steden per inwoner liggen op dit punt beduidend lager. Nemen we Helmond mee in het gemiddelde, dan scoort Hengelo hieronder (oranje lijn). Laten we Helmond echter als uitschieter buiten het gemiddelde (gele lijn), dan ontstaat er een zuiverder beeld en eindigt Hengelo met de uitgaven op dit punt er juist boven. Interessant is ook de vergelijking met de buurgemeenten Enschede en Almelo. De uitgaven van Enschede per inwoner liggen hoger, maar deze stad neemt dan ook een duidelijke centrumfunctie in. De uitgaven van Almelo aan beeldende kunst en vormgeving zijn daarentegen vele malen lager dan in Hengelo. Niet alleen wanneer bekeken t.o.v. het aantal inwoners, maar ook absoluut.

Figuur 1: Uitgaven aan beeldende kunst door Hengelo en de vijf referentiegemeenten, ten opzichte van het inwoneraantal

Een vergelijking met alle gemeenten met 50.000 – 100.000 inwoners in Nederland laat een gemiddelde besteding van €3,01 per inwoner aan beeldende kunst zien. Dit ligt tussen het niveau van Hengelo en Enschede in. Net als bij de specifiekere vergelijking hierboven (figuur 1) zien we bij de steden in grootteklasse 4 onderling grote verschillen. In Assen, Roosendaal en Oosterhout liggen de uitgaven aan deze post per inwoner boven de 10 of soms zelfs 15 euro (net als in Helmond). Daarentegen zijn er ook veel steden waar de uitgaven aan deze post minimaal zijn zoals Doetinchem, Purmerend, Capelle aan den IJssel en de Fryske Marren. Zoals gezegd is het hierbij meer “appels met peren vergelijken”, wat het trekken van een waardevolle conclusie vermoeilijkt.

Figuur 2 laat dezelfde vergelijking zien, alleen dan op gebied van investeringen in musea. Aan deze post geeft Schiedam relatief gezien veel uit, Helmond volgt daarna. De investeringen van Hengelo zijn ten opzichte van de referentiegemeente aan de lage kant. Deze liggen onder het gemiddelde (oranje lijn), ook nog wanneer de hoogst scorende gemeente Schiedam buiten beschouwing wordt gelaten (gele lijn). Wederom is hier de vergelijking met Enschede en Almelo relevant: Almelo eindigt onderaan het rijtje en geeft ook op dit vlak minder uit per inwoner dan Hengelo. De uitgaven in Enschede zijn hoger, Hengelo zit qua bestedingen weer tussen de twee gemeenten in (net als bij de uitgaven aan beeldende kunst hiervoor).

Figuur 2: Uitgaven aan musea door Hengelo en de vijf referentiegemeenten, ten opzichte van het inwoneraantal.

Een inventarisatie van alle gemeenten met 50.000 – 100.000 inwoners in Nederland laat een gemiddelde besteding van €9,09 per inwoner aan musea zien. Dat ligt boven het niveau in Hengelo, bijna gelijk aan Enschede en Oss.

Ook hier geldt weer dat de verschillen tussen de steden aanzienlijk zijn. Naast Schiedam en Helmond besteden de volgende steden het meest per inwoner aan musea: Hoorn, Vlaardingen, Terneuzen, Kampen (allen in ieder geval boven de 20 euro p.p.). Laag scoren o.a. Capelle aan den IJssel, de Nissewaard, Heerhugowaard, de Stichtse Vecht, Sittard-Geleen en Zeist (allen onder de euro per inwoner).

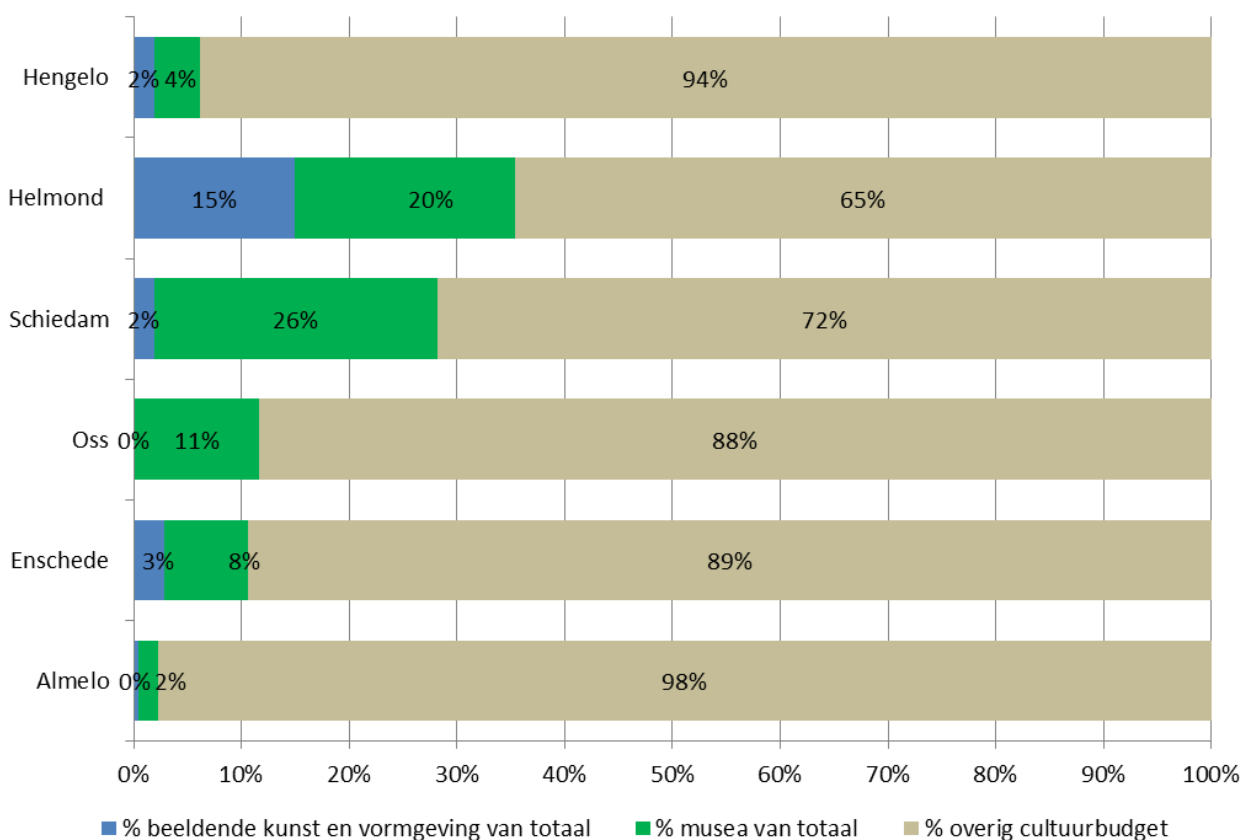
Uitgaven ten opzichte van de totale cultuurbegroting

Wat opvalt in onderstaande figuur 3 is dat in Helmond zowel beeldende kunst en vormgeving als musea een substantieel deel van de begroting innemen. In Schiedam geldt dit ook voor de musea, maar niet voor de beeldende kunst en vormgeving. Bij de andere gemeenten is dit een veel kleiner deel.

Gemiddeld gezien neemt beeldende kunst en vormgeving bij de referentiegemeenten 4% van de totale cultuurbegroting in, maar wanneer Helmond buiten beschouwing gelaten wordt is dit nog slechts 1,3%. Kortom: gecombineerd met de vorige analyses kan gesteld worden dat de uitgaven van Hengelo op gebied van beeldende kunst en vormgeving gemiddeld zijn. Wanneer de ambitie enkel is om een minimaal niveau in stand te houden en hier niet specifiek op te profileren (zoals in Helmond) dan kan verondersteld worden dat hieraan in 2017 werd voldaan.

Kijken we naar het percentage dat besteedt wordt aan musea dan komt men uit op een percentage van 13,6 gemiddeld, of op 10,4% wanneer de hoogst scorende gemeente Schiedam buiten beschouwing wordt gelaten. De 4% van Hengelo is in beide gevallen aan de lage kant. In de vergelijking tussen Hengelo en de nabije steden Enschede en Almelo eindigt Hengelo wederom hier tussenin. Deze cijfers geven het beeld dat er ruimte is voor een museale presentatieplek voor beeldende kunst met een regiofunctie.

Figuur 3: Uitgaven aan beeldende kunst en musea (groene deel) door Hengelo en de vijf referentiegemeenten, ten opzichte van de totale cultuurbegroting.

Ook voor deze vergelijking hebben we nog eens gekeken hoe de situatie is wanneer we alle gemeenten met 50.000 - 100.000 inwoners in ogenschouw nemen. Voor de post beeldende kunst komen we dan op 2,6% en voor musea op 9,2% van de totale cultuurbegroting. De conclusie die we hieruit kunnen trekken over de situatie in Hengelo blijft hetzelfde als bovenstaand: op gebied van beeldende kunst en vormgeving liggen de uitgaven rond het gemiddelde, de post musea ligt echter onder het gemiddelde.

Ontwikkeling in uitgaven aan beeldende kunst in Hengelo sinds 2017

In de benchmark is gerekend met een bedrag van €172.000,- aan beeldende kunst en vormgeving in Hengelo voor het jaar 2017. Momenteel geeft de gemeente Hengelo een bedrag van €163.610 uit aan beeldende kunst. Deze begrotingspost is opgebouwd uit de onderstaande onderdelen:

Subsidie, ofwel de Stimuleringsregeling Beeldende Kunst en Vormgeving.	€ 54.165
Onderhoud van gebouwen en materieel beeldende kunst, de buiten-beelden en de gemeentelijke collectie.	€ 58.517
Ateliers o.b.v. de subsidie-uitvoeringsregelingen aan Ateliers '93, SWWK, MHHK en HeArtPool.	€ 35.477
Ambtelijke lonen/salaris (1,6 fte beleid kunst en cultuur en 0,6 onderhoud gemeentelijk kunstbezit).	€ 15.451
Totaal	€ 163.610

Ten opzichte van 2017 betekent dat een kleine daling (-€8390), maar dit verschil kan wellicht ook verklaard worden door het feit dat vormgeving nu buiten beschouwing gelaten wordt. Het is immers niet zeker dat in de aanlevering van de cijfers exact dezelfde definitie is gehanteerd als destijds naar CBS.

Visie op (beeldende) kunst referentiegemeenten

Om het eerder gevonden beeld verder in te kunnen kleuren, zijn we overgegaan op een tweede fase van deskresearch. De resultaten van deze meer inhoudelijke verkenning van de vijf specifiek geselecteerde referentiegemeenten presenteren we hieronder.

Almelo

Almelo beschrijft in haar Stadvisie Cultuur 2016-2020 uit te willen groeien tot een plek van betekenis voor cultuurmakers. Met gunstige vestigingsvoorwaarden, voldoende opdrachten en mogelijkheden tot ontwikkeling. Experiment op hoog niveau is het streven. Het benutten van leegstaande panden wordt expliciet benoemd. Deze dienen beschikbaar gesteld te worden aan de culturele makers. Speerpunt is ook talentontwikkeling. Er leeft de wens om een jeugdkunstacademie te creëren, ook voor toptalenten op gebied van beeldende kunst. In de buitenruimte wil men plekken creëren voor street-art, zodat er een 'openluchtmuseum' ontstaat.

Enschede

Enschede profileert zich als een technologische, innovatieve en creatieve stad. Zo staat te lezen in de meest recente versie van de citymarketingvisie (maart 2020). In het visiedocument 'Het onmisbare verhaal' (voorjaar 2018) beschrijft het Strategische Cultuurberaad hoe zij haar culturele kapitaal van Enschede laat werken. In het Strategisch Cultuurberaad zitten zowel opleidingen, makers en presentatieplekken als podia aan tafel. Met als doel om samen de inhoudelijke kwaliteit van kunst en cultuur in Enschede naar een hoger plan brengen en met andere sectoren verbinden. Op die manier wordt het leef- en vestigingsklimaat in de stad verder versterkt. Een interessante wijze om inspraak van de culturele sector te integreren in beleid en goed te borgen. Punten die aan bod komen zijn: de toegankelijkheid van cultuur voor iedereen (en het belang van goed cultuuronderwijs), de verbinding tussen kunst en technologie en de meerwaarde van samenwerking.

Concordia biedt naast film en theater ruimte voor beeldende kunst exposities. Daarbij ligt de focus op Nederlandse en Duitse kunstenaars die experimenteren met verschillende disciplines en een kritische blik hebben. Alle exposities zijn gratis te bezoeken. Aan de AKI (Artez) worden de kunstenaars van de toekomst geschoold. De gemeente Enschede heeft twee gastateliers voor visuele kunstenaars. Bij Artist Residence Enschede worden kunstenaars voorzien in een leef- en werkruimte voor 3 maanden. Andere belangrijke organisaties zijn TETEM en PLANETART.

Schiedam

In de culturele schijf van vijf, de geactualiseerde cultuurvisie van de gemeente Schiedam (2017-2021) valt te lezen dat de gemeente inzet op behoud en versterken wat goed gaat en vernieuwen en verbeteren waar mogelijk. De structurele subsidies voor de culturele instellingen blijven behouden, daarnaast is er ongeveer 5% van het cultuurbudget beschikbaar voor nieuwe ontwikkelingen, experimenten en kleine initiatieven.

Met het Stedelijk Museum Schiedam beschikt de stad over een museale presentatieplek voor moderne beeldende kunst. Het museum zoekt actief verbintenis met de stad en haar bewoners. Met een tentoonstellings- en activiteitenprogramma zorgt het museum voor verbinding. Het aanbod wordt laagdrempelig gepresenteerd. In het Museumkwartier zijn verder nog het historische Jenevermuseum en het Nationaal Coöperatie Museum

gevestigd. Ambacht, kunst en nieuwe economie komen in het profiel van het Museumkwartier samen.

Daarnaast ligt de focus op inzet van beeldende kunst voor verfraaiing van de (routes naar) de binnenstad. Beeldende kunst in de openbare ruimte met een participatief karakter: inwoners worden betrokken bij het proces, formuleren van de opdracht, selecteren van de kunstenaars en fondsenwerving.

Helmond

In de periode 2018-2021 werkt Helmond aan het in stand houden van het culturele aanbod. Samenwerking staat centraal, zowel tussen instellingen binnen Helmond als met instellingen in de andere B5-gemeenten. De stad denkt hiermee een nieuw aanbod én een nieuw publiek te bereiken. De gemeente is van mening dat cultuur een belangrijke rol speelt in de ontwikkeling en verbetering van (het centrum van) Helmond.

Het cultureel bezit (beelden, collecties, etc.) wordt zo goed mogelijk in stand gehouden en er wordt gestreefd naar goed onderhoud. Prioriteit ligt bij het in goede staat houden van de kunstwerken in de openbare ruimte en de kosten die hiermee gemoeid zijn (onderhoud, energie- en netwerkkosten). Een andere prioriteit zijn de aanvragen in het kader van de subsidieregelingen individuele projectsubsidies en kunstprojecten en manifestaties. Essentieel daarbij is dat de incidentele kunst- en vormgevingsprojecten een bijdrage leveren aan één van de strategische programma's (centrum, duurzame stad, aantrekkelijke woonstad, sociale stad). Ook wordt er gewerkt aan een integrale visie op diverse collecties en museale activiteiten, welke wellicht kan leiden tot beheer en behoud in een gezamenlijk gebouw.

Oss

De gemeente Oss scoorde verrassend goed in de cultuurindex die de Atlas voor Gemeenten jaarlijks opstelt. In 2018 eindigde de gemeente op de 19^e plek. Alleen Den Bosch scoort in Brabant beter (11^e plaats). Oss plaatste zich hoger dan bijv. Tilburg, Eindhoven en Breda. De cijfers hebben betrekking op cultuur in de brede zin, niet enkel op gebied van beeldende kunst. Oss beschikt over de volgende professionele voorzieningen voor kunst en cultuur: een museum, een stadsarchief, een theater, een cultuurpodium, een centrum voor de kunsten en een bibliotheek.

Het laatst beschikbare visiedocument van de gemeente Oss op gebied van kunst en cultuur is 'Tegen de stroom in.. focus op kunst en cultuur in Oss' uit 2014. Als speerpunten worden hierin o.a. benoemd: het creëren van een eigen culturele identiteit voor Oss, het bevorderen van intensieve samenwerking (waaronder ook locatieonafhankelijk programmeren) en laagdrempeligheid en toegankelijkheid van het aanbod.

Het Museum Jan Cunen presenteert en beheert een collectie die bestaat uit 19^e -eeuwse en moderne en hedendaagse kunst. Zwaartepunt is de Haagse School en de schilderkunst na 1945. Er wordt met regelmaat geput uit de streekhistorische collectie. Jaarlijks komen er zo'n 25.000 bezoekers. In Oss zijn beeldende kunstenaars goed georganiseerd: 40 van hen verenigen zich sinds 60 jaar in het Genootschap, komen maandelijks bij elkaar en presenteren hun werk via een gezamenlijke website. De Stichting Kunst en Cultuur Oss stelt zich ten doel de beeldende kunst dichterbij de mensen te brengen en beheert hiervoor de permanente expositieruimte K26 (ook ruim 40 aangesloten beeldend kunstenaar).

Terug naar de situatie in Hengelo

Keuzes beeldend kunstbeleid door gemeente Hengelo

De gemeente Hengelo koos de afgelopen periode voor de functies leren en presenteren omdat die de basis leggen voor kunst- en cultuurbeleving van inwoners en bloeiend cultureel klimaat en verenigingsleven behouden blijft. Interesseren en produceren blijven ook van belang en zijn ook onlosmakelijk verbonden met de andere schakels. Voor die schakels kijkt de gemeente naar de culturele kernvoorzieningen en het particulier initiatief.

Cultureel Waardemodel vanaf 2018

- artistiek inhoudelijke kwaliteit(programma, impact en positie in het culturele domein)
- maatschappelijke kwaliteit (publieksbereik, positie in de samenleving en erkenning en vertrouwen bij publiek, partners en stakeholders)
- professionele en zakelijke kwaliteit van de organisatie (cultureel leiderschap, financiële soliditeit en goed en transparant bestuur en toezicht).

Gezamenlijk zijn er indicatoren bepaald met betrekking tot programmering, publieksbereik, positie en erkenning.

De gemeente heeft ervoor gekozen het beeldend kunst beleid terug te brengen tot de basis/kerntaken: beheer en onderhoud van gemeentelijk kunstbezit, ondersteuning voor de werkruimten van kunstenaars en een aanjaagbudget voor projecten en initiatieven van en met Hengelose beeldend kunstenaars.

Beeldende kunst verdient een volwaardige plek in het gemeentelijk beeldend kunst beleid. Investerings in infrastructuur zijn voorwaarde, zodat er projecten en samenwerkingen kunnen ontstaan.

De Collectie Hengelo

Bestaat uit het cultureel en industrieel erfgoed dat een rechtstreekse relatie heeft met de geschiedenis en identiteit van Hengelo. De kern bestaat uit collecties van het Twents Techniekmuseum Heim, het Historisch Museum, het (historisch) gemeente archief en de gemeentelijke kunstcollectie (voor een deel ook de BKR-collectie) de Migranten, het Holec Historisch Genootschap en de Historie Brandweer. Er is dringend behoefte aan gezamenlijke depotruimte geformuleerd en één organisatie die het onderhoud en beheer van de complete collectie op zich neemt. Aansluiting zoeken bij bestaande infrastructuur biedt de grootste synergie en vanuit ook het standpunt dat er niet meer 'stenen' gefinancierd moeten worden is het onderbrengen van die taak bij museum Oyfo al dan niet in samenwerking met het Historisch Museum de verstandigste keuze. Verstandig vanuit financieel perspectief maar ook vanuit kennis en ervaring die daar voorhanden is. Uiteraard moet er niet alleen een beheer/behoud taak geformuleerd worden. Verzamelen is geen doel op zich, maar vanuit die collectie Hengelo kunnen (reizende) exposities samengesteld én getoond worden om het verhaal van Hengelo te vertellen aan jong en oud.

Samenwerking in de Regio Twente; Almelo en Enschede

Kunsthal Hof 88 in Almelo maakt exposities en hedendaagse en toegepaste kunst met regionale uitstraling in de gemeente Almelo en omgeving. Zowel het werk van toonaangevende kunstenaars uit het Oosten des lands als van andere NI en buitenlandse kunstenaars wordt geëxposeerd. Het is al 10 jaar succesvol. Draait uitsluitend op vrijwilligers, ook het bestuur werkt als vrijwilliger, sommigen wel met een

onkostenvergoeding. De gemeente betaalt de exploitatiekosten. Museum de Fundatie uit Zwolle leent regelmatig kunstwerken voor deze tentoonstellingen. Met de Fundatie in Zwolle zou ook gesproken kunnen worden voor een vergelijkbare afspraak voor Hengelo. Het Rijksmuseum Twenthe is bereid hierover in gesprek te gaan en heeft met de TU Delft de afgelopen jaren projecten Arts Science georganiseerd die succesvol waren. Vooral met de MuseumFabriek zijn de kansen op samenwerking en partnerschap groot! Concordia in Enschede is serieus geïnteresseerd om de HeArtGallery over te nemen en daar vanuit de hoofdvestiging Enschede voor de gemeente Hengelo tentoonstellingen, een kunstuitleen en een kunstwinkel op te zetten. Eveneens een nader onderzoek waard!

1. Advies Kunst/Cultuurnetwerk Hengelo

Oprichting van een Kunst/Cultuurnetwerk Hengelo waarin ook de kerninstellingen, Bibliotheek, Oyfo, Schouwburg en Metropool participeren, evenals beeldende kunstorganisaties en individuele beeldend kunstenaars.

Op het punt van inhoudelijke samenwerking, afstemming en gezamenlijke promotie en marketing is er in Hengelo nog veel winst te halen. Het is belangrijk dat de samenwerking tussen de culturele instellingen onderling met partners in het maatschappelijk middenveld en het bedrijfsleven wordt geïntensiveerd, zowel qua programmering, publieksbenadering, bedrijfsvoering en faciliteiten. De samenwerking kan leiden tot een aantrekkelijker, meer samenhangend en efficiënt georganiseerd cultureel programma voor een breder publiek. Behalve intensievere samenwerking zijn ook kwaliteit, begrip en vertrouwen belangrijke ingrediënten. Schoonheid, ontroering en betekenis ontstaan in de unieke combinatie van kunstenaar, publiek en overheid en daaraan actief en constructief werken gaat de stad Hengelo resultaten brengen. Het Cultuurnetwerk Hengelo kent een aantal werkgroepen die werken aan de programmering:

- Werkgroep Beeldende Kunst
- Werkgroep het Verhaal van Hengelo
- Werkgroep Kunst in de openbare ruimte
- Werkgroep gezamenlijke promotie en afstemming programmering en een integrale agenda die zowel online als offline beschikbaar komt voor inwoners en bezoekers.

Faciliteer als gemeente een sterk netwerk van instellingen en makers voor talentontwikkeling en innovatie. Nieuwe samenwerkingsvormen tussen praktijk en kunstvakonderwijs horen daarbij. Realiseer een sterke verbinding tussen kunst, wetenschap en technologie. Artistiek onderzoek fungeert vaak als katalysator in het verkennen van nieuwe mogelijkheden, processen en toepassingen. Wetenschappers vragen naar het waarom? Kunstenaars denken: waarom niet?

Een door de gemeente in de komende beleidsperiode voor 4 jaar te financieren Cultuurmakelaar/stadscurator ondersteunt, organiseert de werkgroepen met hun uitvoeringsprogramma's en het verwerven van middelen voor de programmering. Er wordt gewerkt met een jaarprogrammering waarin de Biennale Art Brut ook meegenomen zou moeten worden. Hengelo Promotie ondersteunt en ziet toe dat de culturele evenementen een goede spreiding kennen in de jaarkalender en zij verzorgen de PR en Marketing. Een evenementen coördinator helpt om alle logistiek op orde te hebben en te houden en ook dienstverlening op het gebied van veiligheid, vergunningen, openbare orde wordt geoptimaliseerd. Als de samenwerking gaat groeien dan zal de rol van de stadscurator/cultuurmakelaar kleiner worden. In aanvang is het nodig dat zeker te beleggen voor 24 uur per week.

Profielschets Cultuurmakelaar/stadscurator:

Competenties

- Verbinder/bruggenbouwer met ook de cultuurmakelaar collega's in Twente
- Enthousiasmerend
- Overtuigingskracht
- Teamplayer

Kennis en ervaring

- Brede kennis van de kunst-cultuur en erfgoedsector
- Ervaring met het opzetten en onderhouden van netwerken
- Ervaring met fondswerving en sponsoring

Vaardigheden

- Uitstekende communicatievaardigheden
- Projectmatig kunnen werken
- Kunnen opereren op het snijvlak van instellingspraktijken, kunstenaars en gemeente.

Indicatie kosten: 3 dagen per week € 36.000 in 2020; 2 dagen per week €24.000 in 2021 en 2022 en 1 dag per week €12.000 in 2023.

Het Cultuurnetwerk Hengelo beoordeelt de programmeringslijnen op basis van

- Artistieke prestaties
- Effect op het publieksbereik
- Bijdrage aan de doelstellingen van het cultuurbeleid
- Bijdrage aan het verhaal van Hengelo
- Resultaten bedrijfsvoering.

Het netwerk adviseert de wethouder/gemeenteraad op basis van de jaarplannen van het uitvoeringsprogramma met een bestedingsvoorstel voor het beschikbare budget. In plaats van losse projectbeoordelingen kan het totaal aan projecten worden beoordeeld zodat het geheel bijdraagt aan de uitvoering van het kunst- en cultuurbeleid.

Budgetten voor projectsubsidies worden geormerkt beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het nieuwe kunst/cultuurbeleid met nieuwe resultaatafspraken. Het vertellen van de verhalen van Hengelo zou in grotere samenhang en samenwerking kunnen gebeuren.

Hengelo Promotie en Beeldende Kunst

Evenementen zijn ook belangrijk voor Hengelo om aantrekkelijk te zijn voor inwoners en bezoekers en evenementen (300 activiteiten op de evenementenkalender) zorgen voor een economische spin-off voor Hengelo. Er wordt geprogrammeerd vanuit het DNA van Hengelo en de daarbij horende doelgroepen en positionering die vastgesteld in het college.

Stad met dorps karakter

Vaardig en vindingrijk

Persoonlijke aandacht

Vooraf vaardig en vindingrijk is in het kader van het beeldend kunstbeleid kansrijk en voor de hand liggend. Makers, vrijheid, doelen, initiatieven, creatief, ondernemen, daadkracht, eerlijk, transparant, lef, vakmanschap. Reuring in de (binnen)stad is een belangrijk doel.

2. Advies twee locaties voor professionele Beeldende Kunst

Realisatie van een kunstzaal/presentatieplek voor Hengelo in de binnenstad én een museale beeldende kunst voorziening in Oyfo, die ook beheerder zou kunnen worden van de collectie Hengelo.

Vanaf 1948 had Hengelo een Kunstzaal die op verschillende locaties gevestigd is geweest en waarvan de programmering door verschillende publieke en private partijen is gerealiseerd. Vanuit de situatie dat er in de binnensteden, ook in Hengelo, steeds meer leegstaande panden zijn die niet meer ingevuld worden door nieuwe winkeliers is vanuit stadsmarketing, projectontwikkelaars en particuliere eigenaren van de leegstaande panden een locatie in de binnenstad een goede gedachte, want leegstand zorgt voor verpaupering en overlast en bovendien is een aantrekkelijke binnenstad voor inwoners en bezoekers van vitaal belang.

Zowel de Schouwburg (Wolvecampfoyer) als de Openbare bibliotheek hebben presentatieruimten beschikbaar. Raoul Boer heeft een plan laten ontwikkelen voor een nieuwe etage op de huidige Schouwburg voor beeldende kunst presentaties en dit ambitieuze plan heeft de potentie van een architectonische icoon-functie voor de binnenstad van Hengelo.

De bibliotheek gaat de eigen ruimte opnieuw inrichten en heeft belangstelling in gesprek te gaan om de presentatieplek voor beeldende kunst uit te breiden en te optimaliseren. De vestiging in Oldenzaal heeft een kunstuitleen en ook uitbreiding van deze functie is bespreekbaar voor de directie van de bibliotheek zeker met de invoering van de Bibliotheekwet die 5 pijlers heeft met ook kunst en cultuur als kernactiviteit voor de openbare bibliotheek. Het grote voordeel van een bibliotheek is het sterke merk, bekend bij alle sociale lagen van de bevolking en letterlijk de laagste drempel van alle culturele voorzieningen.

3. Advies Kernvoorzieningen en Beeldende Kunst

Geef de 4 culturele kernvoorzieningen, die nu al aandacht hebben voor moderne beeldende kunst in hun gebouwen, de vraag te bezien of en hoe zij de aandacht de komende jaren zouden kunnen versterken, vergroten, verbreden met betrekking tot beeldende kunst uit Hengelo, daaruit zou een mooi ensemble te realiseren zijn. Oyfo exploiteert Zaal Zuid, een mooie ruimte die geschikt was en is voor het houden van beeldende kunst tentoonstellingen. Op dit moment is Johan van der V de programmeur voor die presentatieplek.

Daarnaast en daarbij zou er in het centrum van Hengelo een vaste presentatieplek moeten zijn/komen die zowel ruimte heeft voor het programmeren van bloemlezingen uit de collectie Hengelo, die immers tot een kerntaak van de gemeente hoort én een andere ruimte voor wisselende tentoonstellingen van hedendaagse kunst. Als Concordia in Enschede de doorstart wil realiseren voor de HeArtGallery dan liggen daar geweldige kansen in publiek-private samenwerking

4. Advies Kunst in de Openbare ruimte

Hengelo heeft al een aantal bijzondere beelden in de openbare ruimte. Op prominente, goed herkenbare plekken dragen kunstwerken bij aan de aantrekkelijkheid van de stad voor de inwoners en de bezoekers. Werk een opdrachtenbeleid voor kunstenaars en creatieve makers uit.

Een route van kunst in de openbare ruimte met iedere twee jaar een nieuw beeld toegevoegd aan de bestaande collectie is aantoonbaar ondersteunend om de zichtbaarheid en de aantrekkelijkheid van de stad te vergroten. Een masterplan met daarin de ambities, uitvoeringsorganisatie en kosten en dekking worden uitgewerkt. Betrek kunstenaars bij overheidsprojecten en stimuleer ook bedrijven en particulieren dat bij hun opdrachten te doen. Duurzaamheid, rendement en aantrekkingskracht zijn daarbij gebaat en diverse ministeries hebben daar ook budgetten voor (OCW,

opdrachtenbeleid beeldende kunst, Infrastructuur&Milieu, EZ en Rijkswaterstaat bieden grote kansen).

5. Advies Kunst- en Cultuureducatie

Voed jonge generaties met de vitamines en vezels van cultuur. Cultuureducatie is broodnodig en maakt onze kinderen gelukkiger, gezonder en veerkrachtiger. Toegang tot kunst en cultuur voor alle leerplichtigen in primair, voortgezet en beroepsonderwijs van 4 tot 18 jaar. Kunst en cultuur onderdeel van het vaste lesprogramma en aandacht voor artistieke en creatieve vaardigheden op basis van de 5 kunstdisciplines (muziek, dans, drama, beeldend en nieuwe media) waarbij ons historisch erfgoed, mediawijsheid en leesbevordering ook onvervreembare onderdelen vormen.

6. Advies Sterke Culturele Infrastructuur

Steden en regio's hebben aantoonbaar belang bij een sterke culturele infrastructuur. De rol en betekenis van de culturele sector kan in beleidsgebieden als stadsontwikkeling en ruimtelijke ordening, toerisme en economische zaken, onderwijs en cultuur beter worden ingebed. Goede afstemming tussen verschillende overheidslagen en de private sector zijn van groot belang. De impact van kunst kan bovendien beter benut worden in samenwerking met zorg, onderwijs en maatschappelijk werk. Zoek met private partners naar middelen en mogelijkheden deze arrangementen te stimuleren en te ondersteunen.

7. Advies kunstenaarsbeleid

Betaalbare ateliers voor beeldend kunstenaars in Hengelo en aandacht voor stedelijke kunstenaars bij grotere gemeentelijke thema's. Zie gemeente Venlo met experimenten Circulaire Economie en Duurzame energie. Advies: het gebruik van een kunstenaarsstatuut als beleidsinstrument; de sector ontwikkelt dit statuut, waaraan de gevolgen van wet- en regelgeving voor de positie van kunstenaars en makers getoetst kunnen worden en hieruit kunnen ook nieuwe verdienmodellen voor de productie van kunst, cultuur en media ontwikkeld worden.

Samenvattend

- Beeldende kunst zou integraal onderdeel moeten zijn én blijven van het kunst/cultuurbeleid van Hengelo; een stad van deze omvang kan niet zonder structurele aandacht voor beeldende kunst zonder het predicaat leefbare aantrekkelijke stad te verliezen (o.a Gerard Marlet).
- Beschikbaar budget op dit moment is een bescheiden basisvariant; een basis+ is te rechtvaardigen (zie benchmark én potentie in samenwerking en clustering van mogelijkheden die aanwezig zijn; een basis ++ lijkt in dit economisch momentum niet realistisch).
- Rol van de gemeente; faciliterend en regisseur die een externe cultuurmakelaar/cultuurcoach inzet voor de komende jaren om enerzijds aan vertrouwen te bouwen en programmalijnen uit te werken en activiteiten te realiseren.
- Schaf de adviescommissie bestaande uit louter lokale beeldend kunstenaars af en bouw aan een nieuw format met een breed samengesteld palet aan kennis-ervaringsdeskundigen die de gemeente ondersteunen in vorm en inhoud van het beeldend kunstbeleid:
- Oprichting Kunst/cultuurnetwerk Hengelo met 4 programmalijnen:
 1. werkgroep beeldende kunst
 2. werkgroep het verhaal van Hengelo
 3. werkgroep kunst in de openbare ruimte
 4. werkgroep gezamenlijke promotie en afstemming

Programmering en een integrale agenda voor inwoners
bezoekers

- Collectie Hengelo is één van de centrale programmalijnen waarbij kunst in de openbare ruimte (masterplan) opnieuw aandacht krijgt en een database met kunstenaarsinformatie en deze collectie digitaal beschikbaar, zodat deze betekenisvol kan zijn voor reizende tentoonstellingen vanuit Oyfo (bij voorkeur) of in gezamenlijkheid met Historisch Museum Hengelo als beheerder.
- Realiseer tenminste twee volwaardige beeldende kunst locaties in Hengelo
 1. Oyfo met ZaalZuid ontwikkelt zich tot een Museum van Techniek en Beeldende Kunst
 2. HeArtGallery in de binnenstad in nauwe samenwerking met Concordia, Enschede tentoonstellingen, kunstuitleen, winkel
 3. Onderzoek: Schouwburg ambitie met extra verdieping voor o.a. tentoonstellingszaal
 4. Onderzoek: Bibliotheek vergroot op basis van WSob- wettelijke taak kunst/cultuur
- Kunstenaarsbeleid bestaat uit ondersteunen/faciliteren beschikbaarheid betaalbare ateliers en gezamenlijke ateliers als broedplaatsen (zie cultuurregio visie); kunstenaars ondersteunen om pop-ups te realiseren in de binnenstad waar vele leegstaande panden verpaupering betekenen. Kunstenaars ondersteunen met onderzoek 'Revolving fund' en betalen van faire honoraria als er diensten ingekocht worden. Kunstenaars worden actief betrokken bij maatschappelijke thema's en gemeentelijke vraagstukken (zie o.a. ter inspiratie Circular ArtLab Limburg in gemeente Venlo).
- Professionele beeldende kunst en amateurkunst zijn van groot belang voor de samenleving. Zonder professionele kunstenaars zijn er geen amateurs; stimuleer samenwerking maar heb ook oog voor de verschillende betekenissen en kwaliteiten.
- Handhaaf Wolvecamp prijs.
- Investeer in Kunst-en Cultuureducatie zodat jonge mensen kennis maken met beeldende kunst en dat is nodig om jongeren gelukkiger, gezonder en veerkrachtiger te maken en beeldend kunstenaars kunnen als docenten, gidsen, makers ingezet worden voor dat onderwijs.

Mensen/organisaties met wie interviews gehouden zijn

- Rene Siteur, Moniek Gierveld, directie Openbare Bibliotheek Hengelo
- Raoul Boer, directeur Schouwburg Hengelo
- Arnoud Odding, directeur Rijksmuseum Twenthe
- Lous Kerkhof, directeur Oyfo
- Johan van der Veen, curator ZaalZuid- Oyfo
- Johan van der Veen, bestuurslid SSKW
- Aafke Kelly, beeldend kunstenaar- cultuurwetenschapper
- Hettie Franken, beeldend kunstenaar-stadsdichter
- Jan Noltes, Stichting HeArtGallery
- Pier van Dijk, Kunstenaarsinitiatief 074PK
- Guusje Beverdam, beeldend kunstenaar
- Henk Lassche, beeldend kunstenaar en gast-curator Schouwburg
- Ricardo Liong-A-Kong, Virtueel Museum voor Hedendaagse Hengelose Kunst
- Victoria Gudnadottir, bestuurslid Ateliers'93
- Ton Duivenvoorden, beeldend kunstenaar
- Rineke Engwerda, beeldend kunstenaar, lid adviescommissie BKV

- Metin Yierici, beeldend kunstenaar, lid adviescommissie BKV
- Elvira van Eijl, programmeur Concordia Enschede
- Hannie Niessen, bestuurslid Hof 88, Almelo

Groepsgesprek met 35 beeldend kunstenaars en belangstellenden op 4 maart 2020:

- Ton Duivenvoorden
- Nathalie van Barneveld
- Gerry Lulof
- Renata de Frankrijker
- Derya Zenginoglu (ovb)
- Guusje Beverdam
- Rineke Engwerda (adviescommissie BKV)
- Michiel de Wit
- Aafke Kelly
- Reinold Widemann
- Arpad Szombathelyi
- Gerry Hesselman Bouwhuis
- Johan Bruinenberg
- Tine Kemperman
- Willemina Bakkenes
- Martha Lucia Inagán
- Dianne Nieuwland
- Anita Boerrigter (Ateliers '93)
- Viktoria Gudnadottir (Ateliers '93)
- Paul Scheurink
- Irma Bruggeman
- Arletta Elst-Wawrzyniak
- Jose Anna Maria Verstappen (middag) (ateliers '93)
- Jan Noltes (HeArtGallery)
- Hiske Loomans-de Sonnaville
- Johan Bruinenberg (middag)
- Erna ter Haar
- Pier van Dijk (stichting 074 PK)
- Ria Geerdink (stichting 074 PK)
- Onno Dirks (stichting 074 PK)
- Annemarie van Uden
- Tony Boiso
- Agnes Booijsink (tevens Groenlinks fractievertegenwoordiger)
- Willemien Nijman
- Jord Schoppink

Bestudeerde documenten

- Beleidsnotitie Kent u Hengelo? Kunst (& Cultuur) en Techniek in Hengelo, 2014-2020
- Evaluatie Kent u Hengelo? Kunst (& Cultuur) en Techniek in Hengelo, 2014-2020
- Ruimte voor Verbeelding Cultuurprofiel Regio Twente 2021-2024
- Gerard Marlet, Sociale Atlas van Nederland
- Uitwerkingsplan 'stimuleren evenementen in relatie tot subsidiebeschikking Hengelo Promotie
- Subsidieuitvoeringsregeling 2020, gemeente Hengelo
- Stimuleringsregeling BKV 2020, gemeente Hengelo

Colofon

Colofon: Tamara Bakker MA, BMC, onderdeel benchmark
Drs Carin E.M.Reinders, C-Culture
12.3.2020

Bijlage

Gemeenten naar grootteklasse

Cultuurlasten en -
opbrengsten 2017
onderverdeling in
euro's

Grootteklasse	Gemeentenaam	Aantal inwoners 2017	Beeldende kunst	Musea per inwoner
			Uitgave per inwoner	
4 (50.000 tot 100.000 inwoners)	Heerenveen	50203		€ 9,04
	Smallingerland	55495	€ 3,78	€ 9,10
	Assen	67551	€ 15,90	€ 3,14
	Hoogeveen	55311	€ 0,22	€ 1,39
	Almelo	72479	€ 0,29	€ 1,41
	Deventer	99295	€ 3,24	€ 13,17
	Hardenberg	60211	€ 0,43	€ 1,00
	Kampen	52511	€ 1,16	€ 23,86
	Barneveld	56376		€ 5,92
	Doetinchem	57068	€ 0,02	€ 1,51
	Veenendaal	64277		€ 4,20
	Zeist	62830		€ 0,97
	Nieuwegein	61868		
	Amstelveen	89294	€ 1,80	€ 13,51
	Heerhugowaard	54950	€ 0,22	€ 0,36
	Den Helder	56020	€ 1,18	€ 2,98
	Hilversum	88888	€ 4,26	€ 10,70
	Hoorn	72493	€ 2,03	€ 31,93
	Purmerend	79928	€ 0,23	€ 4,07
	Velsen	67619	€ 0,46	€ 5,68
	Capelle aan den IJssel	66421	€ 0,35	€ 0,02
	Gouda	71752		
	Katwijk	64532		€ 5,07
	Rijswijk (ZH.)	51027	€ 1,51	€ 16,64
	Schiedam	77838	€ 2,88	€ 39,81
	Vlaardingen	71999		€ 27,32
	Woerden	51513		€ 3,90
	Terneuzen	54588	€ 2,42	€ 26,62
	Bergen op Zoom	66164		
	Helmond	90602	€ 18,87	€ 25,76
	Oosterhout	54604	€ 14,14	€ 3,15
	Oss	90376	€ 0,07	€ 9,23

Heerlen	87189	€ 2,29	€ 16,14
Roermond	57390	€ 3,52	€ 15,02
Lelystad	76937	€ 1,30	
Lansingerland	60105	€ 0,43	
Roosendaal	77163	€ 13,70	€ 9,37
Sittard-Geleen	93319	€ 4,70	€ 0,72
Súdwest-Fryslân	84158	€ 0,06	€ 6,59
Stichtse Vecht	64450	€ 0,53	€ 0,45
Leidschendam- Voorburg	74604		€ 4,97
Pijnacker- Nootdorp	52656	€ 0,40	
Nissewaard	85401	€ 0,34	€ 0,25
Krimpenerwaard	55204		€ 2,48
De Fryske Marren	51585	€ 0,16	€ 7,11
Gooise Meren	56935	€ 0,35	€ 1,51
Meierijstad	79869	€ 2,02	€ 6,71
		Gemiddeld	Gemiddeld
		€ 3,01	€ 9,09
		€ 105,24	€ 372,78
		€ 3,01	€ 9,09

Bijlage 3 Overzicht wijzigingen in aangepaste kunst- en cultuurnota 2021-2024

Met de gesprekken zijn de aandachtspunten die op hoofdlijnen mee waren gegeven geconcretiseerd. Dit is vertaald in een overzicht van wijzigingen voor de aangepaste kunst- en cultuurnota. De wijzigingen zijn in vijf categorieën opgedeeld: visie, ambitie en strategie, samenwerking, impact corona, beeldende kunst en overig.

A. Visie, ambitie en strategie

Opmerking/suggestie	Wijziging
1. Ambitie uitstralen	In de inleiding is duidelijker aangegeven wat de visie op kunst en cultuur in de komende beleidsperiode is en is duiding gegeven aan het huidige niveau van cultureel aanbod.
2. Inhoud moet concreter	Per programmalijn en speerpunt is de inhoud meer uitgewerkt en zijn bij de monitoring indicatoren geformuleerd.
3. Kernvoorzieningen (profiel, rol en samenwerking)	Het profiel van de culturele kernvoorzieningen en hun positie in de culturele infrastructuur zijn nader toegelicht. Er is toelichting gegeven op de methodiek van het Culturele Waardemodel in relatie tot de subsidieverstrekking. De samenwerking met het amateurveld is per segment toegelicht. Ontwikkelingen per kernvoorzieningen is toegevoegd.
4. Beeldende kunst krijgt als kunstvorm meer aandacht dan de rest. Graag een gelijke verdeling van aandacht.	Omdat Beeldende kunst het enige onderdeel is waar nieuw en ruimer beleid op komt, heeft deze meer aandacht door een eigen speerpunt. In de inleiding is de aandacht met andere kunstvormen meer in balans gebracht
5. Toegevoegde waarde cultuur voor stad	Een sterkere verbinding van kunst en cultuur is gelegd vanuit het perspectief van 'bijdrage aan het vestigingsklimaat' en 'bijdrage aan promotie van Hengelo als stad'.
6. Duiding rol gemeente	In het geheel is explicieter benadrukt wat de gemeente met het nieuwe cultuurbeleid wel doet /gaat doen en wat men niet doet.
7. Monitoring beleid meer uitwerken, zodat er goed geëvalueerd kan worden	Het hoofdstuk Monitoring is meer uitgewerkt: beschreven doelen, resultaten, effecten en opsomming van indicatoren voor monitoring (kwantitatieve meting). Er zijn (in)formele informatieronden op programma's / activiteiten in het kunst- en cultuurbeleid tijdens de beleidsperiode (kwalitatieve metingen) toegevoegd
8. Amateurverenigingen	Er is meer expliciet verwoord hoe belangrijk verenigingen voor de stad zijn, dat zij een groot deel van de cultuurbeoefening voor hun rekening nemen. De actie om een overleg op te starten met de culturele kernvoorzieningen en het amateurveld is toegevoegd.

B. Samenwerking

Opmerking/suggestie	Voorgenomen wijziging
9. Verbinding andere beleidsterreinen laten zien (gemeente)	In de inleiding is meer toelichting op de bijdrage van kunst en cultuur op andere beleidsterreinen (veelal sociaal domein thema's).
10. Sterkere verbinding met andere sectoren	Bij de formulering van de acties is explicieter verbinding gelegd met sectoren, zoals als onderwijs en wonen.

C. Impact Corona

Opmerking/suggestie	Voorgenomen wijziging
11. Impact corona is groot en vereist een lange termijnvisie en aanpak	Binnen programmalijn 1 'versterken basisinfrastructuur' is het speerpunt Corona toegevoegd.

D. Beeldende Kunst

Opmerking/suggestie	Voorgenomen wijziging
12. Plan voor beeldende kunst op langere termijn beschrijven	Bij de activiteit 21 'realisatie van activiteiten om professioneel beeldende kunst te presenteren' is toegelicht dat het opzetten van deze activiteit tot doel heeft om op de langere termijn beeldende kunst een verbeterde positie in de culturele infrastructuur te geven.
13. Herijking Adviescommissie BKV	Er is meer toelichting gegeven op de herijking van de adviescommissie BKV om deze in de uitvoering beter tot zijn recht te laten komen: enerzijds door werving van nieuwe leden en anderzijds door herijken van het takenpakket.
14. Gemeentelijke kunstcollectie	De toekomstvisie op en de zichtbaarheid van de gemeentelijke kunstcollectie is expliciet toegevoegd.

E. Overig

Opmerking/suggestie	Voorgenomen wijziging
15. Huisvesting toevoegen	Er is meer toelichting gegeven op huisvesting van ateliers /werkruimten en wat de gemeentelijke visie daarop is.

	Aandacht voor gemeentelijke accommodaties met een culturele functie en beheer daarvan (relatie Vastgoed)
16. Uitleg verschil cultuurmakelaar vs projectleider beeldende kunst	De inzet en taakstelling van de reeds actieve cultuurmakelaar is toegelicht. Duidelijke toelichting op taak projectleider beeldende kunst en positie in het veld (ook in raadsbrief toegelicht). Tevens uitgebreide toelichting inzet extra ambtelijke ondersteuning (beleidsmedewerker beeldende kunst)
17. Promotie kunst en cultuur onder inwoners	Er is een actie toegevoegd waaruit blijkt dat de behoefte vanuit verschillende disciplines om een vindplaats van aanbod van kunst en cultuur te creëren wordt onderstreept, maar dat er voor is gekozen om dit vanuit een samenhangend perspectief op te pakken en de rol van de gemeente daarbij te duiden.
18. Financiële paragraaf	Vanwege de gewijzigde opbouw van de nota is niet het nieuwe beleid en benodigde investeringen gepresenteerd maar is de totale meerjarenbegroting (in lijn met beleidsbegroting) opgenomen. In het raadsvoorstel staat de uitgesplitste begroting voor nieuw beleid
19. Planning aanpassen	Aanpassen planning met huidige en nieuwe activiteiten